

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I N F O R M A C I J A
O BANKOVNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31.12.2016. godine

Sarajevo, ožujak 2017. godine

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankovnom sustavu Federacije BiH (stanje 31.12.2016. godine po konačnim nerevidiranim podacima) na temelju izvješća banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

I. U V O D **1**

II . NADZOR BANKARSKOG SISTEMA **7**

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO	7
2. BANKARSKA SUPERVIZIJA	8
3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA	11

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH **14**

1. STRUKTURA BANKOVNOG SUSTAVA	
1.1. Status, broj i poslovna mreža	14
1.2. Struktura vlasništva	15
1.3. Kadrovi	18
2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1. Bilanca stanja	19
2.1.1. Obveze	25
2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost	29
2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive	34
2.2. Profitabilnost	45
2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope	49
2.4. Likvidnost	54
2.5. Devizni rizik	62

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE **64**

P R I L O Z I **67**

I. UVOD

Poslovanje bankarskog sektora se već duže razdoblje odvija u nepovoljnom okruženju i u uvjetima stagnacije gospodarskog rasta i razvoja u zemljama EU zone. Nedovoljan ekonomski rast, teško stanje u realnom sektoru i brojni unutarnji problemi uzrokovani političkim stanjem u zemlji, ograničeni pristup novim stabilnim izvorima financiranja, negativno su se odrazili na stanje i perspektive bankarskog sektora. I pored svih negativnih utjecaja, u 2016. godini zabilježeni su i pozitivni trendovi koji se ogledaju u rastu bilančne sume, kredita, depozita, a posebno štednje stanovništva, kao i poboljšanje profitabilnosti ukupnog bankarskog sektora. Na temelju svega može se zaključiti da je bankarski sektor i dalje ostao stabilan, adekvatno kapitaliziran, a likvidnost je i dalje zadovoljavajuća.

Na dan 31. 12. 2016. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 15 banaka. Broj banaka je za dvije banke manji nego na kraju 2015. godine (17 banaka), zbog statusnih promjena pripajanja. Broj zaposlenih sa 31. 12. 2016. iznosi 6.615, što je za 1% ili 68 zaposlenih manje u odnosu na kraj 2015. godine.

U 2016. godini nastavljen je (četvrtu godinu zaredom) pozitivan trend rasta bilančne sume, a za očekivati je da će se isti trend nastaviti i u narednom razdoblju. Bilančna suma bankarskog sektora sa 31. 12. 2016. iznosi 18,4 milijarde KM i za 1,2 milijardu KM ili 7,1% je veća nego na kraju 2015. godine. Rast bilančne sume na strani izvora (pasive) prije svega je rezultat rasta depozita i ukupnog kapitala, dok je i u 2016. godini nastavljen trend smanjenja kreditnih obveza. Struktura aktive imala je manje promjene vezane za ključne imovinske stavke: smanjenje udjela kredita sa 67,7% na 66,8%, povećanje udjela vrijednosnih papira za trgovanje sa 5,1% na 5,9%, dok je udjel novčanih sredstava od 28,3% ostao na istoj razini kao i na kraju 2015. godine.

Kreditni, kao najveća stavka aktive banaka, u 2016. godini zabilježili su rast od 5,7% ili 659 milijuna KM i na kraju godine iznose 12,3 milijarde KM. U 2016. godini zabilježena su i pozitivna kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno veće kreditiranje privatnih poduzeća nego stanovništva. Krediti dani privatnim poduzećima u 2016. godine ostvarili su stopu rasta od 8% ili 428 milijuna KM, tako da su sa 31. 12. 2016. krediti dani ovom sektoru dostigli iznos od 5,8 milijardi KM i udjel od 46,9%. Krediti dani stanovništvu u istom razdoblju zabilježili su stopu rasta od 5% ili 266 milijuna KM, dok je njihov udjel blago smanjen sa 49,1% na 48,7% i sa 31. 12. 2016. iznosili su šest milijardi KM.

Indikatori kvalitete kredita su i u 2016. godini, kao i u prethodnoj, poboljšani, što se posebno odrazilo na sektor pravnih osoba. Nešto veći rast kreditnog portfelja, smanjenje priljeva novih nekvalitetnih kredita, kao i trajni otpisi, imali su pozitivan efekt na koeficijent udjela nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, koji je sa 12,9%, koliko je iznosio na kraju 2015. godine, smanjen na 11,7% sa 31. 12. 2016. Udjel nekvalitetnih kredita odobrenih pravnim osobama u odnosu na ukupne kredite pravnim osobama iznosi 15%, a udjel nekvalitetnih kredita stanovništva u odnosu na ukupne kredite plasirane stanovništvu iznosi 8,2%. Navedeno je rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na gospodarstvo i ukupnu ekonomiju BiH, zbog čega kreditni portfelj pravnih osoba ima znatno lošiju kvalitetu od sektora stanovništva.

Novčana sredstva iznose 5,2 milijarde KM ili 28,3% bilančne sume banaka u F BiH i u 2016. godini ostvarila su rast od 7,1% ili 347 milijuna KM.

Ulaganja u vrijednosne papire su stavka aktive koja je u 2016. godini zabilježila visoki rast od 16,8% ili 176 milijuna KM i sa 31. 12. 2016. iznose 1,2 milijarde KM, s udjelom od 6,7% u aktivi bankarskog sektora u F BiH.

U strukturi izvora financiranja banaka depoziti u iznosu od 14,2 milijarde KM su najznačajniji izvor

financiranja banaka u F BiH i u 2016. godini povećali su svoj udjel na 77,1% (na kraju 2015. godine 76,3%). Depoziti su u 2016. godini ostvarili rast od 8% ili 1,1 milijardu KM. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i na kraju 2016. godine iznosili su 7,9 milijardi KM, što je za 9,1% ili 662 milijuna KM više nego na kraju 2015. godine. Štedni depoziti, u odnosu na kraj 2008. godine kada su iznosili četiri milijarde KM, u proteklom razdoblju povećani su za 96% ili 3,9 milijarde KM.

Kreditne obveze banaka sa 31. 12. 2016. iznosile su 848 milijuna KM ili 4,6% od ukupnih izvora financiranja i manje su odnosu na kraj 2015. godine za 56 milijuna KM ili 6,2%. U posljednjih osam godina, zbog utjecaja financijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za 61% ili 1,3 milijarde KM (na kraju 2008. godine iznosili su 2,2 milijarde KM). U istom razdoblju izvori financiranja banaka u F BiH (uzeti krediti, depoziti i subordinirani dugovi) od strane svojih grupacija (banaka majki i ostalih članica grupacije i/ili drugih dioničara), smanjeni su za 75% ili 2,6 milijardi KM i sa 31. 12. 2016. iznose 857 milijuna KM ili 4,7% pasive.

Ukupni kapital banaka sa 31. 12. 2016. iznosi 2,7 milijardi KM (dionički 1,2 milijarde KM), što je za 5,4% ili 138 milijuna KM više nego na kraju 2015. godine. Najveći pozitivan utjecaj na kapital imalo je povećanje po osnovi ostvarene dobiti, te dokapitalizacije kod tri banke. Regulatorni kapital iznosi 2,3 milijarde KM i povećan je za 8% ili 183 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine, uz promjene u njegovoj strukturi, povećanjem udjela temeljnog kapitala, a smanjenjem udjela dopunskog kapitala. Na promjenu u strukturi kapitala utjecala je i primjena odredbi nove Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti.

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 31. 12. 2016. iznosi 15,7%, što je za 0,6% postotnih bodova više u odnosu na kraj 2015. godine, kada je iznosila 15,1 %, i dalje je znatno viša od zakonskog minimuma (12%), što predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti. Stopa financijske poluge na razini bankarskog sektora na dan 31. 12. 2016. iznosila je 9,7% (propisani minimum 6%).

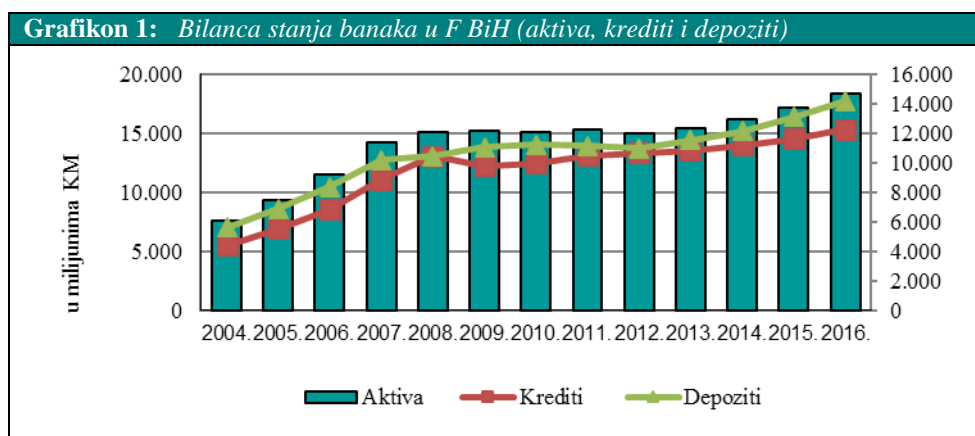
Prema nerevidiranim podacima iz računa dobiti i gubitka za 2016. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su najbolji financijski rezultat od 1996. godine, dobit u iznosu od 173 milijuna KM. Pozitivan financijski rezultat ostvaren je kod 13 banaka u ukupnom iznosu od 212 milijuna KM, dok su dvije banke iskazale gubitak u iznosu od 39 milijuna KM.

• **Rast i razvoj bankarskog sektora i struktura prema vlasništvu:** U sljedećoj tablici daje se pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka u posljednjih pet godina.

Tabela 1: Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka			
	Državne banke	Privatne banke	UKUPNO
31.12.2011.	1	18	19
Promjene u 2012. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2012.	1	17	18
Promjene u 2013. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2013.	1	16	17
U 2014. godini nije bilo promjena			
31.12.2014.	1	16	17
U 2015. godini nije bilo promjena			
31.12.2015.	1	16	17
Promjene u 2016. godini			
-statusna promjena pripajanja		-2	-2
31.12.2016.	1	14	15

Bilanca stanja

Već duži niz godina, pod utjecajem ekonomske i financijske krize i njenih posljedica, bankarski sektor karakterizira stagnacija, s manjim promjenama u ključnim bankarskim kategorijama: bilančnoj sumi, depozitima, novčanim sredstvima, kreditima i ukupnom kapitalu. Nakon 2012. godine prisutni su blagi pozitivni trendovi, odnosno rast bilančne sume, kao rezultat rasta depozita i kapitala, što se pozitivno odrazilo na razinu kreditnih plasmana i novčanih sredstva. Kreditni izvori, najvećim dijelom kreditne linije financirane od stranih kreditnih institucija, su u kontinuiranom padu, kao rezultat razduživanja, odnosno plaćanja dospjelih obveza i slabog dotoka novih investicija iz inozemstva. U segmentu kreditiranja u 2016. godini nastavljen je pozitivan trend blagog rasta iz prethodnih godina. U razdoblju 2009.-2013. godina, bilančna suma se kretala između 15 milijardi KM i 15,5 milijardi KM, odnosno oscilirala je unutar +/-470 milijuna KM (najniža razina od 15 milijardi KM bila je na kraju 2012. godine), a stope unutar +/- dva postotna boda. U 2014. i 2015. godini ostvarene su nešto veće stope rasta (4,6% i 6,3%), što je nastavljeno i u 2016. godini sa stopom od 7,1% ili 1,2 milijarde KM i na kraju 2016. godine aktiva bankarskog sektora iznosila je 18,4 milijarde KM.

Osnovni generator rasta bilančne sume u 2016. godini je rast depozita od 8,2% ili 1,1 milijardu KM, te ukupnog kapitala za 5,4% ili 138 milijuna KM. U 2016. godini nastavljen je trend smanjenja kreditnih obveza, sa stopom od 6,2% ili 56 milijuna KM. Na kraju 2016. godine depoziti su iznosili 14,2 milijarde KM, ukupan kapital 2,7 milijardi KM, a kreditne obveze 0,8 milijardi KM.

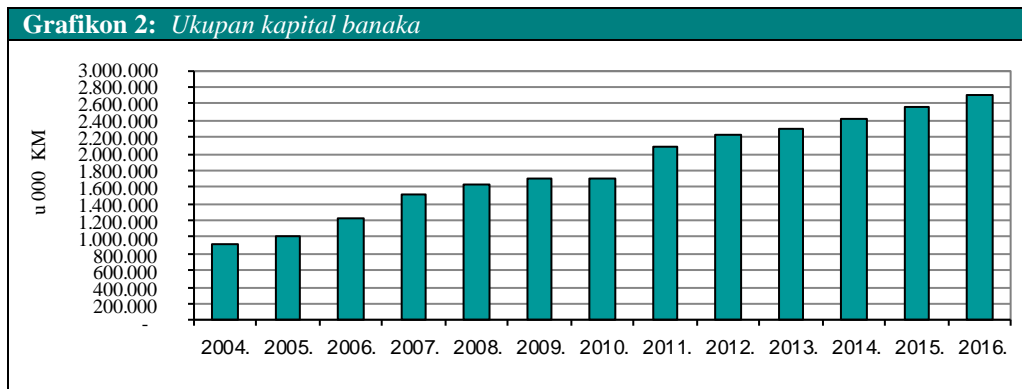
U aktivi banaka, s udjelom od 66,8%, najznačajnija stavka su kreditni plasmani koji su u 2016. godini povećani za 5,7% ili 659 milijuna KM i iznose 12,3 milijarde KM. U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna poduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. U 2016. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno veće kreditiranje privatnih poduzeća nego stanovništva. Za razliku od 2015. godine, kada je ostvaren skroman rast kredita plasiranih privatnim poduzećima od 2% ili 112 milijuna KM, u 2016. godini stopa rasta iznosila je 8% ili 428 milijuna KM, tako da su sa 31. 12. 2016. krediti ovog sektora dostigli iznos od 5,8 milijardi KM i udjel od 46,9% (+1 postotni bod). S druge strane, rast kredita sektoru stanovništva je nastavljen, te je u 2016. godini, kao i u 2015. godini, ostvaren rast od 5%, što je u 2016. godini iznosilo 266 milijuna KM, dok je udjel blago smanjen sa 49,1% na 48,7% i sa 31. 12. 2016. godine iznosili su šest milijardi KM.

Novčana sredstava imala su rast od 7,1% ili 347 milijuna KM, iznosila su 5,2 milijarde KM, što je isti udjel od 28,3% u aktivi kao i na kraju 2015. godine.

Depoziti, s udjelom od 77,1% u ukupnoj pasivi sektora i iznosom od 14,2 milijarde KM i dalje su najznačajniji izvor za financiranje banaka u FBiH, a depoziti stanovništva s udjelom od 57,5% i

iznosom od 8,2 milijarde KM su najveći sektorski depozitni izvor.

Ukupan kapital banaka iznosio je 2,7 milijardi KM (dionički 1,2 milijarde KM) i veći je za 5,4% ili 138 milijuna KM, najvećim dijelom iz osnove ostvarene dobiti tekućeg razdoblja, te dokapitalizacije kod tri banke.

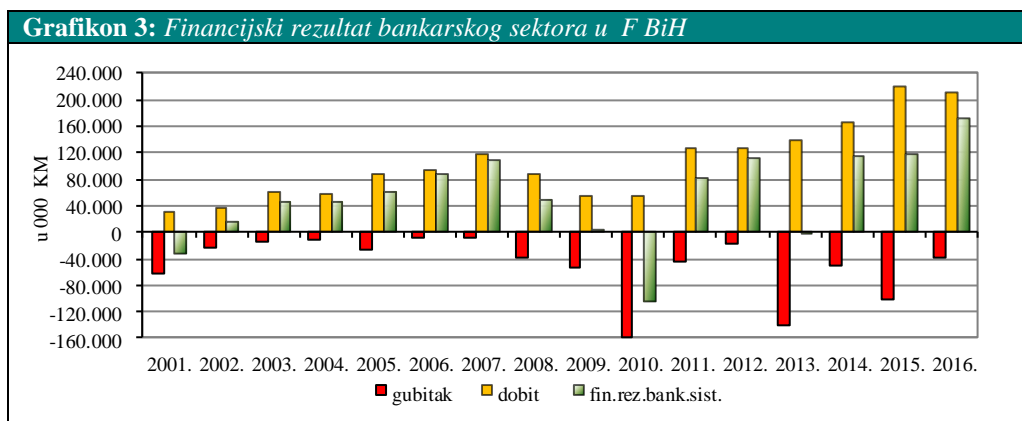
Račun dobiti i gubitka

Nakon 2001. godine, kada je na razini sustava ostvaren gubitak u iznosu od 33 milijuna KM, započeo je pozitivan trend uspješnog poslovanja, koji je zbog širenja globalne ekonomske i financijske krize u 2008. godini zaustavljen, tako da je došlo do značajnog pada profitabilnosti ukupnog bankovnog sustava u Federaciji BiH. U 2010. godini, kao posljedica negativnog utjecaja krize, pad profitabilnosti je bio najizraženiji. Međutim, u 2011. i 2012. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu profitabilnosti, u 2013. godini trend je suprotan i na razini sustava ostvaren je neznatan gubitak, da bi u 2014., 2015. i 2016. godini bankarski sektor ostvario najbolje financijske rezultate od 1996. godine. Svakako treba istaknuti kako je financijski rezultat ukupnog sustava zadnjih nekoliko godina pod ključnim pozitivnim utjecajem dvije najveće banke u sustavu, a negativnim jedne velike banke.

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka za 2016. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su financijski rezultat-dobit u iznosu od 173 milijuna KM.

Pozitivan financijski rezultat od 212 milijuna KM ostvarilo je 13 banaka i isti je manji za 4% ili osam milijuna KM u odnosu na 2015. godinu (13 banaka, 220 milijuna KM). Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od 38 milijuna KM iskazan je kod dvije banke, što je manje za 62% ili 64 milijuna KM nego prethodne godine, a najvećim je dijelom rezultat znatno manjeg ostvarenog gubitka kod jedne veće banke.

Razlog značajnog rasta financijskog rezultata ukupnog sektora u 2016. godini prvenstveno je utjecaj manjeg ostvarenog gubitka kod jedne veće banke, a zatim i ostvarenje veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u prošloj godini (efekt 16 milijuna KM). S druge strane, negativan efekt od 23 milijuna KM je prvenstveno rezultat ostvarene manje dobiti u odnosu na 2015. godinu kod dvije veće banke. Iako je većina banaka ostvarila bolji financijski rezultat-dobit nego prethodne godine, a pozitivan trend poboljšanja pokazatelja kvalitete aktive na razini ukupnog sektora nastavljen i u 2016. godini, prisutna je i dalje sumnja da su ispravke vrijednosti kod nekih banaka podcijenjene, a financijski rezultat precijenjen.

Ukupan prihod u 2016. godini iznosio je 969 milijuna KM i za 6% ili 52 milijuna KM je veći nego u 2015. godini, neto kamatni prihod iznosio je 587 milijuna KM, s rastom od 3% ili 18 milijuna KM i udjelom u strukturi ukupnog prihoda od 61%. Operativni prihodi, kao druga komponenta ukupnog prihoda, imali su rast od 10% ili 34 milijuna KM, iznosili su 382 milijuna KM, što je udjel od 39% u strukturi ukupnog prihoda. Na strani rashoda, troškovi ispravke vrijednosti manji su za 29% ili 46 milijuna KM u odnosu na 2015. godinu i iznose 111 milijuna KM (11,5% ukupnog prihoda). Ukupni nekamatni rashodi su smanjeni za 1% i iznosili su 767 milijuna KM.

• **Vlasnička struktura:** U 2016. godini, kao i u 2015. godini, nije bilo promjena u vlasničkoj strukturi: jedna banka je u pretežno državnom vlasništvu, a od 14 banaka u pretežno privatnom vlasništvu četiri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba – rezidenata (s krajem 2015. godine šest banaka, od kojih su dvije pripojene bankama koje su također u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu. Prema kriteriju zemlje porijekla vlasnika-dioničara, odnosno kriteriju izravno ili neizravno većinsko vlasništvo preko članica iz grupe, došlo je do manjih promjena u odnosu na kraj 2015. godine, kao rezultat dokapitalizacije dvije banke. Najveći udjel i dalje imaju bankarske grupe i banke iz Austrije 41,2% (-2,9 postotnih bodova), slijede talijanske banke s udjelom od 15,5% (-1,0 postotni bod), udjel kapitala iz Turske iznosi 13,5% (+3,1 postotni bod), te Rusije 7,3% (-0,5 postotnih bodova). Ostale zemlje su imale pojedinačni udjel manji od 7%.

U 2016. godini došlo je i do manjih promjena udjela državnog, stranog i privatnog domaćeg (rezidenata) kapitala u ukupnom dioničkom kapitalu, koji je sa 31. 12. 2016. iznosio 1,2 milijarde KM. Udjel državnog kapitala od 2,6% je smanjen za 0,1 postotni bod. Strani kapital nominalno je povećan za 67 milijuna KM, i iznosi 1,05 milijardi KM, a udjel je povećan sa 83,9% na 86,1%. Privatni kapital (rezidenata) smanjen je za 19 milijuna KM, iznosio je 138 milijuna KM, a njegov udjel u ukupnom dioničkom kapitalu smanjen je sa 13,4% na 11,3%.

• **Koncentracije i konkurencija:** Što se tiče koncentracija i konkurencije na bankarskom tržištu Federacije BiH, u borbi za klijente i veći tržišni udio, banke su u godinama koje su prethodile krizi ulazile u akvizicije i integracijske procese kroz pripajanja/spajanja. U razdoblju djelovanja ekonomske i financijske krize, do 2016. godine nije bilo spajanja/pripajanja banaka, ali se broj banaka smanjivao zbog oduzimanja bankarske dozvole tim bankama (tri banke). U 2016. godini, dvije banke u pretežno privatnom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba izvršile su pripajanje dvije manje banke čime je broj banaka u Federaciji BiH smanjen sa 17, koliko je bilo sa krajem 2015. godine, na 15 na kraju 2016. godine. Ocjena financijskih stručnjaka je da će se trend integracijskih procesa nastaviti, naime, prognoze su da će šest do sedam velikih banaka u stranom vlasništvu kontrolirati 90% tržišta, kojim već sada suvereno vladaju, dok će se manje banke profilirati kao banke lokalnog

i/ili regionalnog karaktera.

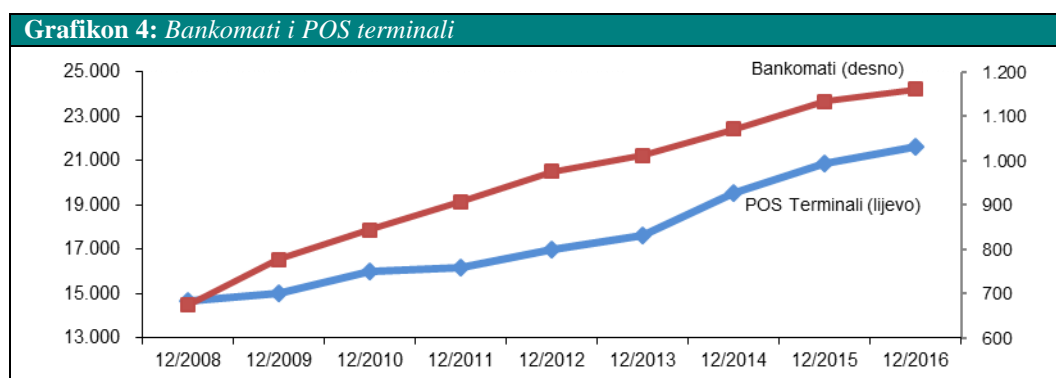
U sustavu dominiraju dvije najveće banke s ukupnim udjelom od 47,2% (na kraju 2015. godine 47,3%), s aktivom od 4,7 milijardi KM i 4,0 milijarde KM. Slijede tri banke (aktiva između jedne i 1,8 milijardi KM) s udjelom od 22,5%. Pet banaka su s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM i udjelom od 21,9%, te također pet s aktivom manjom od 500 milijuna KM i s tržišnim udjelom od 8,4%, od kojih jedna banka ima aktivu manju od 100 milijuna KM i neznatan udjel od 0,5%.

Jedan od pokazatelja koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće pet najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama. CR5 kao pokazatelj tržišnog udjela (aktive) na kraju 2016. godine u bankovnom sustavu u Federaciji BiH iznosio je 69,8%, za kredite isto 69,8% i depozite 71,4% (2015. godine aktiva 69,6%, krediti 70,3% i depoziti 70,9%), ali ipak je evidentna dominacija dvije najveće banke u sustavu koje „drže“ cca 45% tržišta (aktiva 47,2%, krediti 43,9% i depoziti 49,0%).

U tržišnoj „utakmici“ banke koriste različite instrumente, od politike kamatnih stopa, unapređenja organizacije, kadrovskog jačanja, jakog marketinškog nastupa, do širenja poslovne mreže, financijske podrške „majke“ ili članica iz grupacije.

Kartično poslovanje u većini banaka u Federaciji BiH je značajna poslovna aktivnost, prvenstveno kreditnog karaktera, a reflektira se kroz sve masovnije korištenje kreditnih i debitnih kartica i povećanje opsega bezgotovinskog plaćanja.

Tijekom 2016. godine broj bankomata je povećan za 35, a na kraju godine njihov broj iznosio je 1.161. Broj POS terminala, u odnosu na prethodne godine povećan je za 710, tako da je na kraju 2016. godine njihov broj iznosio 21.613.

¹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

II. NADZOR BANKOVNOG SUSTAVA

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO

Agencija za bankarstvo FBiH (dalje FBA) dala je puni doprinos reformi bankarskog sektora iako je, nerijetko, bilo prisutno nerazumijevanje za mjere koje je poduzimala. Kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je u drugoj polovici 1996. godine i njen rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankovnog sustava, tržišno orijentiranog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) banaka.

Zakonom o FBA utvrđeni su njeni osnovni zadaci koji se, u najkraćem, odnose na izdavanje dozvola za osnivanje i rad banaka, donošenje regulatornih podzakonskih akata, nadziranje rada banaka, mikrokreditnih organizacija i leasing društava i poduzimanje mjera u skladu sa Zakonom, što uključuje i uvođenje postupaka privremene uprave i likvidacije banaka, odnosno iniciranje postupaka stečaja nad bankama.

U proteklih 20 godina FBA je, prema ocjenama i domaćih i stranih stručnjaka, dostigla visoku razinu profesionalnosti, sa zaposlenicima koji posjeduju stručnost i znanja iz oblasti supervizije, stečena kroz brojne edukacije u zemlji i inozemstvu.

FBA je i u protekloj godini uspješno djelovala s ciljem da banke u Federaciji BiH što kvalitetnije upravljaju rizicima, naročito kreditnim rizikom, a banke to čine u visokoj mjeri poštujući propisane minimalne kriterije opreza, ali i vodeći računa o interesima svih „stakeholdera“, uključujući i svoje financijsko „zdravlje“.

S osnovnim ciljem da zaštiti interese deponenata, FBA je u razdoblju od svog osnivanja do kraja 2016. godine uvela mjere (privremene uprave, likvidacije i pokretanje stečaja) u 27 banaka. Po nalogu Visokog predstavnika za BiH, privremena uprava je uvedena u jednu banku. Mjere privremene uprave vođene su u 25 banaka.

Od 27 banaka u kojima su poduzete mjere, postupak je okončan u 21 banci, a na dan 31. 12. 2016. pod mjerama se nalazi šest banaka.

Od 27 banaka u kojima su uvedene mjere:

- u 11 banaka je pokrenut stečajni postupak kod nadležnih sudova. Stečajni postupak okončan je u osam banaka. U tri banke stečajni postupak je u tijeku.
- u devet banaka je pokrenut likvidacijski postupak. Likvidacijski postupak je okončan u šest banaka (u četiri banke isplaćene su sve obveze prema vjerovnicima i dioničarima, a dvije banke su prodane).
U tri banke likvidacijski postupak je u tijeku;
- četiri banke su pripojene drugim bankama;
- tri banke su sanirane i nastavile s radom. Jedna banka je dokapitalizirana i privatizirana, druga je dokapitalizirana, a u trećoj je riješen status banke, izabrani su organi upravljanja i banka je nastavila sa radom.

2. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Polazeći od potreba globalne makroekonomske i financijske stabilnosti, Komitet za superviziju banaka iz Basela je 1997. godine donio dvadeset pet osnovnih načela za efikasnu superviziju banaka koji se moraju poštivati da bi supervizorski sustav u bankarstvu bio efikasan. Osnovna načela su „de facto“ minimalni standardi za dobru prudencijalnu regulativu i nadzor banaka i bankovnog sustava. Imajući u vidu značajne promjene koje su se desile na globalnim financijskim tržištima i regulatornim okruženjima, kao i lekcijama naučenim iz krize od posljednje revizije iz listopada 2006. godine, Bazelski komitet je u rujnu 2012. godine ponovno revidirao osnovna načela. Ovom revizijom osnovna načela spojeni su zajedno s osnovnim načelima metodologije (metodologije procjene) u jedan sveobuhvatan dokument. Broj osnovnih načelima je povećan sa 25 na 29, reorganizirani su u dvije grupe: supervizorska ovlaštenja, odgovornosti i funkcije (Načela 1-13) i prudencijalna regulativa i zahtjevi (Načela 14-29), koji naglašavaju važnost dobrog korporativnog upravljanja, upravljanja rizicima, kao i usklađenost s regulatornim standardima.

Načela su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uvjeti ili regulirali rizici u financijskim sustavima pojedinih zemalja. Načela se odnose na preduvjete za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, supervizorske pristupe i metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlaštenja supervizora, prekogranično bankarstvo, korporativno upravljanje, procese upravljanja rizicima, unutarnje kontrole i revizije, kao i financijsko izvještavanje i vanjsku reviziju.

Općeprihvaćena međunarodna načela, standardi i prakse za bankarsku superviziju koje FBA sveobuhvatno i dosljednije primjenjuje, uz stalnu pojačanu pažnju prema aktualnim i lako prenosivim uzročnicima kriznih situacija, su bili glavna briga FBA za pripremu i aktiviranje raspoloživih obrambenih aktivnosti i mjera koje su rezultat vlastitih iskustava, ali i „naučenih lekcija“ u mnogo razvijenijim i snažnijim, krizom naročito pogođenim, bankovnim sustavima.

Tijekom 2014. godine, u BiH je proveden FSAP (Financial Sector Assessment Program - Program procjene financijskog setora). U FSAP Misiji sudjelovali su eksperti MMF-a i Svjetske banke. Osnovni cilj ove procjene bila je procjena financijske stabilnosti, identificiranje slabosti i razvoja ukupnog financijskog sektora, kvaliteta bankarske supervizije, razvoj pravnog okvira, standardi korporativnog upravljanja i dr. Na temelju Izvješća i preporuka FSAP misije u 2015. godini pripremljen je Akcijski plan s rokovima i nositeljima za realizaciju navedenih preporuka FSAP Misije.

Bankarska supervizija realizirala se kroz kontinuirani proces kontrola na licu mjesta (on site) i kontrola putem izvješća banaka (off site) i neposrednu komunikaciju s predstavnicima organa upravljanja i rukovođenja banaka, kako bi se sinkronizirale i koordinirale aktivnosti na stabilizaciji bankarskog sektora u Federaciji BiH. Kroz procese on-site i off-site kontrole uočavane su slabosti u bankarskom poslovanju i inicirane opsežne kontrole poslovanja ili ciljane on site kontrole, s fokusom na kvalitetu aktive, upravljanja kreditnim rizikom i utjecajem na kapital. Cilj kontrola je bio da se ocijeni sposobnost banaka da upravljaju ključnim rizicima u poslovanju i usklađenost njihovog poslovanja sa zakonom i propisima FBA. Pod posebnom pažnjom su bile banke prema kojima je FBA propisala posebne mjere, a ocjena postupanja po izrečenim mjerama se izvodila kroz postkontrolni off site proces i putem neposredne on site kontrole praćenja izvršenja naloženih mjera.

Svim kontroliranim bankama, nakon sačinjenih zapisnika, izdani su nalozi za izvršenje i otklanjanje uočenih nedostataka. Kontrolom je utvrđeno da su banke naloge FBA uredno i uglavnom na vrijeme izvršavale. Konkretan, stručan i profesionalan pristup od strane supervizije pri kontroli banaka ima za cilj dalje unapređenje kvalitete poslovanja banaka, njihove profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u

poslovanju, što je obostrani interes.

Aktivnosti vezano za adekvatnu primjenu MRS/MSFI u bankama su i u 2016. godini bile od značaja. Kao poseban supervizorski alat u 2016. godini, po preporukama misije MMF, a po nalogu FBA, obavljen je drugi ciklus AQR-ova u 5 banaka od strane vanjskog revizora, a po posebnom okviru koji je propisala FBA (prvi ciklus koji je obuhvatao 4 banke obavljen je tijekom 2014. godine). FBA je koristila nalaze iz AQR-ova u svojim postupcima nadzora tih banaka, te donosila posebne naloge za banke za otklanjanje nedostataka uočenih u postupku AQR-a, gdje su post kontrolni postupci još uvijek u tijeku. Kao poseban segment on site kontrola nastavljeno je s kontrolama upravljanja rizicima koji proizlaze iz informacijskih sustava kao i eksternalizacije određenih aktivnosti banaka, na temelju regulative koja je stupila na snagu početkom 2012. godine. Također, u 2016. godini nastavljeno je i s ciljanim kontrolama iz segmenta zaštite korisnika financijskih usluga i poslovanja banaka s jamcima u skladu sa zakonima i podzakonskom regulativom koja je stupili na snagu u 2013. i 2014. godini.

U okviru off site nadzora banaka nastavljeno je s unapređenjem sustava praćenja banaka kroz razvoj i unapređenje dodatnih alata off site nadzora: „Sustav ranog upozorenja (SRU)“ i „Matrica rizika“, što dodatno poboljšava konzistentnost metodologije za planiranje nadzora i kontrolu banaka.

Tijekom 2016. godine, nastavljene su aktivnosti na izgradnji regulatornog okvira kroz izradu novog Zakona o bankama, Zakona o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, kao i nacrtu podzakonskih akata (odluka FBA) u skladu s usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative, a u cilju implementacije Basela II/III i EU direktiva.

FBA je s Centralnom bankom BiH i ABRS-om (Agencijom za bankarstvo Republike Srpske) u 2016. godini nastavila i intenzivirala rad na razvijanju sposobnosti za prikupljanje i analizu „Indikatora financijskog zdravlja“, kao jednog od preduvjeta za jačanje i veću efikasnost nadzora nad ukupnim financijskim, a ne samo bankarskim sektorom. Također je nastavljeno i s razvojem metodologije i primjenom stres testova za kreditni rizik i utjecaj na kapital, zasnovan na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova, kao i unapređenje Kriterija i utvrđivanje liste sistemskih važnih banaka.

Sa ABRS i Agencijom za osiguranje depozita BiH, nastavljena je suradnja u okviru redovne razmjene informacija i zajedničkog djelovanja, a sa ABRS i u okviru izrade nove regulative. Realizirana je i kontinuirana razmjena informacija u okviru bankarske koordinacije i Stalnog odbora za financijsku stabilnost (SOFS-a).

S Udrugom banaka BIH ostvarena je suradnja kako po pitanju primjene postojećih regulatornih rješenja i prijedloga za njihovu izmjenu tako i u procesu donošenja novih regulatornih rješenja.

FBA je zajedno s predstavnicima Misije MMF, redovno kvartalno razmatrala i analizirala utjecaj posljedica svjetske ekonomske i dužničke krize na domaći bankarski i financijski sektor, kretanja u bankarskom sektoru, kapitaliziranost banaka u F BiH, rezultate stres-testova za bankovni sustav i za pojedinačne banke, aktualni regulatorni i bankarski zakonodavni okvir, ispunjenje preporuka iz ranijih Misija MMF, kao i planirane izmjene u regulatornom okviru. MMF je također pružio tehničku pomoć pri izradi prijedloga Zakona o bankama i Zakona o Agencijama za bankarstvo, a Svjetska banka na provođenju QIS studije, unapređenju okvir za AQR i edukacije u oblasti planova oporavka.

Sukladno zahtjevima Načela 13 (ranije Načelo 25) s liste „Osnovnih načela za efikasnu superviziju banaka“, koje je izdao Bazelski komitet, do kraja 2016. godine FBA je, zajedno s CBBiH i ABRS, potpisala multilateralni sporazum sa supervizorima zemalja Jugoistočne Europe i to: Albanije, Grčke, Makedonije, Rumunjske, Bugarske, Srbije, Crne Gore i Cipra i Sporazume o uzajamnoj suradnji (MoU) s nadležnim supervizorskim organima Austrije, Slovenije, Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Turske i Njemačke. MoU-om se pobliže definiraju: razmjena informacija, on-site kontrole, zahtjevi za

informacijama i kontrolama, zaštita informacija, kontinuirana suradnja, te ostale odredbe.

U prosincu 2016. godine potpisan je MoU sa Saveznim financijskim nadzornim organom Njemačke („BaFin“) o međusobnoj suradnji u oblasti supervizije kreditnih institucija a u pripremi je potpisivanje istog sa Centralnom bankom Rusije.

Za potrebe promoviranja efikasnog, efektivnog i konzistentnog funkcioniranja supervizorskih kolegija, EBA (European Banking Authority – Europski bankarski autoritet) je preuzela zadatak da koordinira primjenu odredbi regulative o ekvivalentnosti režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti zemalja koje nisu članice EU, a radi sudjelovanja relevantnih nadzornih organa u tim kolegijima. U skladu s tim, EBA je izvršila procjene režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti koji su primjenjivi u raznim trećim zemljama. U grupi zemalja koji su od EBA dobili pozitivnu ocjenu o usklađenosti regulatornog okvira s Europskim direktivama u pogledu razmjene informacija i zaštite povjerljivosti informacija je i Bosna i Hercegovina.

Na temelju prethodne navedene ocjene usklađenosti i uspostavljane suradnje sa EBA-om, u listopadu 2015. godine FBA je, zajedno sa ABRS, Narodnom bankom Makedonije, Centralnom bankom Crne Gore, Narodnom bankom Srbije i Centralnom bankom Albanije, potpisala Sporazum o suradnji s Europskim bankarskim autoritetom (EBA), kojim zemlje potpisnice stječu status ravnopravnog sudjelovanja u razmjenama informacija s članicama Europske Unije (EU), kada je u pitanju poslovanje i supervizija bankovnih sustava.

Dogovor je postignut pod pokroviteljstvom Bečke inicijative, a u okviru sporazuma osigurano je da će EBA obavještavati nadležne supervizore o relevantnim promjenama regulative, te će na taj način olakšati njihovo sudjelovanje u supervizorskim kolegijima. EBA će također otvoriti redovne edukativne aktivnosti za potpisnike sporazuma, koji će slati obavijesti EBA-i sa svim informacijama vezanim za promjene u svojim bankovnim sustavima, koja će biti korištena za analizu potencijalnih rizika. S druge strane, nadležne institucije zemalja potpisnica će težiti da prilagode svoje zakone, nadzorne standarde i institucionalna pravila u skladu s istim u EU, prema rasporedu prilagođenom uvjetima u svakoj zemlji pojedinačno, a zemlje potpisnice će imati mogućnost davanja sugestija na regulativu koja je u pripremi.

Pod pokroviteljstvom EBA, Agencija za bankarstvo Federacije BiH je bila i domaćin seminara “Common European SREP framework and Supervisory assessment of recovery plans” (“Zajednički europski SREP okvir i supervizorska procjena planova oporavka“) održan 22. i 23. rujna 2016. godine u Sarajevu. Seminaru su prisustvovali predstavnici supervizorskih institucija iz zemlje i regije: CBA - Centralna banka Albanije, CBG - Centralna banka Crne Gore, NBM - Narodna banka Makedonije, NBS - Narodna banka Srbije, ABRS - Agencija za bankarstvo RS i FBA - Agencija za bankarstvo F BiH.

Uspostavom jedinstvenog supervizorskog mehanizma (SSM Single Supervisory Mechanism) u EURO zoni izvršen je prijenos posebnih zadataka u superviziji kreditnih institucija s nacionalnih regulatora na Europsku Centralnu Banku (ECB). Na temelju pozitivne ocjene usklađenosti dobivene od strane EBA-e i potpisanog Sporazuma sa EBA-om, Bosna i Hercegovina je svrstana u prvu grupu zemalja izvan EU, s kojim ECB planira potpisati zajedničke sporazume o suradnji. Potpisivanjem Sporazuma sa ECB-om, stvorile bi se pretpostavke za sveobuhvatnu razmjenu informacija i zajedničku superviziju bankarskih grupacija, čiji supsidijari posluju u F BiH, a nalaze se pod direktnom supervizijom ECB-a. Tijekom 2016. godini uspostavljena je bilateralna suradnja sa predstavnicima ECB-a u oblasti nadzora nad pojedinim bankama.

U 2016. godini FBA je ostvarila suradnju ne samo s regulatornim institucijama zemalja s kojima su već potpisani memorandumi o razumijevanju, nego i s ostalim supervizorskim institucijama zemalja

bližeg i šireg okruženja. Realizirani su posebni oblici konkretne suradnje sa supervizorskim institucijama kroz regionalne i bilateralne sastanke i redovne razmjene informacija o pitanjima poslovanja i stanja roditeljskih banaka i njihovih „kćerki“, odnosno supsidijara, a u pojedinim slučajevima i kroz zajedničke on-site kontrole njihovi supsidijara u F BiH.

FBA je aktivno sudjelovala i radu BSCEE, kao i u radu Bečke Incijative 2.0. Ostvarena je i značajna suradnja s međunarodnim financijskim institucijama: MMF-om, SB-om, ECB-om i drugima, po pitanju informacija i analiza kretanja u bankovnom sustavu FBiH, kao i sudjelovanja u različitim projektima u cilju jačanja kapaciteta za efikasnu superviziju banaka.

FBA je zajednički s Agencijom za bankarstvo Republike Srpske i Nizozemskom Centralnom Bankom bila organizator Međunarodne konferencije pod nazivom „Supervizija upravljanja operativnim i rizicima informacijskog sustava“ koja je održana 7. i 8. travnja u Sarajevu. Na Međunarodnoj konferenciji su prisustvovali sudionici iz 11 zemalja Europe: Nizozemske, Austrije, Turske, Hrvatske, Srbije, Makedonije, Gruzije, Moldavije, Albanije, Kosova i Bosne i Hercegovine. Konferencija IT supervizora je tradicionalna konferencija koja se održava dugi niz godina, a ove godine po prvi put su domaćini bili Agencija za bankarstvo FBiH i Agencija za bankarstvo RS. Konferencija se fokusirala na nadolazeće rizike informacijske tehnologije koji se odnose na cyber crime i cloud computing, a koji predstavljaju nove tehnološke razvoje i izazove za supervizore.

Sukladno odluci Parlamenta Federacije BiH iz 2006. godine i kasnijeg „CARDS Programa“ koji su pripremili eksperti ECB i grupe europskih središnjih banaka, FBA je i u 2016. godini u svim prilikama pružala podršku ideji za objedinjavanje supervizije banaka na državnoj razini, jer je prepoznala da, uz mnogobrojne pragmatične razloge, bez ovakve uspostave nadzora nad glavnim segmentom financijskog sustava, put u Europsku uniju nije moguć. I europski eksperti su potvrdili da je: „bankarska supervizija zaista organizirana na državnoj razini u europskim zemljama, bilo pod pokroviteljstvom centralne banke ili izvan nje“ i da: „...članstvo u Europsku uniju podrazumijeva uspostavu jedinstvenog bankarskog tržišta koje vodi jedinstvenoj superviziji“.

Sve agresivnija globalizacija i razvoj bankarske industrije, kao i dogradnja i evolucija supervizorskih načela, pravila i standarda, ali i aktualne bolne refleksije globalne financijske i ekonomske krize koja je „očitala“ brojne lekcije svima na koga su utjecale, pokazali su da, naročito, supervizori banaka moraju stalno biti u tijeku i kontinuirano razvijati svoja znanja, sposobnosti i instrumente za svoje što efikasnije djelovanje u obavljanju svoje misije. Iz svih takvih razloga, kao i iz razloga zapošljavanja novih, naročito mladih kadrova, FBA je i u 2016. godini vodila računa o tim potrebama i, samostalno i uz pomoć različitih međunarodnih za to visoko kvalificiranih i specijaliziranih institucija, provodila nužnu edukaciju svojih zaposlenih, koja se obavljala u zemlji i u inozemstvu, ali i pružala pomoć u specijalističkoj edukaciji drugih nadzornih organa i institucija u Federaciji BiH.

3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA

Ocjena bankarskog sektora za 2016. godinu zasnovana je na ocjenama usklađenosti poslovanja sa standardima sprječavanja pranja novca financiranja terorističkih aktivnosti u prethodnom razdoblju, stanja utvrđenih kontrolama izvršenja danih naloga (11 kontrola), analizi izvješća koje banke dostavljaju Agenciji te na temelju informacija iz vanjskih izvora.

Pored ovih pokazatelja, na ocjenu usklađenosti bankarskog sektora utjecali su izvještaji koje o Bosni i Hercegovini daju međunarodne organizacije i institucije. Tako su u izvještajima Moneyval komiteta Vijeća Europe i FATF-a bankarski sektor i Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine ocijenjeni zadovoljavajućom ocjenom i nisu predmet akcijskih planova ovih organizacija koji se odnose na poduzimanje dodatnih mjera i aktivnosti drugih regulatora i nadzornih organa financijskih

institucija u cilju postizanja zadovoljavajuće usklađenosti.

Na temelju stanja banaka u prethodnom supervizorskom ciklusu, izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja i izvješća koje banke dostavljaju FBA, može se zaključiti da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti. Kvantiteta rizika je umjerena. Kvaliteta upravljanja rizicima koji se u poslovanju banaka mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivi i depozitima), u bankarskom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine i dalje je zadovoljavajuća i nastavlja rastući trend. Shodno ovome, a uzimajući u obzir i ocjene međunarodnih organizacija koje su cijenile usklađenost bh. zakonodavstva i institucija sa standardima sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, bankarski sektor FBiH je većim dijelom usklađen sa standardima sprječavanja pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

Prihvatljivost klijenta

Banke su usvojile politike o prihvatljivosti klijenata i definirale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za uspostavu poslovnih odnosa. Na temelju ove politike ustrojile su posebne registre profila klijenta. Izvjestan problem u funkcioniranju ovih registara predstavlja ažuriranje podataka za klijente koje banke razvrstavaju u najrizičnije grupe. Međutim, veoma je značajno da su banke usvojile i da primjenjuju pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika koji klijenti nose za banku, odnosno da su definirale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za banku. Ovakav pristup banaka je posebno značajan i predstavlja veoma jaku kvalitetu u upravljanju rizicima u situaciji kada država nije uradila procjenu rizika i kada država nema definiranu strategiju borbe protiv pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti.

Identifikacija klijenta

Banke su usvojile identifikaciju klijenta kao osnovni element standarda „upoznaj svog klijenta“. Politiku o identifikaciji klijenta banke primjenjuju kako kod uspostave poslovnih odnosa s klijentima tako i tijekom trajanja poslovnog odnosa, odnosno banke ažuriraju dokumentaciju kojom se verificira izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa. Međutim, još uvijek je prisutan problem dosljedne primjene mjere identifikacije u zavisnosti od utvrđenog rizika, tako da još uvijek prevladavaju standardne mjere identifikacije, koje se provode za klijente srednje razine rizika, u odnosu na pojednostavljene i pojačane mjere, koje se provode za klijente niske i visoke razine rizika.

Stalno praćenje računa i transakcija

Ova politika se primjenjuje i sve je manje formalnog praćenja računa i transakcija klijenta. U cilju postizanja suštinskog praćenja računa i transakcija klijenata banke su, na temelju primjene načela „upoznaj svog klijenta“ definirale limite transakcija po određenim vrstama računa i transakcija, izgradile su informacijske sustave koji omogućavaju primjenu uspostavljenih limita u praćenju računa i transakcija. Definirani limiti, sve više služe preventivnom praćenju računa i transakcija. Prema tome, kao i u dvije prethodne politike, poduzete mjere i aktivnosti rezultirale su podizanjem kvalitete upravljanja rizicima koji mogu biti posljedica pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti

Upravljanje rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti

Izveštavanje

Elementi navedene politike su definirani u programima banaka. Definirane su linije izvještavanja, kako eksterne, tako i interne. Na temelju Izvješća koje banke dostavljaju Agenciji o gotovinskim,

povezanim i sumnjivim transakcijama koje su izvjestile Financijsko obavještajnom odjelu Agencije za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine (Obrazac SPNiFTA) te na temelju izvršenih provjera u izravnim nadzorima utvđen su broj i vrijednost izviještenih transakcija.

Shodno ovome, Banke su u 2016. godini izvjestile 265.557 transakcija, što je 0,31% ukupno obavljenih transakcija u bankovnom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine (85.278.988 obavljenih transakcija, prema podacima banaka) u vrijednosti od 13.249.004 t/KM, što čini 8,93% ukupne vrijednosti obavljenih transakcija u bankovnom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine (148.350.340 h/KM, prema podacima banaka). Broj izviještenih transfera u 2016. godini je povećan za 4,50%, u odnosu na prethodnu godinu, a njihova vrijednost je povećana za 1,70%.

U narednoj tablici daje se usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tablica 2: Usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera							
R. br.	Opis (naziv transfera)	Transferi u 2015.		Transferi u 2016.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	254.132	13.026.093	265.557	13.249.004	104,50	101,70
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	28	10.558	35	9.570	125,00	90,60
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	253.991	13.002.639	265.496	13.230.904	104,50	101,70
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	113	12.896	26	8.530	23,00	66,10

U strukturi izviještenih transfera primjetno je povećanje broja (125,00%) izviještenih transfera prije njihovog izvršenja u odnosu na prethodnu godinu) pri čemu je vrijednost ovih transfera smanjena (90,60% u odnosu na prošlu godinu). Ovo upućuje na izvođenje zaključka da banke primjenjuju preventivne mjere na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti koje su propisane za financijske institucije. Naime, zadržavanje ili blago osciliranje oko broja (veći za 25%) i vrijednosti (manji za 9,40%) izviještenih transfera u prethodnoj godini je dobar pokazatelj preventivnog djelovanja, jer pokazuje konstantnost u izvještavanju odnosno u primjeni preventivnog djelovanja. Ovaj zaključak potvrđuje i broj (23,00%) i vrijednost (66,10%) transfera izviještenih po proteku roka od 3 dana u odnosu na prethodnu godinu, jer su u ovoj vrsti izviještenih transfera u prethodnoj godini bili sadržani i transferi koji su izviješteni po nalogima supervizora poslije izvršenih kontrola usklađenosti. Broj transfera izviještenih u propisanom roku ostao je u okvirima povećanja broja ukupno izviještenih transfera (povećanje za 4,50%), kao i njihova vrijednost (povećanje za 1,70%) što je i u okvirima opsega (broja i vrijednosti) platnog prometa u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Sumnjive transakcije: Banke su u izvještajima 98 transfera označile sumnjivim (67,60% u odnosu na prethodnu godinu). Vrijednost ovih transfera iznosi 23.558 t/KM, što je 90,30% u odnosu na prethodnu godinu. Na sumnju na pranje novca se odnosi 95 transfera u vrijednosti od 23.478 t/KM a na sumnju na financiranje terorističkih aktivnosti 3 transfera u vrijednosti od 110 t/KM.

U narednoj tablici daje se usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tablica 3: Usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera							
R. br.	Sumnjivi transferi	Transferi u 2015.		Transferi u 2016.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	145	26.124	98	23.588	67,60	90,30
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	28	10.558	35	9.570	125,00	90,60
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	40	4.285	53	6.079	132,50	141,90
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	77	11.281	10	7.939	13,00	70,40

Struktura izviještenih sumnjivih transfera, kao i struktura ukupno izviještenih transfera, potvrđuje

ranije dane konstatacije o kvaliteti upravljanja rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i nepostojanju razloga za supervizorsku zabrinutost. O preventivnom djelovanju banaka može se govoriti u 35 slučajeva (35,8%) u kojima su banke izvješća o sumnjivim transakcijama dostavile Financijsko obavještajnom odjelu prije njihovog izvršenja. O kvalitetnom monitoringu može se govoriti u 53 slučaja (54,0%) u kojima su banke u razdoblju od 3 dana uočile sumnjiva obilježja transakcija i dostavile izvješća o tome, dok se u ostalih 10 slučajeva (10,2%) radi o korektivnom djelovanju i to, u izvještajnoj godini, po zahtjevu Financijsko obavještajnog odjela.

Pored sumnjivih transfera, banke su izvijestile o 112 sumnjivih klijenata. Izvješće za 6 klijenata se odnosilo na financiranje terorističkih aktivnosti. Za 5 ovih klijenata FOO je tražio dodatne podatke, a za 1 klijenta ovi podaci nisu traženi. Kod ostalih klijenata sumnja se odnosila na pranje novca (17 za koje su traženi dodatni podaci i 89 za koje nisu traženi podaci).

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BiH

1. STRUKTURA BANKOVNOG SUSTAVA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31. 12. 2016. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 15 banaka. Broj banaka je manji nakon pripajanja Moja banke d.d., Sarajevo, Investiciono-komercijalnoj banci d.d., Zenica, sa 31.7.2016., te pripajanja Privredne banke Sarajevo d.d. Sarajevo BOR banci d.d. Sarajevo sa 30.9.2016. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 1. 7. 2008.

U 2016. godini nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacijskih dijelova banaka, što je posljedica financijske krize i smanjenog opsega poslovnih aktivnosti banaka.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacijskih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacijskog oblika, organizacijske pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacijskih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacijskih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 96 (90 na teritoriju Federacije BiH, a šest u Republici Srpskoj): osnovano je 16 novih organizacijskih dijelova, 11 organizacijskih dijelova je ukinuto, a kod 69 su bile promjene.

S navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 31. 12. 2016. imale ukupno 551 organizacijski dio, što je za 1% manje nego sa 31. 12. 2015.

Broj organizacijskih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (22) je za 14 manji, s obzirom da je jednoj banci u Republici Srpskoj ukinuta bankarska dozvola tako da su njeni organizacijski dijelovi i u Federaciji BiH prestali s radom, a jedna banka je zatvorila jedan organizacijski dio.

Sa 31. 12. 2016. sedam banaka iz Federacije BiH imale su 51 organizacijski dio u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 11 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu. Tri banke iz Republike Srpske imale su 22 organizacijska dijela u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 31. 12. 2016.

imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je svih 15 banaka.

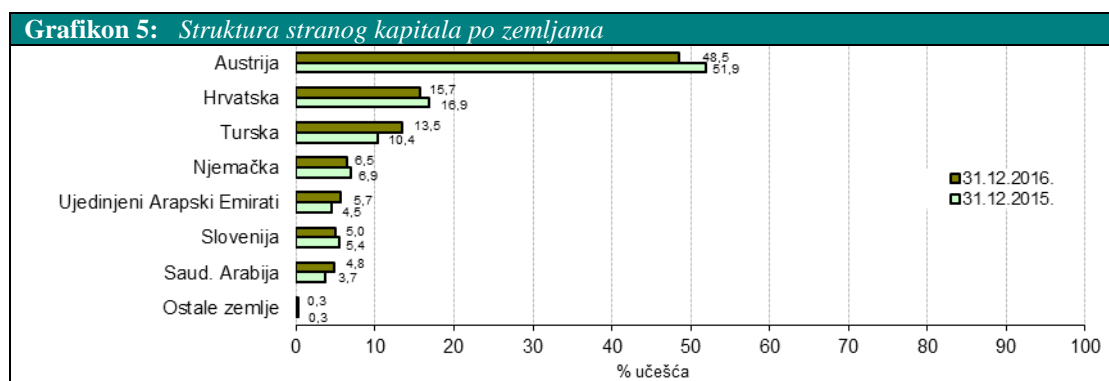
1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama² sa 31. 12. 2016., ocijenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 14 banaka,
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 1 banka.

Od 14 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, četiri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

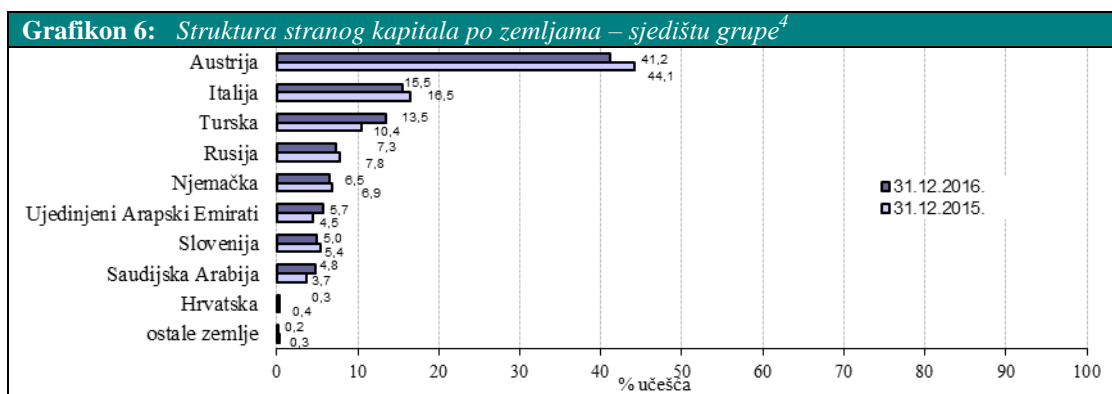
Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 31. 12. 2016. došlo je do manjih promjena u odnosu na kraj 2015. godine, kao rezultat dokapitalizacije dvije banke: najveći udjel stranog kapitala od 48,5% (-3,4 postotna boda) i dalje imaju dioničari iz Austrije, slijedi udjel dioničara iz Hrvatske od 15,7% (-1,2 postotna boda), te Turske od 13,5% (+3,1 postotni bod). Ostale zemlje imale su pojedinačan udjel manji od 7%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matrice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (izravno ili neizravno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju također je, zbog navedenog razloga, došlo do manjih promjena u odnosu na kraj 2015. godine: udjel bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 41,2% (-2,9 postotnih bodova), slijede talijanske banke s udjelom od 15,5% (-1,0 postotni bod), udjel kapitala iz Turske iznosi 13,5% (+3,1 postotni bod), te Rusije 7,3% (-0,5 postotnih bodova). Ostale zemlje su imale pojedinačan udjel manji od 7%.

² Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala.

-u 000 KM-

Tablica 4: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2014.		31.12.2015. ⁵		31.12.2016.		INDEKS	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	51.929	2%	52.319	2%	52.499	2%	101	100
Privatne banke	2.367.574	98%	2.517.669	98%	2.655.621	98%	108	105
U K U P N O	2.419.503	100%	2.569.988	100%	2.708.120	100%	108	105

U 2016. godini nastavljen je umjeren rast ukupnog kapitala sa stopom od 5% ili 138 milijuna KM, odnosno na razinu od 2,7 milijardi KM. Najveći pozitivan utjecaj na kapital imao je tekući finansijski rezultat-dobit od 173 milijuna KM i dokapitalizacija od 123 milijuna KM u tri banke (kod jedne uplatom u rezerve), a negativan smanjenje po osnovi isplaćene dividende (tri banke) u iznosu od 152 milijuna KM.

Promatrano kroz udjel državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

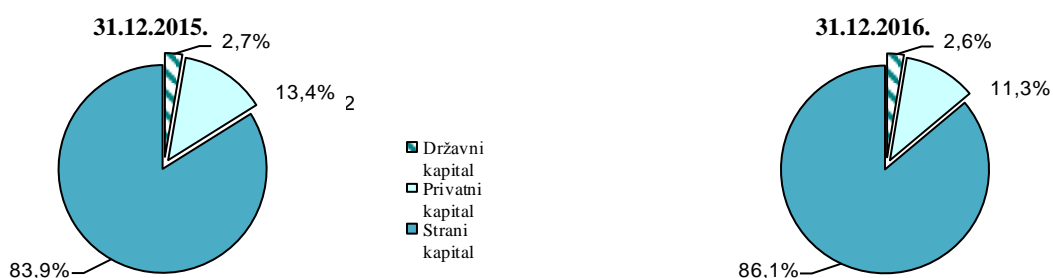
- u 000 KM-

Tablica 5: Struktura vlasništva prema udjelu državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	32.364	2,6	31.647	2,7	31.647	2,6	98	100
Privatni kapital (rezidenti)	162.354	13,2	156.574	13,4	137.557	11,3	96	88
Strani kapital (nerezidenti)	1.038.832	84,2	979.271	83,9	1.046.673	86,1	94	107
U K U P N O	1.233.550	100,0	1.167.492	100,0	1.215.877	100,0	95	104

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁵ Svi podaci u Informaciji, koji se odnose na 31.12.2015., su iz revidiranih finansijskih izvještaja banaka.

Grafikon 7: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u F BiH sa 31. 12. 2016. je veći za 48 milijuna KM u odnosu na 31. 12. 2015. i iznosi 1,2 milijarde KM. Dionički kapital je povećan dokapitalizacijom kod dvije banke u iznosu od 70 milijuna KM, a smanjen nakon statusne promjene pripajanja dvije banke drugim dvjema bankama za 21,6 milijuna KM zbog omjera zamjene dionica.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankovnom sustavu F BiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 31. 12. 2016. iznosi 2,6% i isti je kao i sa 31. 12. 2015., promatrano u apsolutnom iznosu.

Udjel privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 11,3% je manje za 2,1 postotni bod u odnosu na 31. 12. 2015., promatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim iznosima, udjel je manji za 19 milijuna KM neto, nakon trgovanja s nerezidentima i pripajanja dvije banke drugim dvjema bankama.

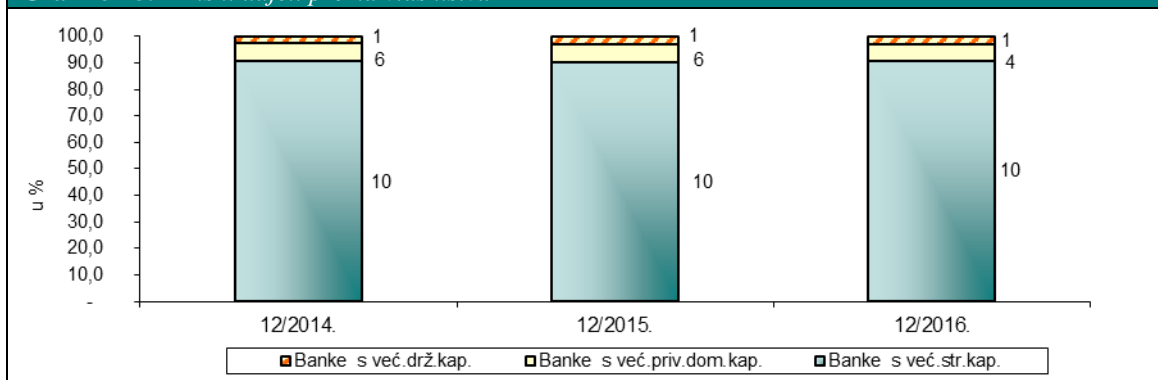
Udjel privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu, promatrano u relativnim pokazateljima (86,1%), je povećan za 2,2 postotna boda. U apsolutnim iznosima, udjel je povećan za 67 milijuna KM neto, nakon trgovanja s rezidentima, dokapitalizacije u dvije banke i pripajanja dvije banke drugim dvjema bankama.

Tržišni udjel banaka prema kriteriju vlasništva već duže razdoblje je skoro nepromijenjen, odnosno s neznatnim promjenama. Sa 31. 12. 2016. udjel banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosio je visokih 90,8%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,4%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 2,8%.

- u % -

Tablica 6: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2014.			31.12.2015.			31.12.2016.		
	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,1	2,3	1	2,0	2,8	1	1,9	2,8
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	7,8	7,1	6	7,0	6,8	4	6,6	6,4
Banke s većinskim stranim kapitalom	10	90,1	90,6	10	91,0	90,4	10	91,5	90,8
U K U P N O	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0	15	100,0	100,0

Grafikon 8: Tržišni udjeli prema vlasništvu

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 31. 12. 2016. broj zaposlenih iznosio je 6.615, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tablica 7: Zaposleni u bankama FBiH

BANKE	BROJ ZAPOSLENIH				INDEKS	
	31.12.2014.		31.12.2015.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	
Državne banke	202	3%	181	3%	90	106
Privatne banke	6.758	97%	6.502	97%	96	99
UKUPNO	6.960	100%	6.683	100%	96	99
Broj banaka	17		17		100	88

Tablica 8: Kvalifikacijska struktura zaposlenih

STUPANJ STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH				INDEKS			
	31.12.2014.		31.12.2015.		4/2	6/4		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.775	54,2%	3.757	56,2%	3.821	57,8%	99	102
Viša stručna sprema	587	8,5%	551	8,3%	555	8,4%	94	101
Srednja stručna sprema	2.571	36,9%	2.360	35,3%	2.226	33,6%	92	94
Ostali	27	0,4%	15	0,2%	13	0,2%	55	87
UKUPNO	6.960	100,0%	6.683	100,0%	6.615	100,0%	96	99

U 2016. godini broj zaposlenih je smanjen za 1% ili 68 u odnosu na kraj 2015. godine.

Manje promjene u kvalifikacijskoj strukturi (daljnji rast udjela zaposlenih s visokom spremom na 57,8%) su najviše rezultat smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 6% ili 134, ali i povećanja zaposlenih s visokom stručnom spremom za 2% ili 64.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 9: Aktiva po zaposlenom

BANKE	31.12.2014.			31.12.2015.			31.12.2016.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	202	379.330	1.878	181	476.866	2.635	192	520.387	2.710
Privatne	6.758	15.771.200	2.334	6.502	16.684.859	2.566	6.423	17.861.647	2.781
UKUPNO	6.960	16.150.530	2.320	6.683	17.161.725	2.568	6.615	18.382.034	2.779

Na kraju 2016. godine na razini bankovnog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo 2,8 milijuna KM aktive.

Tablica 10: Aktiva po zaposlenom po grupama			
Aktiva (000 KM)	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
do 1.000	1	0	0
1.000 do 2.000	7	7	5
2.000 do 3.000	7	8	7
Preko 3.000	2	2	3
UKUPNO	17	17	15

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,2 milijuna KM do 3,9 milijuna KM aktive po zaposlenom. Četiri banke imaju ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sustavu prelazi iznos od tri milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na temelju izvješća propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvješća o reviziji financijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

Sukladno odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvještavati FBA na bazi „pune“ bilance stanja raščlanjenog na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankovnog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju 2016. godine iznosila je 18,4 milijarde KM, što je više za 7,1% ili 1,2 milijarde KM nego na kraju 2015. godine. U 2016. godini nastavljen je pozitivan trend blagog do umjerenog rasta iz prethodne tri godine, kako bilančne sume, tako i ključnih bilančnih

⁶ Državne banke u “punoj bilanci” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.12.2016. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 719 milijuna KM.

kategorija: depozita, prije svega štednje stanovništva, ukupnog kapitala, kredita i novčanih sredstava. Međutim, ipak može se reći da je još uvijek evidentan utjecaj stanja u okruženju u kojem posluju banke u Federaciji BiH, odnosno u BiH, posebno u realnom sektoru, što je prepreka bržem rastu i razvoju bankarskog sektora, naročito u segmentu kreditiranja koje treba biti u funkciji jače podrške gospodarskom razvoju.

- 000 KM-

Tablica 11: Bilanca stanja								
O P I S	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.560.234	28,2	4.857.483	28,3	5.204.564	28,3	107	107
Vrijednosni papiri ⁷	801.289	5,0	1.050.206	6,1	1.226.163	6,7	131	117
Plasmani drugim bankama	50.836	0,3	78.420	0,5	96.569	0,5	154	123
Kredit	11.170.277	69,2	11.610.744	67,7	12.270.228	66,8	104	106
Ispravka vrijed.	1.160.481	7,2	1.181.736	6,9	1.193.721	6,5	102	101
Kredit- neto (kredit minus isp.vrijed.)	10.009.796	62,0	10.429.008	60,8	11.076.507	60,3	104	106
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	525.860	3,2	516.894	3,0	530.977	2,9	98	103
Ostala aktiva	202.515	1,3	229.714	1,3	247.254	1,3	113	108
UKUPNA AKTIVA	16.150.530	100,0	17.161.725	100,0	18.382.034	100,0	106	107
P A S I V A:								
OBVEZE								
Depoziti	12.130.746	75,1	13.098.983	76,3	14.176.274	77,1	108	108
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0	0	0
Obveze po uzetim kreditima	1.026.503	6,4	904.050	5,3	848.001	4,6	88	94
Ostale obveze	573.778	3,5	588.704	3,4	649.639	3,5	103	110
KAPITAL								
Kapital	2.419.503	15,0	2.569.988	15,0	2.708.120	14,8	106	105
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	16.150.530	100,0	17.161.725	100,0	18.382.034	100,0	106	107

- 000 KM-

Tablica 12: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2014.			31.12.2015.			31.12.2016.			INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		Broj banaka	Aktiva (000 KM)		8 (5/3)	9 (7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8 (5/3)	9 (7/5)	8 (5/3)	9 (7/5)	
Državne	1	379.330	2%	1	476.866	2,8%	1	520.387	2,8%	126	109
Privatne	16	15.771.200	98%	16	16.684.859	97,2%	14	17.861.647	97,2%	106	107
UKUPNO	17	16.150.530	100%	17	17.161.725	100%	15	18.382.034	100%	106	107

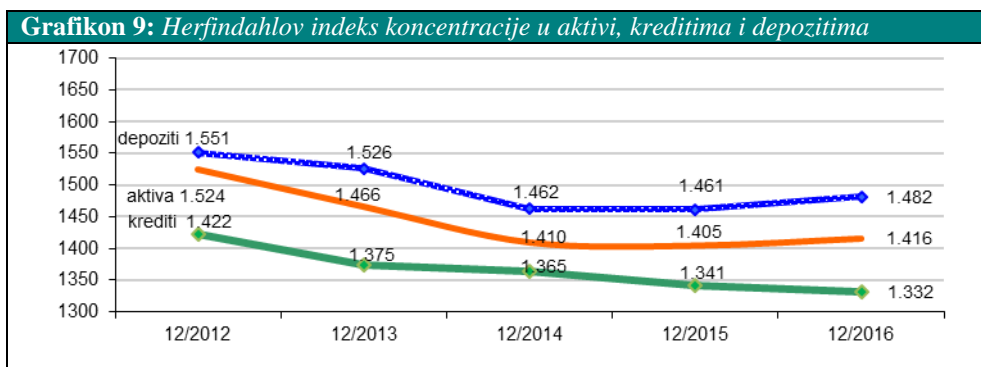
U 2016. godini kod većine banaka nastavljen je trend rasta bilančne sume, s umjerenim stopama u rasponu od 6% do 15%, dvije banke su imale visok rast od 19% i 23%, dok je kod tri velike banke stopa rasta bila niža od 5%, što je i rezultiralo prosječnim rastom na razini sustava od 7%. Tri manje banke zabilježile su negativnu stopu, odnosno pad aktive.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospelja.

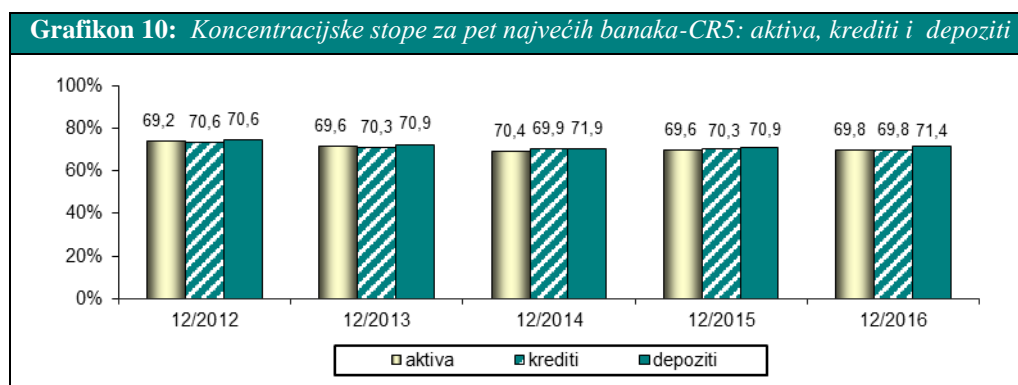
⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U 2016. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je neznatno promijenjen, tako da je sa 31. 12. 2016. za aktivu iznosio 1.416 (+11), kredite 1.332 (-9) i depozite 1.482 (+21) jedinice, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁹.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (dalje: CR), koja pokazuje ukupan udjel najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je u 2016. godini, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, neznatno promijenjen, sa 31. 12. 2016. godine za tržišni udjel i kredite iznosio je 69,8%, a depozite 71,4%. Već duže razdoblje vrijednost CR5 ima neznatne, odnosno blage promjene u sve tri kategorije, ali i dalje je evidentna dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i po kriteriju pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive¹¹. Promjene u udjelu u odnosu na kraj 2015. godine su neznatne, što je rezultat manjih do umjerenih promjena (rasta) aktive kod većine banaka, a broj banaka je smanjen za dvije zbog statusne promjene pripajanja drugim bankama.

U sustavu dominiraju dvije najveće banke (I. grupa s aktivom preko dvije milijarde KM) s udjelom od 47,2%, slijedi udjel II. grupe (tri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) od 22,5%, a udjel III. grupe od 21,9% (pet banaka s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM) je povećan za 3,4 postotna boda zbog prelaska jedne banke iz IV. u III. grupu. Broj banaka u IV. grupi (banke s aktivom između 100 i 500 milijuna KM) je smanjen za tri, zbog statusne promjene pripajanja dvije banke bankama koje su u ovoj grupi, kao i navedenog prelaska jedne banke u III. grupu, što je

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

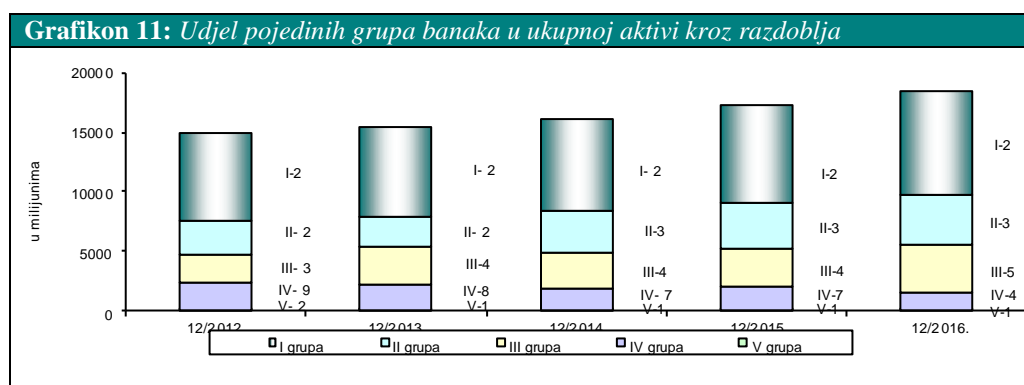
¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa ovisno o veličini aktive.

rezultiralo smanjenjem udjela IV. grupe sa 11,4% na 7,9%. Jedna banka u posljednjoj V. grupi (s aktivom manjom od 100 milijuna KM) ima udjel od neznatnih 0,5%.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i udjela pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja (iznosi su u milijunima KM).

Tablica 13: Udjel pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja									
IZNOS AKTIVE	31.12.2014.			31.12.2015.			31.12.2016.		
	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka
I. Preko 2.000	7.685	47,6	2	8.121	47,3	2	8.682	47,2	2
II. 1000 do 2000	3.488	21,6	3	3.822	22,3	3	4.143	22,5	3
III. 500 do 1000	3.077	19,0	4	3.172	18,5	4	4.015	21,9	5
IV. 100 do 500	1.823	11,3	7	1.963	11,4	7	1.449	7,9	4
V. Ispod 100	78	0,5	1	84	0,5	1	93	0,5	1
UKUPNO	16.151	100,0	17	17.162	100,0	17	18.382	100,0	15

U 2016. godini, kao i prethodnih godina, nastavljen je trend rasta bilančne sume, sa stopom od 7,1% ili 1,2 milijarde KM i sa 31. 12. 2016. iznosila je 18,4 milijarde KM. Depoziti su, kao i u 2015. godini, ostvarili rast od 8,2% ili 1,1 milijardu KM, odnosno iznosili su 14,2 milijarde KM, dok je ukupni kapital, nakon rasta od 5,4% ili 138 milijuna KM, iznosio 2,7 milijardi KM. Nastavljen je trend smanjenja kreditnih obveza, sa stopom od 6,2% ili 56 milijuna KM, odnosno na razinu od 848 milijuna KM.

Novčana sredstava, nakon rasta od 7,1% ili 347 milijuna KM, na kraju 2016. godine iznosila su 5,2 milijarde KM.

Višak likvidnosti, zbog niskog rasta kreditnih plasmana, dio banaka je kratkoročno plasirao u domaće i strane banke, što donosi dodatni kamatni prihod. Plasmani drugim bankama porasli su za 23,1% ili 18 milijuna KM i sa 31. 12. 2016. iznosili su 97 milijuna KM.

Pozitivan trend rasta nastavljen je i u segmentu kreditiranja, s prosječnim povećanjem godišnje stope za jedan postotni bod u razdoblju 2013-2015. godina, dok je u 2016. godini povećanje iznosilo dva postotna boda, odnosno ostvaren je rast od 6% ili 659 milijuna KM. Može se konstatirati kako su ostvareni pokazatelji još uvijek na niskoj razini, međutim, to je i očekivano, imajući u vidu makroekonomske pokazatelje i stanje u realnom sektoru, što je u korelaciji s ključnom funkcijom banaka, odnosno kreditiranjem. Na kraju 2016. godine krediti su iznosili 12,3 milijarde KM.

Rast ulaganja u vrijednosne papire nastavljen je i u 2016. godini, sa stopom od 16,8% ili 176 milijuna KM (u 2015. godini rast je iznosio 31,1% ili 249 milijuna KM), što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Federacija BiH. Portfelj vrijednosnih papira na kraju promatranog razdoblja iznosio je 1,2 milijarde KM, što je udjel u aktivi od 6,7%.

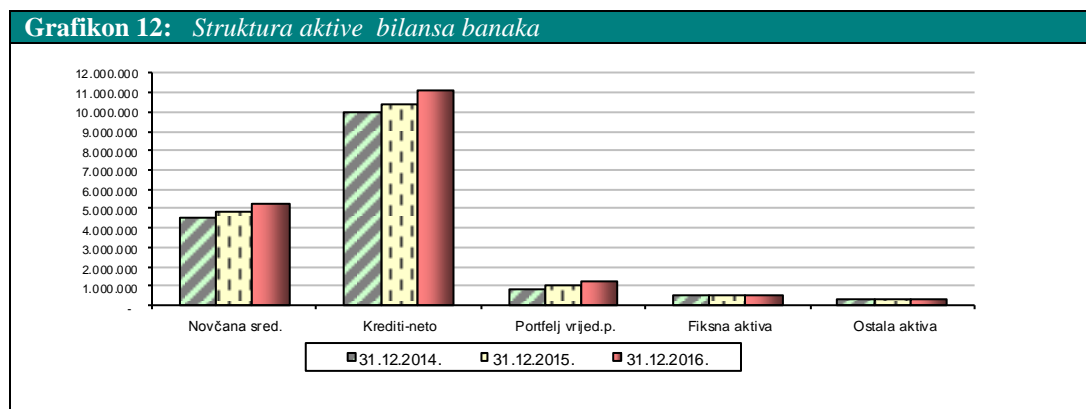
Portfelj vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfelj za trgovanje) imao je rast od 21,8% ili 193 milijuna KM, iznosio je 1,1 milijardu KM, dok su vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca smanjeni za 10% ili 17 milijuna KM, odnosno na 151 milijun KM. U oba portfelja nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitirala Federacija BiH¹² ukupne vrijednosti 677 milijuna KM, te vrijednosni papiri emitenta Republika Srpska u iznosu od 147 milijuna KM. Također, u portfelju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emiteni domaća poduzeća ukupno u iznosu od dva milijuna KM. Preostali dio portfelja vrijednosnih papira u iznosu od 401 milijun KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU, a manjim dijelom na korporativne obveznice, prvenstveno banaka iz EU. Rast ulaganja u vrijednosne papire u 2016. godini posljedica je, prije svega, rasta izloženosti prema Federaciji BiH po osnovi kupnje obveznica.

Stanje trezorskih zapisa emitenta Federacija BiH sa 31. 12. 2016. iznosi 119 milijuna KM (31. 12. 2015. godine 100 milijuna KM), odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost je 118 milijuna KM.

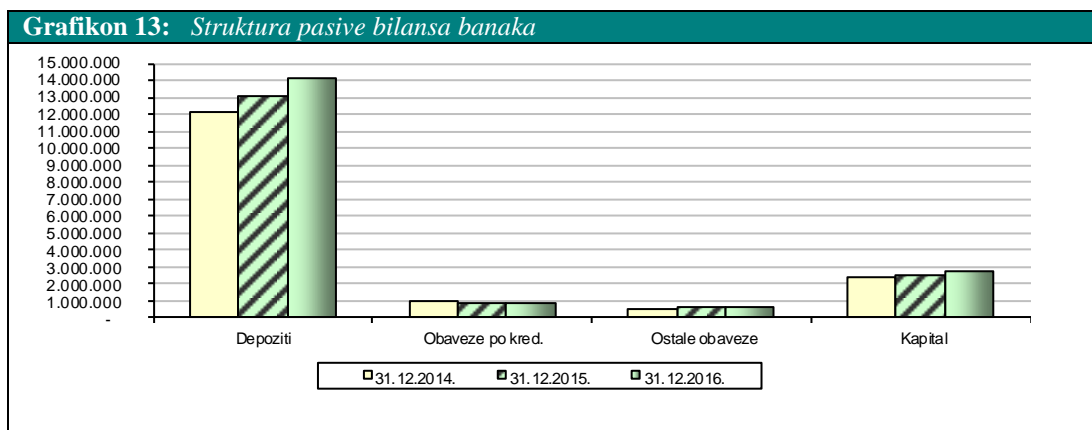
Pored trezorskih zapisa, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i tržišne obveznice emitenta Federacija BiH. Knjigovodstvena vrijednost tržišnih obveznica sa 31. 12. 2016. iznosi 559 milijuna KM (31. 12. 2015. godine 419 milijuna KM). Veći dio trezorskih zapisa i tržišnih obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 639 milijuna KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 13 milijuna KM u portfelj koji se drži do dospijeca.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (1,23 milijarde KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveći je udjel od 67,3% BiH (na kraju 2015. godine 63,6%), kao rezultat rasta od 24% ili 157 milijuna KM, odnosno na razinu od 825 milijuna KM sa 31. 12. 2016., zatim slijede Rumunjska s udjelom od 8,1%, Austrija 6,9%, Belgija 2,9% itd.

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

¹² Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Federacija BiH.

U strukturi pasive bilance banaka depoziti, s iznosom od 14,2 milijarde KM i udjelom od 77,1%, i dalje su dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Dugogodišnji trend pada kreditnih obaveza nastavljen je i u 2016. godini, što je rezultiralo padom udjela na 4,6% (-0,7 postotnih bodova). Rast kapitala nastavljen je i u 2016. godini, sa 31. 12. 2016. kapital je iznosio 2,7 milijardi KM, s udjelom od 14,8% (-0,2 postotna boda).

Udjel kredita, kao najveće i najznačajnije stavke aktive, smanjen je sa 67,7% na 66,8%, dok je udjel novčanih sredstava od 28,3% ostao nepromijenjen.

- u 000 KM-

Tablica 14: Novčana sredstva banaka

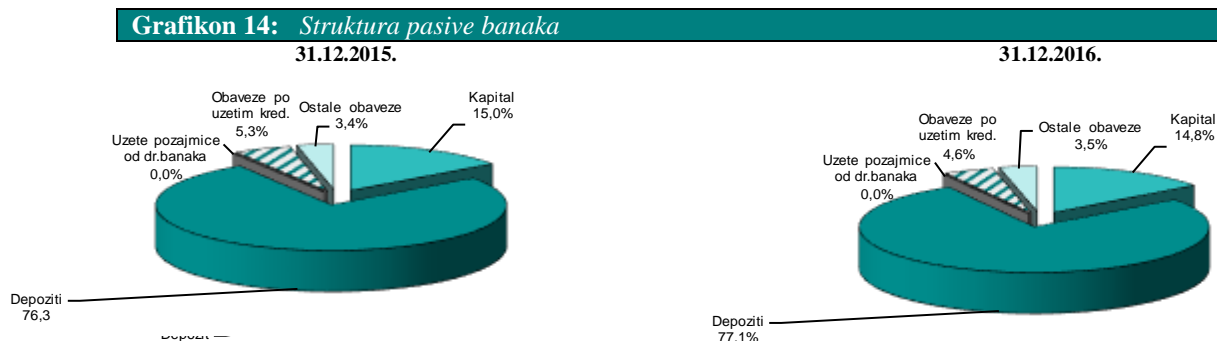
NOVČANA SREDSTVA	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	456.750	10,0	581.152	12,0	754.059	14,5	127	130
RR kod CB BiH	2.854.559	62,6	3.181.721	65,5	3.295.391	63,3	111	104
Računi kod depoz.inst.u BiH	22.759	0,5	2.100	0,0	9.101	0,2	9	433
Računi kod depoz.inst.u inoz.	1.225.850	26,9	1.092.273	22,5	1.145.886	22,0	89	105
Novč. sred. u procesu naplate	316	0,0	237	0,0	127	0,0	75	54
UKUPNO	4.560.234	100,0	4.857.483	100,0	5.204.564	100,0	107	107

Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u 2016. godine povećana su za 4% ili 114 milijuna KM i na kraju 2016. godine iznosila su 3,3 milijarde KM ili 63,3% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2015. godine 65,5%). Kontinuirani pad sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu u prethodne četiri godine zaustavljen je u 2016. godini, kada je ostvaren rast od 5% ili 54 milijuna KM i sa 31. 12. 2016. iznosila su 1,1 milijardu KM ili 22% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2015. godine 22,5%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon visokog rasta od 30% ili 173 milijuna KM, sa 31. 12. 2016. imale gotovog novca u iznosu od 754 milijuna KM, što je 14,5% ukupnih novčanih sredstava. Navedeni rast se gotovo u cjelini odnosi na jednu veliku banku, koja je u drugoj polovici 2016. godine iznos gotovog novca u blagajnama i trezoru povećala za 100%, s napomenom da se na ovu banku od ukupnog iznosa od 754 milijuna KM, koji banke drže u blagajnama i trezoru, odnosi 44%.

Navedena kretanja imala su utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: udjel domaće valute u promatranom razdoblju povećan je sa 73,1% na 74,5%, a za istu promjenu je smanjen udjel sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 31. 12. 2016. daje se u sljedećem grafikonu:

U 2016. godini udjel depozita (77,1%), kao najznačajnijeg izvora financiranja banaka, je povećan za 0,8 postotnih bodova, dok je kontinuirani trend smanjenja udjela kreditnih obveza, drugog po visini izvora, nastavljen i u 2016. godini (za 0,7 postotnih bodova, odnosno na 4,6%).

Nakon negativnih stopa, odnosno minimalnog pada od 1% u 2011. i 2012. godini, depoziti su imali stabilan rast: u 2013. godini 5% ili 563 milijuna KM, a ista stopa (5% ili 607 milijuna KM) zabilježena je i u 2014. godini. U 2015. godini ostvaren je rast od 8% ili 968 milijuna KM, a ista stopa je zabilježena i u 2016. godini, što je nominalno iznosilo 1,1 milijardu KM. Depoziti su na kraju 2016. godine iznosili 14,2 milijarde KM, te su i dalje najveći izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Iako je rast depozita primarno generiran po osnovi povećanja depozita stanovništva, treba napomenuti da je u rujnu 2016. godine MMF odobrio BiH novi prošireni aranžman financiranja (Extended Fund Facility- EFF) pod povoljnim uvjetima u iznosu od cca 550 milijuna EUR, a iz povučene prve tranše Federaciji BiH doznačena su sredstva u iznosu od cca 103 milijuna KM u listopadu 2016. godine.

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 0,8 milijardi KM i udjelom od 4,6%, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih financijskih institucija. U posljednjih nekoliko godina, zbog utjecaja financijske i ekonomske krize, kao i smanjenja kreditne aktivnosti, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za cca 60% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM), a u 2016. godini smanjeni su za 6,2% ili 56 milijuna KM (u 2015. godini pad je iznosio 11,9% ili 122 milijuna KM). Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 112 milijuna KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju udjel od 5,2%.

Banke su sa 31. 12. 2016. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 25), na koje se odnosi 81% ukupnih kreditnih obveza: TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), European Investment Bank (EIB), Svjetska banka - World Bank, UniCredit Bank Austria AG, European European fund for Southeast Europe (EFSE) i Bank for Reconstruction and Development (EBRD).

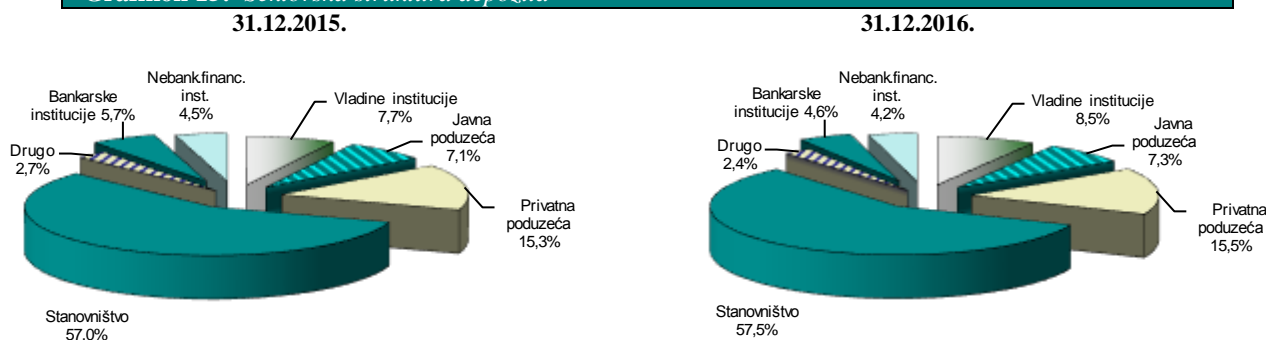
Kapital je na kraju 2016. godine iznosio 2,7 milijardi KM, s ostvarenim rastom od 5,4% ili 138 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine, kao rezultat sljedećih najznačajnijih promjena: povećanja iz osnova financijskog rezultata (dobit) u 2016. godini (173 milijuna KM), dokapitalizacije (tri banke, 123 milijuna KM) i smanjenja zbog prijenosa na obveze za dividendu iz dobiti ostvarene u 2015. godini i/ili zadržane dobiti (tri banke, 152 milijuna KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju promatranog razdoblja samo se 6,2% odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tablica 15: <i>Sektorska struktura depozita</i> ¹³								
SEKTORI	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	795.985	6,6	1.002.438	7,7	1.200.513	8,5	126	120
Javna poduzeća	883.463	7,3	927.692	7,1	1.036.461	7,3	105	112
Privatna poduzeća i druš.	1.821.094	15,0	2.008.364	15,3	2.191.328	15,5	110	109
Bankarske institucije	886.007	7,3	752.217	5,7	647.901	4,6	85	86
Nebankarske financ.instit.	517.110	4,2	583.387	4,5	603.757	4,2	113	103
Građani	6.863.296	56,6	7.465.252	57,0	8.154.484	57,5	109	109
Ostalo	363.791	3,0	359.633	2,7	341.830	2,4	99	95
UKUPNO	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	108	108

Grafikon 15: *Sektorska struktura depozita*

Umjereni rast depozita od 8,2% ili 1,1 milijardu KM u 2016. godini, odnosno na razinu od 14,2 milijarde KM, rezultirao je manjim promjenama u sektorskoj strukturi, i to zbog rasta depozita svih sektora, osim depozita bankarskih institucija, koji i dalje imaju trend pada, kao i sektora „ostalo“.

U sektorskoj strukturi i dalje dominira sektor stanovništva, a kontinuirani rast depozita ovog sektora nastavljen je i u 2016. godini, s istom stopom kao i u 2015. godini od 9% ili 689 milijuna KM i sa 31. 12. 2016. iznosili su 8,2 milijarde KM, dok je udjel povećan sa 57% na 57,5%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor financiranja banaka. Analitički podaci po bankama pokazuju da je udjel u rasponu od 19% do 81%, kod 14 od 15 banaka udjel depozita ovog sektora je najveći, a u devet banaka je veći od 50%.

Drugi sektorski izvor po visini i udjelu, ali znatno manji od sektora stanovništva, su depoziti privatnih poduzeća. U razdoblju 2013-2015. godina depoziti ovog sektora imali su stabilan rast, s prosječnom stopom od 10%, a isti trend je zadržan i u 2016. godini, kada je ostvaren rast od 9% ili 183 milijuna KM i udjel od 15,5% (+0,2 postotna boda), te su sa 31. 12. 2016. iznosili 2,2 milijarde KM.

Nakon 2013. godine depoziti vladinih institucija imali su visok rast: u 2014. godini 41%, u 2015. godini 26% i u 2016. godini 20% ili 198 milijuna KM, odnosno nominalno su u promatranom razdoblju povećani sa 565 milijuna KM na 1,2 milijarde KM, koliko su iznosili na kraju 2016. godine, a udjel je povećan sa 4,9% na 8,5%.

Depoziti javnih poduzeća nakon 2014. godine imaju trend rasta, u 2015. godini stopa rasta iznosila je

¹³ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilancu stanja po shemi FBA.

5% ili 44 milijuna KM, a u 2016. godini 12% ili 109 milijuna KM, na kraju 2016. godine iznosili su jednu milijardu KM, što je udjel od 7,3%.

Treba istaknuti da je trend dugogodišnjeg pada depozita bankarskih institucija, pod utjecajem krize, smanjenog opsega kreditiranja i viška likvidnosti, nastavljen i u 2016. godini. Depoziti ovog sektora smanjeni su od kraja 2009. godine do 31. 12. 2016. za cca 69% ili 1,5 milijardi KM. Negativna kretanja u razini sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrata sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

Depoziti navedenog sektora u 2016. godini smanjeni su za 14% ili 104 milijuna KM, odnosno na 648 milijuna KM, a udjel sa 5,7% na 4,6%, što je najvećim dijelom rezultat povlačenja depozita koje su neke banke dobile od bankarskih grupacija krajem 2015. godine, a isti su povučeni odmah početkom 2016. godine. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inozemstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija, s napomenom da se ročnost značajno promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja i/ili poboljšanja određenih pokazatelja (strukturnih bilančnih, rasta određenih kategorija, npr. aktive, depozita, zatim pokazatelja likvidnosti i sl.). Na prethodno navedeno upućuje i podatak da 176 milijuna KM ili 37% oročenih depozita iz grupacije dospijeva u prvom kvartalu 2017. godine, dok do kraja 2017. godine dospijeva još 33 milijuna KM ili 7%, a u 2018. godini 134 milijuna KM ili 28%. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, već duže razdoblje jedan broj banaka ima problem održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju kontinuirano raditi na osiguranju kvalitetnijih izvora po ročnosti, kako bi se intenzivirao rast kreditnih plasmana.

Treba istaknuti da se 78% ili 508 milijuna KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u sedam banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u tri velike banke (90%). Na ovaj način u ranijem razdoblju banke u većinskom stranom vlasništvu imale su financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi, financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 31. 12. 2016. iznosi 857 milijuna KM ili 4,7% ukupne pasive bankarskog sektora, što je manje nego na kraju 2015. godine (932 milijuna KM ili 5,4% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju udjel od 3,6% (na kraju 2015. godine 4,5%), a u ukupnim kreditnim obvezama 29,4% su kreditne obveze prema grupaciji (udjel je veći za 3,2 postotna boda). U 2016. godini ova sredstva su smanjena za 8% ili 75 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi redovnih dospjeća (depoziti su smanjeni za 14,6% ili 87 milijuna KM, kreditne obveze su veće za 5,2% ili 12 milijuna KM, dok su subordinirani krediti ostali na istoj razini od 100 milijuna KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji, kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovi redovnih plaćanja dospjelih obveza. Posebno treba istaknuti da su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospjeća (najčešće jedan do dva mjeseca) i uglavnom su u funkciji poboljšanja određenih pokazatelja (bilančnih: aktive, depozita, novčanih sred. i sl.) na kvartalnoj razini, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno financiranje.

Od ostalih sektora, s niskim udjelom u ukupnim depozitima, treba istaknuti da je rast depozita nebankarskih financijskih institucija nastavljen i u 2016. godini, stopa je iznosila 3% ili 20 milijuna KM, a udjel je smanjen sa 4,5% na 4,2%.

Valutna struktura depozita sa 31. 12. 2016. blago je promijenjena: depoziti u domaćoj valuti, nakon

rasta od 15% ili jedne milijarde KM, povećali su udjel na 56,4% (+3,3 postotna boda) i iznosili su osam milijardi KM, a depoziti u stranoj valuti (s dominantnim udjelom EURO), nakon neznatnog rasta od 0,6% ili 34 milijuna KM, iznosili su 6,2 milijarde KM, što je udjel od 43,6%.

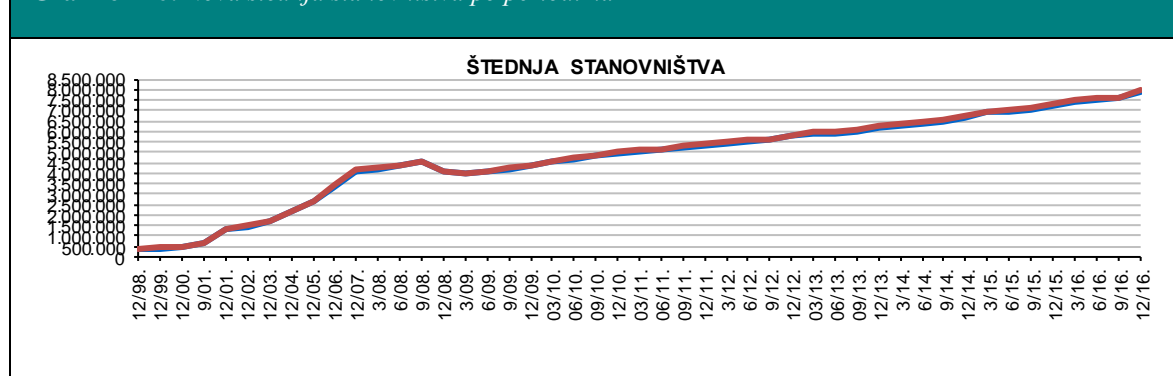
Struktura depozita prema porijeklu deponata na kraju 2016. godine je također neznatno promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 13,2 milijarde KM imala su udjel 93,2% (+1,2 postotna boda), a depoziti nerezidenata iznosili su jednu milijardu KM, što je 6,8% ukupnih depozita. Rast udjela depozita rezidenata, s jedne strane, rezultat je njihovog nominalnog rasta od 9,6% ili 1,2 milijarde KM, a s druge strane, pada depozita nerezidenata za 7,4% ili 77 milijuna KM. Depoziti nerezidenata u posljednjih nekoliko godina imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata.

Dugogodišnji trend rasta štednih depozita, kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavljen je i u 2016. godini, sa stopom od 9,1% ili 662 milijuna KM i sa 31. 12. 2016. iznosili su 7,9 milijardi KM.

Tablica 16: Nova štednja stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS	
	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	73.072	78.771	86.481	108	110
Privatne	6.618.891	7.156.178	7.810.404	108	109
UKUPNO	6.691.963	7.234.949	7.896.885	108	109

Grafikon 16: Nova štednja stanovništva po periodima

U dvije najveće banke nalazi se 56% štednje, dok pet banaka ima pojedinačan udjel manji od 2%, što iznosi 6,5% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 44% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 56% u stranoj.

Tablica 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS				
	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	3/2	4/3			
1	2	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	3.129.098	46,8%	3.537.982	48,9%	4.074.910	51,6%	113	115
Dugoročni štedni depoziti	3.562.865	53,2%	3.696.967	51,1%	3.821.975	48,4%	104	103
UKUPNO	6.691.963	100,0%	7.234.949	100,0%	7.896.885	100,0%	108	109

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2015. godine blago je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 15% ili 537 milijuna KM i dugoročnih za 3% ili 125 milijuna KM, što je rezultiralo padom udjela dugoročnih depozita sa 51,1% na 48,4%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankovnog sustava u BiH, nakon izbijanja financijske krize došlo je do povećanja iznosa osiguranog depozita, a posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa 35.000 KM na 50.000 KM, sa primjenom počevši od 1. siječnja 2014. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankovni i ukupni ekonomski sustav F BiH i BiH.

Sa 31. 12. 2016. svih 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licenciju Agencije za osiguranje depozita u BiH).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁴ banaka u F BiH na dan 31. 12. 2016. iznosio je 2,3 milijarde KM.

Treba istaknuti kako je FBA, u cilju usklađivanja s međunarodnim standardima regulatornog kapitala, sredinom 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (daljnje: Odluka), što predstavlja inovirani koncept kapitala, u kojem su ranije propisani i primjenjivani minimalni standardi u upravljanju kapitalom dopunjeni dodatnim mjerama za jačanje i očuvanje kapitala. Nove i izmijenjene odredbe imale su utjecaj na formu i sadržaj regulatornih izvješća u segmentu kapitala, s obvezom primjene od 30. 9. 2014.

-u 000 KM-

Tablica 18: Regulatorni kapital						
O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	INDEKS		
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)	
1.a. Temeljni kapital prije umanjena	1.991.385	2.010.634	2.167.814	101	108	
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.230.459	1.164.402	1.215.668	95	104	
1.2. Iznos emisioh azia	136.485	132.667	138.786	97	105	
1.3. Rezerve i zadržana dobit	624.441	713.565	813.360	114	114	
1.b. Odbitne stavke	219.589	183.755	112.297	84	61	
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	122.705	28.371	16.690	23	59	
1.2. Gubitak iz tekuće godine	50.868	102.108	42.314	201	41	
1.3. Trezorske dionice	81	102	3.034	126	2975	
1.4. Iznos nematerijalne imovine	41.873	49.837	47.315	119	95	
1.5. Odložena porezna sredstva	2.780	1.641	1.881	59	115	
1.6. Negativne revalorizacijske rezerve	1.282	1.696	1.063	132	63	
1. Temeljni kapital (1a-1b)	1.771.796	81% 1.826.879	85% 2.055.517	88%	103 113	
2. Dopunski kapital	412.922	19% 330.784	15% 284.917	12%	80 86	
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.091	3.090	209	100	7	
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	229.895	208.619	170.420	91	82	
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	23.703	9.735	9.741	41	100	
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	N/a	N/a	N/a	N/a	N/a	
2.5. Iznos subordiniranih dugova	154.814	107.918	103.122	70	96	
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	1.419	1.422	1.425	100	100	
3. Kapital (1 + 2)	2.184.718	100% 2.157.663	100% 2.340.434	100%	99 108	
4. Odbitne stavke od kapitala	203.077	206.321	200.035	102	97	
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih osoba koji prelazi 5% tem.kap.	1.678	1.007	0	60	N/a	
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	199.890	204.559	200.035	102	98	
4.3. Ostale odbitne stavke	1.509	755	0	50	N/a	
5. Neto kapital (3- 4)	1.981.641	1.951.342	2.140.399	98	110	

¹⁴ Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj: 46/14).

U 2016. godini kapital je povećan za 8% ili 183 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine, s promjenom u strukturi (temeljni 88% i dopunski kapital 12%). Temeljni kapital je povećan za 13% ili 229 milijuna KM, a dopunski smanjen za 14% ili 46 milijuna KM.

Rast temeljnog kapitala ostvaren je najvećim dijelom po osnovi uključivanja ostvarene dobiti za 2015. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit (15 banaka) u iznosu od 220 milijuna KM, raspoređena je na sljedeći način: 63% ili 138 milijuna KM u temeljni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su donijele odluku o isplati dividende (ukupno 62 milijuna KM), dok je jedna banka dio ostvarene dobiti od 20 milijuna KM rasporedila u zadržanu dobit, ali ista nije stavka temeljnog kapitala. Jedna banka je iz zadržane dobiti prethodnih godina (koja nije bila stavka temeljnog kapitala) isplatila dividendu u iznosu od 90 milijuna KM, što je imalo utjecaj na smanjenje računovodstvenog (ukupnog) kapitala, ali ne i temeljnog, odnosno regulatornog. Na povećanje temeljnog kapitala utjecala je i dokapitalizacija tri banke u iznosu od 123 milijuna KM.

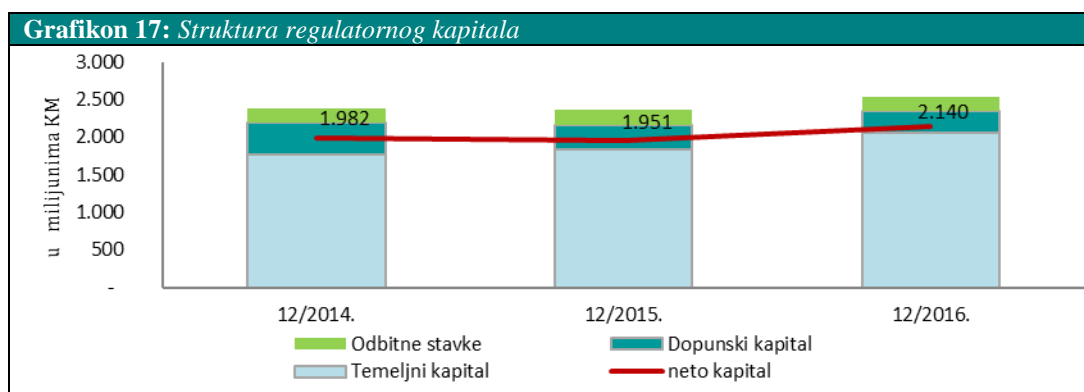
Istodobno, statusne promjene integracije (pripajanja) dvije banke drugim bankama imale su pozitivan efekt na temeljni kapital od cca tri milijuna KM, dok je jedna banka konverzijom prioriteta kumulativnih dionica (stavka dopunskog kapitala) u obične dionice i smanjenjem negativnih revalorizacijskih rezervi (prijenos u troškove) ojačala temeljni kapital, čiji je efekt povećanje od četiri milijuna KM. Također, prilikom spajanja dvije banke izvršeno je pokriće nepokrivenih gubitaka u iznosu od 12 milijuna KM. Dodatno, u cilju zaštite prava manjinskih dioničara, jedna Banka je izvršila otkup vlastitih dionica u iznosu od tri milijuna KM.

Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su smanjene za 39% ili 71 milijun KM, najviše kao rezultat smanjenja nepokrivenih gubitaka dvije banke u iznosu od 100 milijuna KM, tekući gubitak iznosi 42 milijuna KM, vlastite (trezorske) dionice su povećane za tri milijuna KM, dok su ostale stavke neznatno promijenjene.

Dopunski kapital je smanjen za 14% ili 46 milijuna KM, što je najviše rezultat primjene određenih odredbi iz nove Odluke: smanjenja općih rezervi za kreditne gubitke (ORKG), odnosno početka primjene stope obračuna od 1,25% ukupnog rizika aktive od 31.12.2016. (efekt 93 milijuna KM), odnos temeljnog i dopunskog kapitala (dopunski kapital ne može biti veći od jedne trećine temeljnog kapitala, efekt je neznatan), smanjenje po osnovi konverzije prioriteta kumulativnih dionica u obične dionice (tri milijuna KM), te smanjenja subordiniranih dugova po osnovi amortizacije.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilančnim i izvanbilančnim stavkama i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 31. 12. 2016. iznosila 200 milijuna KM, što je blago smanjenje (2% ili četiri milijuna KM) u odnosu na 2015. godinu (u 2015. godini ova stavka je povećana za 2% ili pet milijuna KM).

U narednom grafikonu je dana struktura regulatornog kapitala.

Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 10% ili 189 milijuna KM i sa 31. 12. 2016. iznosio je 2,1 milijardu KM.

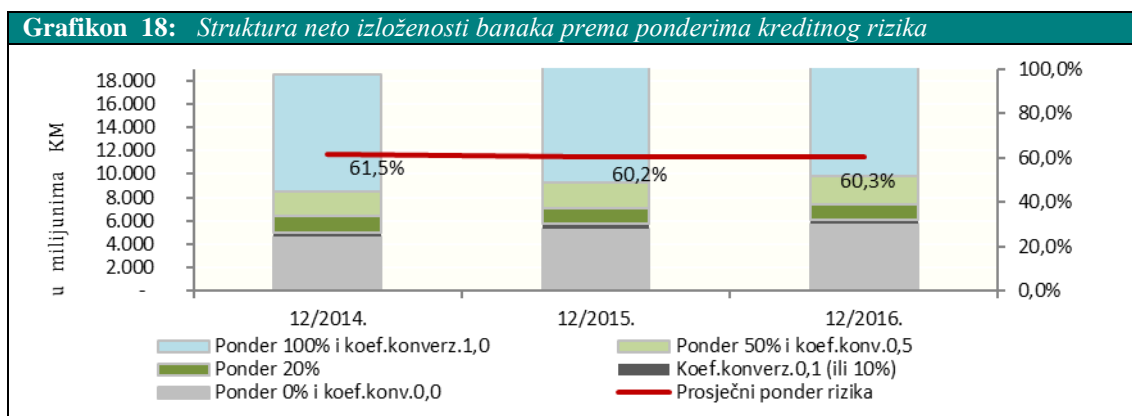
Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sustava, ovisi, s jedne strane, o razini neto kapitala, a s druge, o ukupnom riziku aktive (rizik aktive bilance i izvanbilance i ponderiranog operativnog rizika).

U narednoj tablici daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za izvanbilančne stavke.

-u 000 KM-

Tablica 19: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika

O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	18.518.813	19.799.548	20.994.773	107	106
1 Aktiva bilance stanja	15.627.474	16.635.188	17.863.737	106	107
2. Izvanbilančne pozicije	2.891.339	3.164.360	3.131.036	109	99
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	4.598.235	5.255.223	5.695.758	114	108
Ponder 20%	1.361.199	1.279.029	1.309.962	94	102
Ponder 50%	54.096	52.241	75.541	97	145
Ponder 100%	9.613.944	10.048.695	10.782.476	105	107
Koef.konverzije 0,0	52.453	51.199	43.699	98	85
Koef.konverzije 0,1	356.611	456.896	396.664	128	87
Koef.konverzije 0,5	2.073.404	2.227.852	2.291.106	107	103
Koef.konverzije 1,0	408.871	428.413	399.567	105	93
RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.394.469	11.918.650	12.667.026	105	106
Prosječni ponder rizika	61,5%	60,2%	60,3%	98	100

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera) u promatranom razdoblju 2016. godine je povećana (6%). Rizik aktive bilance i izvanbilance (nakon primjene pondera) sa 31. 12. 2016. iznosio je 12,7 milijardi KM, sa stopom rasta od 6%, na što je najviše utjecao rast stavki koje se ponderiraju sa 100% (najvećim dijelom odnosi se na rast kreditnog portfelja). Kao rezultat navedenog, prosječni ponder rizika je povećan sa 60,2% na 60,3%.

Isti smjer kretanja imao je ponderirani operativni rizik (POR), koji je blago povećan (2%) i sa 31. 12. 2016. iznosio je jednu milijardu KM. Sve to je rezultiralo povećanjem iznosa ukupnog rizika aktive za 6% ili 775 milijuna KM, odnosno na razinu od 13,7 milijardi KM.

Sa 31. 12. 2016. udjel rizika aktive bilance i izvanbilance (izloženost kreditnom riziku) iznosio je 93%, a po osnovi operativnog rizika 7%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 31. 12. 2016. iznosila je 11,9%, što je za 0,2 postotna boda više nego na kraju 2015. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁵ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 31. 12. 2016. iznosio 15,7%, što je za 0,6 postotnih bodova više u odnosu na kraj 2015. godine, kao rezultat rasta neto kapitala od 10%, i pored negativnog utjecaja primjene određenih odredbi nove Odluke počevši sa 31. 12. 2015.

Također, pokazatelj snage i kvalitete kapitala je odnos temeljnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji je sa 31. 12. 2016. na razini bankarskog sektora iznosio 15,0%. Bitna odredba nove Odluke je i obveza banaka da dio temeljnog kapitala koji je iznad 9% (primjena od 31. 12. 2016.) iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala, koji je ovom Odlukom propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Uvedena su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

Banke su također, prema novoj Odluci, dužne osigurati i održavati stopu financijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počevši sa stanjem na dan 31. 12. 2015. Stopa financijske poluge na razini bankarskog sektora na dan 31. 12. 2016. iznosila je 9,7%.

Iako je poslovanje bankarskog sektora posljednjih nekoliko godina pod jakim utjecajem ekonomske krize, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16% do 2015. godine,

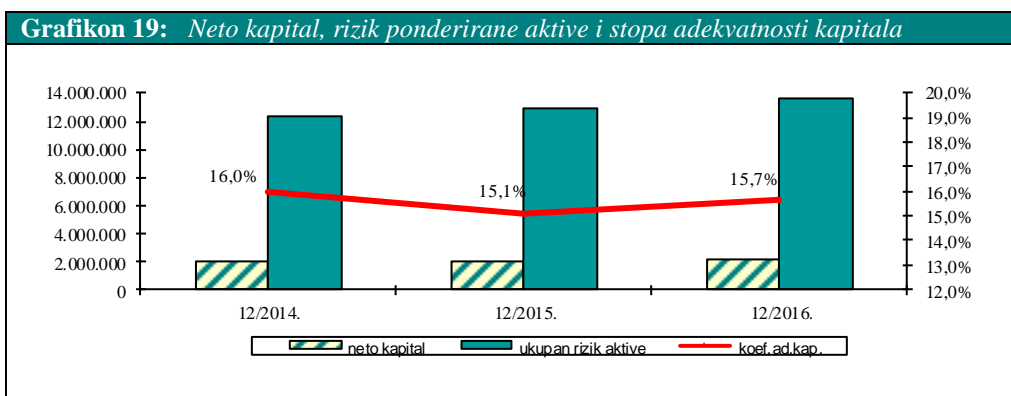
¹⁵ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

kada je, zbog navedenih razloga, smanjena na 15,1%, da bi u 2016. godini ponovno došlo do blagog rasta i sa 31. 12. 2016. iznosi 15,7%, što je još uvijek zadovoljavajuća kapitaliziranost na razini sustava. Razlog tome je, s jedne strane, skroman kreditni rast i pad ukupnog rizika aktive u prethodnim godinama (do 2013. godine, a nakon toga bilježi se postepeni rast), a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, također nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo razinu kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za nekvalitetne plasmane i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom razdoblju značajno utjecati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 milijuna KM, a koeficijent (u odnosu na temeljni kapital) 13,2%, na kraju 2013. godine iznosila je 474 milijuna KM, što je 25,5% temeljnog kapitala, dok je u 2014. godini neto nekvalitetna aktiva smanjena na iznos od 431 milijun KM, a koeficijent na 24,3% (to je rezultat smanjenja po osnovi prodaje dijela loših kredita u jednoj banci, ali i rasta rezervi za kreditne gubitke, odnosno veće pokrivenosti loših plasmana). U 2015. godini neto nekvalitetna aktiva je imala daljnji trend smanjenja (najviše po osnovi značajnog otpisa kod jedne banke) i iznosila je 399 milijuna KM, a koeficijent 21,9%. U 2016. godini nastavljen je trend pada (također je zabilježen značajan otpis), neto nekvalitetna aktiva sa 31. 12. 2016. iznosila je 337 milijuna KM, a koeficijent 16,4%, što je, i pored značajnog smanjenja, i dalje visoka razina i pokazatelj. Također, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

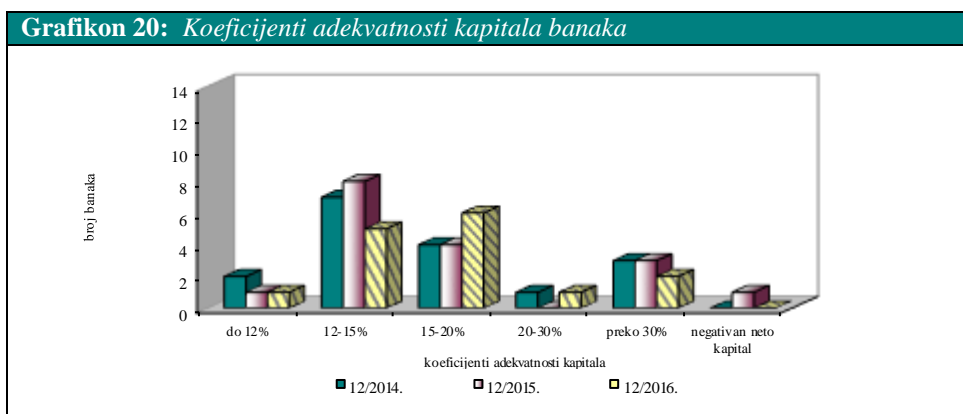
-000 KM-

Tablica 20: Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala

OPIS	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	1.981.641	1.951.342	2.140.399	98	110
2. RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.394.469	11.918.650	12.667.026	105	106
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	982.250	976.734	1.001.018	99	102
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	12.376.719	12.895.384	13.668.044	104	106
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	16,0%	15,1%	15,7%	94	104

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 31. 12. 2016. od 15,7% je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Od ukupno 15 banaka u F BiH sa 31. 12. 2016., 14 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, dok je jedna banka ispod zakonskog minimuma (dvije banke su statusnom promjenom spajanja/pripajanja riješile problem zakonskog minimuma). Prema analitičkim podacima sedam banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2015. godine, dok je kod osam banaka bolja.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 1 banka ima stopu ispod 12%,
- 5 banaka ima stopu između 12,9% i 14,2%,
- 4 banke imaju stopu između 15,3% i 16,0%,
- 3 banke imaju stopu između 18,5% i 20,2%,
- 2 banke imaju adekvatnost između 37,8% i 41,0%.

FBA je, obavljajući nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, sukladno zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju, prije svega kreditnom riziku, kao najznačajnijem riziku kojem su banke izložene u poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je daljnje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekta koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Također, u fokusu su i problematične banke čije je ukupno poslovanje pod pojačanim nadzorom i u kojima je nužno jačanje kapitalne osnove, kao osnovnog preduvjeta za sanaciju ovih banaka i izlaska iz zone nesigurnog i nesolidnog poslovanja. Pod posebnim je nadzorom i kapital banaka koje imaju negativne trendove u kvaliteti aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. U uvjetima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvalitete kreditnog portfelja kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na razinu koja bi ugrozila ne samo poslovanje banaka, nego i utjecala na stabilnost ukupnog bankovnog sustava.

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počevši od 31. 12. 2011. banke sačinjavaju i prezentiraju financijske izvještaje u skladu s Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje financijske imovine i obaveza primjenjuje MRS 39 - Financijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezerviranja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) u skladu s kriterijima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tablica 21: Aktiva (bilanca i izvanbilanca), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u					
O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Rizična aktiva ¹⁶	14.119.056	14.850.813	15.678.442	105	106
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.551.075	1.507.523	1.533.712	97	102
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za izvanbilančne stavke	1.253.270	1.269.548	1.294.471	101	102
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	447.920	408.247	405.019	91	99
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	199.889	204.558	200.035	102	98
7. Nerizične stavke	6.217.740	6.797.824	7.175.632	109	106
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	20.336.796	21.648.637	22.854.074	106	106

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)¹⁷ banaka u F BiH sa 31. 12. 2016. iznosila je 22,9 milijardi KM i veća je za 6% ili 1,2 milijarde KM u odnosu na kraj 2015. godine. Rizična aktiva iznosi 15,7 milijardi KM i veća je za 6% ili 828 milijuna KM.

Nerizične stavke iznose 7,2 milijarde KM ili 31% ukupne aktive s izvanbilancom i veće su za 6% ili 378 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu su povećane (2% ili 26 milijuna KM) i iznose 1,53 milijarde KM, a formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke su veće za 2% ili 25 milijuna KM i iznose 1,3 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve¹⁸ iznose 405 milijuna KM i manje su za 1% ili tri milijuna KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti u iznosu od 316 milijuna KM su na istoj razini kao i na kraju 2015. godine. Nedostajuće regulatorne rezerve¹⁹ sa 31. 12. 2016. iznose 200 milijuna KM, s padom od 2% ili pet milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine.

¹⁶ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 218 milijuna KM obezbjeđenih novčanim depozitom.

¹⁷ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 85/11 -prečišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

¹⁸ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

¹⁹ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

-u 000 KM-

Tablica 22: Ukupna aktiva, bruto bilančna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

O P I S	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt.%	Iznos	Strukt.%	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Kredit	9.725.304 ²⁰	84,1	10.186.613	84,1	10.850.532	84,2	105	106
Kamate	74.573	0,6	71.680	0,6	69.237	0,5	96	97
Dospjela potraživanja	1.184.588	10,2	1.161.853	9,6	1.164.973	9,0	98	100
Potraživanja po plać. garancijama	26.218	0,3	24.648	0,2	26.537	0,2	94	108
Ostali plasmani	194.440	1,7	139.457	1,1	138.995	1,1	72	100
Ostala aktiva	361.666	3,1	526.871	4,4	638.228	5,0	147	121
1.RIZIČNA BILANČNA AKTIVA	11.566.789	100,0	12.111.122	100,0	12.888.502	100,0	105	106
2. NERIZIČNA BILANČNA AKTIVA	5.806.579		6.289.910		6.745.740		108	107
3. BRUTO BILANČNA AKTIVA (1+2)	17.373.368		18.401.032		19.634.242		106	107
4. RIZIČNA IZVANBILANCA	2.552.267		2.739.691		2.789.940		107	102
5. NERIZIČNA IZVANBILANCA	411.161		507.914		429.892		124	85
6. UKUPNE VANBILANČNE STAVKE (4+5)	2.963.428		3.247.605		3.219.832		110	99
7. RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM (1+4)	14.119.056		14.850.813		15.678.442		105	106
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	6.217.740		6.797.824		7.175.632		109	106
9. AKTIVA S IZVANBILANCOM (3+6)	20.336.796		21.648.637		22.854.074		106	106

Bruto bilančna aktiva²¹ iznosi 19,6 milijardi KM i veća je za 7% ili 1,2 milijarde KM u odnosu na kraj 2015. godine. Rizična bilančna aktiva iznosi 12,9 milijardi KM, što je 66% bruto bilančne aktive, s ostvarenim rastom od 6% ili 777 milijuna KM. Nerizična bilančna aktiva iznosi 6,7 milijardi KM i veća je za 7% ili 456 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine.

Izvanbilančne rizične stavke u iznosu od 2,8 milijardi KM su imale rast od 2% ili 50 milijuna KM, a nerizične stavke iznose 430 milijuna KM, s ostvarenim padom od 15% ili 78 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine.

Utjecaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH je i dalje izražen, što se odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. U 2016. godini ostvaren je rast kredita od 6% ili 659 milijuna KM (u 2015. godini rast iznosio 4% ili 440 milijuna KM). Sa 31. 12. 2016. krediti su iznosili 12,3 milijarde KM, što je udjel od 66,8% (-0,9 postotnih bodova).

U 2016. godini plasirano je ukupno devet milijardi KM novih kredita, što je za 18% ili 1,4 milijarde KM više u odnosu na prošlu godinu. Od ukupno plasiranih kredita na gospodarstvo se odnosi 72%, a na stanovništvo 25% (na kraju 2015. godine: gospodarstvo 68%, stanovništvo 27%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 45%, kratkoročni 55% (na kraju 2015. godine: dugoročni 47%, kratkoročni 53%).

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,7 milijardi KM imaju udjel od 54,3% u ukupnim kreditima na razini sustava.

Trend i promjena udjela pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

²⁰ Isključen iznos kredita od 184 milijuna KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilančnu aktivu).

²¹ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilance i izvanbilančnih stavki banaka.

-u 000 KM-

Tabela 23: Sektorska struktura kredita

SEKTORI	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Vladine institucije	190.401	1,7	250.805	2,2	265.892	2,2	132	106
Javna poduzeća	253.057	2,3	269.507	2,3	226.891	1,8	106	84
Privatna poduzeća i društ.	5.216.068	46,7	5.328.591	45,9	5.756.280	46,9	102	108
Bankarske institucije	10.449	0,1	5.701	0,0	58	0,0	55	1
Nebankarske financijske instit.	43.424	0,3	41.542	0,4	40.365	0,3	96	97
Građani	5.448.307	48,8	5.705.684	49,1	5.972.074	48,7	105	105
Ostalo	8.571	0,1	8.914	0,1	8.668	0,1	104	97
UKUPNO	11.170.277	100,0	11.610.744	100,0	12.270.228	100,0	104	106

U sektorskoj strukturi kredita dominantna su dva sektora: stanovništvo i privatna poduzeća, dok je kreditiranje ostalih sektora neznatno. U 2016. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu sektorskog kreditiranja, odnosno veće kreditiranje privatnih poduzeća nego stanovništva. Za razliku od 2015. godine, kada je ostvaren skroman rast kredita plasiranih privatnim poduzećima od 2% ili 112 milijuna KM, u 2016. godini stopa rasta iznosila je 8% ili 428 milijuna KM, tako da su sa 31. 12. 2016. krediti ovog sektora dostigli iznos od 5,8 milijardi KM i udjel od 46,9% (+1 postotni bod). S druge strane, banke su u 2015. godini više kreditirale sektor stanovništva, koji je znatno manje rizičan, ostvaren je rast od 5% ili 257 milijuna KM. U 2016. godini rast kredita ovom sektoru, je isti kao i u 2015. godini, stopa je iznosila 5% ili 266 milijuna KM, dok je udjel blago smanjen sa 49,1% na 48,7% i sa 31. 12. 2016. iznosili su šest milijardi KM.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 31. 12. 2016., s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni: udjel kredita za financiranje potrošnih dobara²² iznosi 80%, udjel stambenih kredita iznosi 18%, a s preostalih 2% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda (na kraju 2015. godine: potrošna dobra 78,5%, stambeni 19%, mali zanati, mali biznis i poljoprivreda 2,5%).

Tri najveće banke u sustavu plasirale su stanovništvu 61,3%, a privatnim poduzećima 45% ukupnih kredita danih ovim sektorima (na kraju 2015. godine: stanovništvo 62%, privatna poduzeća 45,6%).

Valutna struktura kredita: najveći udjel od 58% ili 7,1 milijardu KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: sedam milijardi KM ili 98%, CHF: 106 milijuna KM ili 1,5%), krediti u domaćoj valuti 41,5% ili 5,1 milijardu KM, a najmanji udjel od samo 0,5% ili 59 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 54 milijuna KM ili 92%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 106 milijuna KM ima udjel od 0,9% u ukupnom kreditnom portfelju i cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sustavu (na kraju 2015. godine 1,7%).

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvalitete aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dani su u sljedećoj tablici.

²² Uključeno kartično poslovanje.

Tablica 24: *Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)*

Kategorija klasifikacije	31.12.2014.			31.12.2015.			31.12.2016.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	11(5/2)	12(8/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
A	11.494.730	81,4	229.895	12.316.066	82,9	246.321	13.166.157	84,0	263.323	107	107
B	955.518	6,8	83.031	950.153	6,4	76.023	982.398	6,3	77.168	99	103
C	272.134	1,9	64.168	301.862	2,0	75.796	224.335	1,4	58.086	111	74
D	523.939	3,7	301.942	426.025	2,9	252.682	423.766	2,7	253.348	81	99
E	872.735	6,2	872.039	856.707	5,8	856.701	881.786	5,6	881.787	98	103
Rizična ak. (A-E)	14.119.056	100,0	1.551.075	14.850.813	100,0	1.507.523	15.678.442	100,0	1.533.712	105	106
Klasificirana (B-E)	2.624.326	18,6	1.321.180	2.534.747	17,1	1.261.202	2.512.285	16,0	1.270.389	97	99
Nekvalitetna (C-E)	1.668.808	11,8	1.238.149	1.584.594	10,7	1.185.179	1.529.887	9,8	1.193.221	95	97
Nerizična akt.²³	6.217.740			6.797.824			7.175.632			109	106
UKUPNO (rizična i nerizična)	20.336.796			21.648.637			22.854.074			106	106

Prvi pokazatelj i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i udjela u ukupnim kreditima. Sa 31. 12. 2016. dospjela potraživanja iznose 1,2 milijarde KM, što je ista razina kao i na kraju 2015. godine (u 2015. godini pad 2% ili 24 milijuna KM), a udjel je smanjen sa 10,2% na 9,7%.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatirati kako su u 2016. godini ključni pokazatelji kvalitete aktive blago poboljšani u odnosu na kraj 2015. godine. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno sedam banaka ima pokazatelje udjela klasificirane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a šest banaka ima pokazatelje udjela nekvalitetne u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora.

Klasificirana aktiva je sa 31. 12. 2016. iznosila 2,5 milijardi KM, a nekvalitetna 1,5 milijardi KM.

Klasificirana aktiva (B-E) je smanjena za 1% ili 22 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine (u 2015. godini pad od 3% ili 90 milijuna KM). Kategorija B je povećana za 3% ili 32 milijuna KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) je smanjena za 3% ili 55 milijuna KM, isključivo po osnovi trajno otpisane aktive u iznosu od 95 milijuna KM (u 2015. godini nekvalitetna aktiva je smanjena za 5% ili 84 milijuna KM).

Koeficijent iskazan kroz udjel klasificirane u rizičnoj aktivni iznosi 16%, a smanjenje za 1,1 postotni bod u odnosu na kraj 2015. godine je rezultat, prije svega rasta rizične aktive od 6% ili 828 milijuna KM, kao i navedenog smanjenja klasificirane aktive.

Najvažniji pokazatelj kvalitete aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, iznosi 9,8%, što je niže za 0,9 postotnih bodova u odnosu na kraj 2015. godine. Međutim, to treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da udjel B kategorije iznosi 6,3%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiju kvalitetu i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno

²³ Stavke aktive koje se, u skladu s članokm 2. stavak (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasificiraju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stavak (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim osobama.

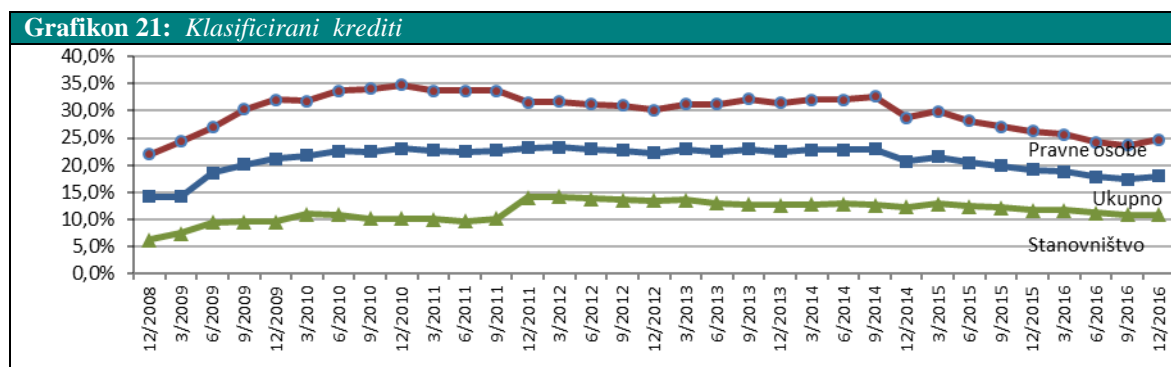
Tablica 25: Klasifikacija kredita danih stanovništvu i pravnim osobama

Kategorija klasifikacije	31.12.2015.						31.12.2016.						INDEKS
	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos	Udjel %	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos	Udjel %	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	5.036.775	88,3	4.349.749	73,7	9.386.524	80,8	5.319.385	89,1	4.744.319	75,3	10.063.704	82,0	107
B	154.179	2,7	568.108	9,6	722.287	6,2	161.278	2,7	600.184	9,7	770.462	6,3	107
C	71.098	1,3	223.704	3,8	294.802	2,5	61.962	1,0	149.040	2,4	211.002	1,7	72
D	87.497	1,5	324.282	5,5	411.779	3,6	77.142	1,3	329.597	5,2	406.739	3,3	99
E	356.132	6,2	439.220	7,4	795.352	6,9	352.307	5,9	466.014	7,4	818.321	6,7	103
UKUPNO	5.705.681	100,0	5.905.063	100,0	11.610.744	100,0	5.972.074	100,0	6.298.154	100,0	12.270.228	100,0	106
Klas. kred. B-E	668.906	11,7	1.555.314	26,3	2.224.220	19,2	652.689	10,9	1.553.835	24,7	2.206.524	18,0	99
Nekv. kred C-E	514.727	9,0	987.206	16,7	1.501.933	12,9	491.411	8,2	944.651	15,0	1.436.062	11,7	96
		49,1		50,9		100,0		48,7		51,3		100,0	
Udjel po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		30,1		69,9		100,0		29,6		70,4		100,0	
Nekvalitetni C-E		34,3		65,7		100,0		34,2		65,8		100,0	
Kategorija B		21,3		78,7		100,0		20,9		79,1		100,0	

Pokazatelji kvalitete kredita u 2016. godini blago su poboljšani u odnosu na kraj prethodne godine, udjel klasificiranih kredita je smanjen na i dalje visokih 18% (-1,2 postotna boda), zbog pada istih za 1% ili 18 milijuna KM, i to pada kod stanovništva za 2% ili 16 milijuna KM, dok su pravne osobe zadržane na istoj razini.

Udjel nekvalitetnih kredita, kao ključni pokazatelj kvalitete kredita, smanjen je sa 12,9% na 11,7%. Ukupni nekvalitetni krediti su smanjeni za 4% ili 66 milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine, s napomenom da je trajni otpis iznosio 91 milijun KM (2015: 119 milijuna KM, 2014: 81 milijun KM), što pokazuje da je i dalje prisutan rast nekvalitetnih kredita. Zbog nedostatka adekvatnog zakonskog i regulatornog okvira za naplatu i rješavanje nekvalitetnih kredita, neke banke kao mjeru za „čišćenje“ portfelja koriste trajni otpis, gdje se radi o kreditima koji su već duže vrijeme u portfelju banaka i nakon što su iscrpljene sve zakonske i pravne mjere za naplatu takvih kredita, odnosno potraživanja.

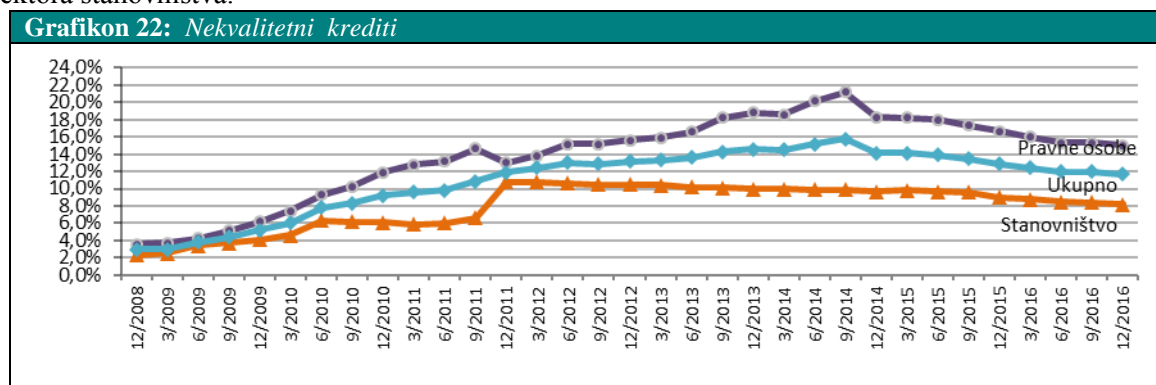
Nekvalitetni krediti pravnih osoba su smanjeni za 4% ili 43 milijuna KM, a stanovništva za 5% ili 23 milijuna KM. Na poboljšanje pokazatelja udjela nekvalitetnih kredita pozitivan utjecaj je imao i kreditni rast od 6% ili 659 milijuna KM.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama u iznosu od 6,3 milijarde KM, sa 31. 12. 2016. u kategorije B do E klasificirano je i dalje zabrinjavajuće visokih 24,7% ili 1,6 milijardi KM, što je

smanjenje za 1,6 postotnih bodova u odnosu na kraj 2015. godine (u 2015. godini udjel je smanjen za 2,4 postotna boda), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji. Od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od šest milijardi KM, u navedene kategorije klasificirano je 653 milijuna KM ili 10,9%, što je smanjenje za 0,8 postotnih bodova u odnosu na kraj 2015. godine (u 2015. godini udjel je smanjen za 0,6 postotnih bodova).

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na gospodarstvo i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfelj pravnih osoba ima znatno lošiju kvalitetu od sektora stanovništva.

Najvažniji pokazatelj kvalitete kreditnog portfelja je udjel nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravne osobe se odnosi 66%, a na stanovništvo 34%, kao i na kraju 2015. godine. U 2016. godini udjel nekvalitetnih kredita i kod sektora stanovništva i kod pravnih osoba je smanjen. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama na nekvalitetne kredite se odnosi 15% ili 945 milijuna KM, što je za 1,7 postotnih bodova manje nego na kraju 2015. godine (u 2015. godini udjel je smanjen za 1,6 postotnih bodova). Za sektor stanovništva isti iznose 8,2% ili 491 milijun KM, što je za 0,8 postotnih bodova manje (u 2015. godini udjel smanjen za 0,7 postotnih bodova).

Detalnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih osoba (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

Tablica 26: Granska koncentracija kredita										
OPIS	31.12.2015.				31.12.2016.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim osobama										
Poljoprivredu (AGR)	121.964	1,1	20.754	17,0	143.318	1,2	24.461	17,1	118	118
Proizvodnju (IND)	1.662.318	14,3	352.021	21,2	1.792.572	14,6	328.438	18,3	108	93
Gradevinarstvo (CON)	437.853	3,8	116.850	26,7	443.523	3,6	78.173	17,6	101	67
Trgovinu (TRD)	2.298.963	19,8	303.715	13,2	2.398.752	19,5	313.660	13,1	104	103
Ugostiteljstvo (HTR)	196.355	1,7	24.929	12,7	239.322	2,0	16.182	6,8	122	65
Ostalo ²⁴	1.187.610	10,2	168.937	14,2	1.280.667	10,4	183.737	14,3	108	109
UKUPNO 1.	5.905.063	50,9	987.206	16,7	6.298.154	51,3	944.651	15,0	107	96
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	4.503.904	38,8	301.755	6,7	4.795.884	39,1	310.215	6,5	106	103
Stambenu izgradnju	1.088.139	9,3	181.511	16,7	1.051.760	8,6	155.825	14,8	97	86
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	113.638	1,0	31.461	27,7	124.430	1,0	25.371	20,4	109	81
UKUPNO 2.	5.705.681	49,1	514.727	9,0	5.972.074	48,7	491.411	8,2	105	95

²⁴ Uključeni sljedeći sektori: promet, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

UKUPNO (1. +2.)	11.610.744	100,0	1.501.933	12,9	12.270.228	100,0	1.436.062	11,7	106	96
-----------------	------------	-------	-----------	------	------------	-------	-----------	------	-----	----

Najveći udjel u ukupnim kreditima, kod pravnih osoba imaju sektori trgovine 19,5% i proizvodnje 14,6%, a kod stanovništva najveći udjel imaju krediti za opću potrošnju 39,1% i stambeni krediti 8,6% (31.12.2015: pravne osobe: trgovina 19,8% i proizvodnja 14,3%, stanovništvo: opća potrošnja 38,8% i stambeni krediti 9,3%).

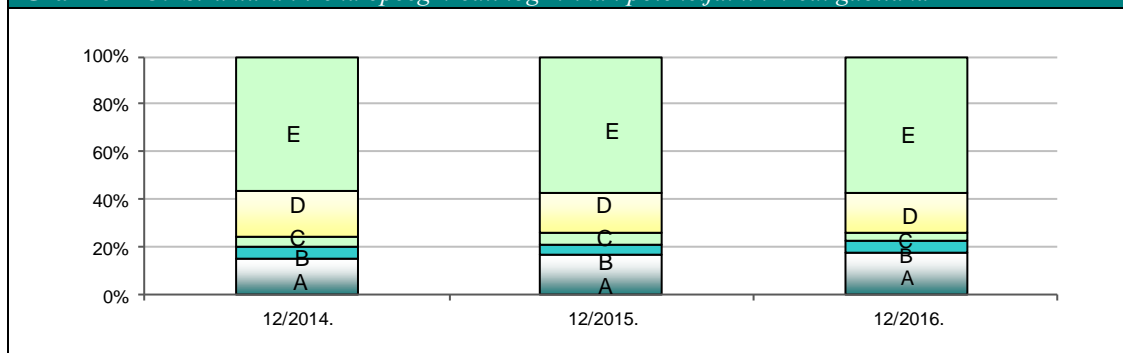
Već duže razdoblje negativan i jak utjecaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja udjela nekvalitetnih kredita. Sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nizak udjel od svega 3,6%, i dalje ima visok udjel nekvalitetnih kredita od 17,6%, sa trendom daljnjeg smanjenja: u 2016. godini smanjen je za visokih 9,1 postotni bod (u 2015. godini smanjen je za 2,4 postotnih bodova). Također, kod sektora poljoprivrede, koji ima najmanji udjel od 1,2%, nekvalitetni krediti imaju visok udjel od 17,1%, koje je za 0,1 postotni bod veći u odnosu na kraj prethodne godine.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim udjelom u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (19,5%) i proizvodnje (14,6%). Razina kredita plasiranih sektoru proizvodnje od 1,8 milijardi KM je povećana za 8% ili 130 milijuna KM, dok su nekvalitetni krediti u 2016. godini smanjeni za 7% ili 24 milijuna KM, odnosno na 328 milijuna KM, što je utjecalo na pad udjela sa 21,2% na 18,3% (u 2015. godini pad je iznosio 7% ili 25 milijuna KM, a udjel je smanjen za 2,4 postotna boda, odnosno na 21,2%). S druge strane, kreditiranje sektora trgovine u 2016. godini povećano je za 4% ili 100 milijuna KM, odnosno na razinu od 2,4 milijarde KM. Nekvalitetni krediti kod ovog sektora povećani su za 3% ili 10 milijuna KM, sa 31. 12. 2016. iznosili su 314 milijuna KM, a udjel je smanjen za 0,1 postotni bod, odnosno na 13,1% (u 2015. godini ostvaren je pad od 13% ili 46 milijuna KM, a udjel je smanjen sa 15,4% na 13,2%), što je znatno bolji pokazatelj nego kod sektora proizvodnje.

Kod stanovništva dominiraju krediti za opću potrošnju, koji imaju i najveći udjel od 39,1% u ukupnim kreditima. U 2016. godini zabilježen je rast ovih kredita od 6% ili 292 milijuna KM, ali najveći relativni rast su imali obrtnici od 9% ili 11 milijuna KM, dok su stambeni krediti smanjeni za 3% ili 36 milijuna KM. Najlošiji pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita od 20,4% (na kraju 2015. godine 27,7%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim udjelom od 1% u ukupnim kreditima. Relativno visok udjel nekvalitetnih kredita od 14,8% imaju stambeni krediti (na kraju 2015. godine 16,7%), dok krediti za opću potrošnju imaju najniži udjel nekvalitetnih kredita od 6,5% (na kraju 2015. godine 6,7%).

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu s kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 27: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka									
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)							INDEKS	
	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		8 (4/2)	9 (6/4)	
1	2	3	4	5	6	7			
A	229.895	14,8	246.321	16,3	263.323	17,2	107	107	
B	83.031	5,4	76.023	5,0	77.168	5,0	92	102	
C	64.168	4,1	75.796	5,0	58.086	3,8	118	77	
D	301.942	19,5	252.682	16,7	253.348	16,5	84	100	
E	872.039	56,2	856.701	57,0	881.787	57,5	98	103	
UKUPNO	1.551.075	100,0	1.507.523	100,0	1.533.712	100,0	97	102	

Grafikon 23: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kred. gubitaka

Analizirajući razinu obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2015. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 2% ili 26 milijuna KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 7% ili 17 milijuna KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su veće za 1% ili devet milijuna KM u odnosu na kraj 2015. godine. Rezerve za B kategoriju su veće za 2% ili jedan milijun KM i iznose 77 milijuna KM, a rezerve za nekvalitetnu aktivu su povećane za 1% ili osam milijuna KM, odnosno na razinu od 1,2 milijarde KM, najviše po osnovi povećanja rezervi za E kategoriju za 3% ili 25 milijuna KM, dok su rezerve za C kategoriju smanjene za 23% ili 18 milijuna KM, a rezerve za D kategoriju nepromijenjene.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive s izvanbilancom, iznosi 8,1% i manji je za 0,4 postotna boda u odnosu na kraj 2015. godine.

Sa 31. 12. 2016. banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 26%, D kategoriju 60% i E 100% (na kraju 2015. godine: B 8%, C 25%, D 59% i E 100%).²⁵

U skladu sa MRS/MSFI banke su obavezne umanjenja vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za izvanbilančne stavke i rezerviranja za rizične izvanbilančne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilanca i izvanbilanca) i stavki u statusu neizmirenja obveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu s internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dani su u sljedećoj tablici.

²⁵ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne obračunavati rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim postotcima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Tablica 28: Procjena i vrednovanje rizičnih stavki po MRS-u 39 i MRS-u 37

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UDJEL (u%)				INDEKS
	31.12.2015.		31.12.2016.		
	Iznos	Udjel	Iznos	Udjel	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	14.850.813	100,0%	15.678.442	100,0%	106
a) Stavke u statusu neizmirenja obveza (default)	1.681.006	11,3%	1.601.018	10,2%	95
a.1. bilančne stavke u defaultu	1.662.958		1.574.439		95
a.2. izvanbilančne stavke u defaultu	18.048		26.579		147
b) Stavke u statusu izmirenja obveza (performing assets)	13.169.807	88,7%	14.077.424	89,8%	107
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.269.548	100,0%	1.294.471	100,0%	102
a) Ispravke vrijednosti za default	1.117.269	88,0%	1.118.891	86,4%	100
a.1. Ispravke vrijednosti bilančnih stavki u defaultu	1.110.757		1.102.461		99
a.2. Rezerve za izvanbilancu u defaultu	6.512		16.430		252
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ²⁶)	152.279	12,0%	175.580	13,6%	115
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	11.610.744	100,0%	12.270.228	100%	106
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.605.754	13,8%	1.518.746	12,4%	95
b) Krediti u statusu izmirenja obveza (performing loans)	10.004.990	86,2%	10.751.482	87,6%	107
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.181.736	100,0%	1.193.721	100,0%	101
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.061.476	89,8%	1.055.403	88,4%	99
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	120.260	10,2%	138.318	11,6%	115
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (default)	66,5%		69,9%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets)	1,2%		1,3%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti	8,5%		8,3%		

Kreditni u statusu neizmirenja obveza (default) u 2016. godini su smanjeni za 5% ili 87 milijuna KM (u 2015. godini smanjeni za 7% ili 115 milijuna KM), s napomenom da su nekvalitetni krediti smanjeni za 4% ili 66 milijuna KM. Udjel kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjen za 1,4 postotna boda i iznosi 12,4%, a nekvalitetnih kredita 11,7%. Udjel svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivi je smanjen za 1,1 postotni bod i iznosi 10,2%.

Pokrivenost stavki u defaultu ispravicima vrijednosti je povećana i iznosi 69,9% (na kraju 2015. godine 66,5%) zbog pada defaulta (5% ili 80 milijuna KM), dok su ispravke vrijednosti za default nepromijenjene. Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je neznatno povećana i iznosi 78% (na kraju 2015. godine: 74,8%).

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets) je na istoj razini i iznosi 1,2%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravicima vrijednosti blago smanjena i iznosi 8,3% (na kraju 2015. godine 8,5%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je smanjen sa 10,2% na 9,8%.

U cilju ublažavanja negativnih efekta elementarne nepogode, FBA je 30. 6. 2014. donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama²⁷.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovici 2014. godine, odobrile moratorij na kreditne obveze u iznosu od 34 milijuna KM. Sa 31. 12. 2016. stanje navedenih kredita

²⁶ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

²⁷ "Službene novine F BiH", br.55/14.

iznosi šest milijuna KM, od čega se na pravne osobe odnosi četiri milijuna KM, a na fizičke osobe dva milijuna KM.

Također, u skladu s navedenom Odlukom, banke su u drugoj polovici 2014. godine odobrile restrukturiranje kreditnih obveza u ukupnom iznosu od 39 milijuna KM. Sa 31. 12. 2016. stanje restrukturiranih kredita iznosi 35 milijuna KM, od čega se na pravne osobe odnosi 34 milijuna KM, a na fizičke osobe jedan milijun KM. Restrukturirani krediti obuhvaćaju i kredite s moratorijem nakon isteka moratorija.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 31. 12. 2016. imaju veoma nizak udjel: moratorij 0,05% i restrukturiranje 0,28%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. propisala izvješće o otplati kredita na teret jamaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jamci. Prema izvješćima banaka u F BiH sa 31. 12. 2016., od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.150.764, 1.010 kreditnih partija su otplaćivali jamci (1.157 jamaca). Udjel iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jamci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nisko i iznosi svega 0,22% i 0,1%.

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Također, analizirajući kvalitetu aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (pet „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka).

Udjel nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 10,8% (12/15: 11,7%), a kod „domaćih banaka“ 24,4% (12/15: 30,4%), što je posljedica neadekvatnih i slabih sustava upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita, kao i nerazvijene risk funkcije. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvalitete aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom, koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljnjeg pogoršanja, kao i jačanje risk funkcije, odnosno njenog značaja i kvalitete rada.

Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog u ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, u skladu s Bazelskim standardima, uspostavila određena opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je donijeti posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i pratiti njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tablica 29: Transakcije s povezanim osobama					
Opis	DANI KREDITI ²⁸			INDEKS	
	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima s više od 5% glasačkih prava, sups. i drugim povezanim pred.	160.135	89.014	126.956	56	143
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	409	446	581	109	130
Upravi banke	1.994	3.023	2.516	152	83
UKUPNO	162.538	92.483	130.053	57	141
Potencijalne i preuzete izvanbil. obveze	21.826	9.326	7.227	43	77

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 41% zbog povećanja izloženosti kod jedne banke, dok su potencijalne obveze smanjene za 23%. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika na razini sistema niska. Međutim, evidentno je da je ovaj rizik značajno viši u bankama koje imaju disperziju u vlasničkoj strukturi, odnosno u „domaćim bankama“ u vlasništvu rezidenata. FBA posebnu pažnju (u on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema konačnim nerevidiranim podacima iz financijskog izvještaja koji prikazuje uspješnost poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka) za 2016. godinu, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH ostvaren je pozitivan financijski rezultat-dobit u iznosu od 173 milijuna KM, što je za 47% ili 56 milijuna KM više u odnosu na kraj 2015. godine, i predstavlja najbolji ostvareni rezultat do sada, s napomenom da je druga po visini dobit ostvarena prethodne godine (117 milijuna KM), a onda slijedi dobit ostvarena u 2014. godini (116 milijuna KM). Pozitivan efekt na financijski rezultat sustava posebno je imalo ostvarenje manjeg gubitka kod dvije banke u iznosu od 57 milijuna KM, te veće

²⁸ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponirana sredstva i plasmani dioničarima (financijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u prošloj godini (efekt 16 milijuna KM). S druge strane, negativan efekt od 23 milijuna KM je prvenstveno rezultat ostvarene manje dobiti kod dvije veće banke. Promatrano u odnosu na isto razdoblje prošle godine, broj banaka je smanjen za dvije banke zbog pripajanja, čiji je financijski rezultat ostvaren u 2016. godini kapitaliziran.

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka i dalje je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011.), što posljedično ima utjecaj na manju razinu troškova ispravaka vrijednosti. Blago smanjenje kamatnog prihoda zbog pada aktivnih kamatnih stopa se i dalje kompenzira znatno većim smanjenjem kamatnih rashoda, što rezultira rastom neto kamatnog prihoda, a što je, uz i dalje dobru operativnu profitabilnost (rast operativnih prihoda po osnovi naknada), utjecalo na ostvarenje veće dobiti u odnosu na isto razdoblje prošle godine kod većeg broja banaka.

Pozitivan financijski rezultat od 212 milijuna KM ostvarilo je 13 banaka i isti je manji za 4% ili osam milijuna KM u odnosu na 2015. godinu. Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od 38,5 milijuna KM iskazan je kod dvije banke i isti je 62% ili 64 milijuna KM manji nego prethodne godine, što je najvećim dijelom rezultat značajno manjeg ostvarenog gubitka kod jedne velike banke. Detaljniji podaci dani su u sljedećoj tablici.

-000 KM-

Tablica 30: Ostvareni financijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-50.868	3	-102.108	4	-38.305	2
Dobit	166.388	14	219.594	13	211.753	13
Ukupno	115.520	17	117.486	17	173.248	15

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (212 milijuna KM) 63% ili 134 milijuna KM se odnosi na dvije najveće banke u sustavu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 47%, dok se od ukupnog gubitka od 38,5 milijuna KM, samo na jednu banku, odnosi 98% ili 37,6 milijuna KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno 12 banaka ima bolji financijski rezultat (za 73 milijuna KM), dok tri banke imaju lošiji rezultat (za 23 milijuna KM).

Na temelju analitičkih podataka i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog financijskog rezultata i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sustava poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, a posebno kod nekih većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego prošle godine, kao rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa i/ili rasta ukupnog prihoda, generiranog povećanjem neto kamatnog i operativnih prihoda. Međutim, cijeliti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog financijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utječu na održivost i kvalitetu zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaknuti kreditni rizik, te i dalje prisutne negativne trendove u kvaliteti aktive u posljednjih sedam godina, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana (s napomenom da je krajem 2015. godine i 2016. godine došlo do smanjenja nekvalitetnih kredita prvenstveno kao rezultat značajnog iznosa trajnog otpisa), a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravaka vrijednosti, što je najvažniji faktor koji je utjecao na poboljšanje financijskog rezultata u većini banaka nakon implementacije MRS 39 i 37 (nakon 31.12.2011. godine). Navedeno, kao i rezultati analize pokrivenosti loših kredita ispravcima vrijednosti, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnoj razini.

Na razini sustava ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 969 milijuna KM, što je povećanje od 6% ili 52 milijuna KM u odnosu na prethodnu godinu. Ukupni neamatni rashodi iznose 767 milijuna KM,

što je 1% ili šest milijuna manje nego prethodne godine.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita (kod većine banaka) za 2,5%, kao i činjenice da je rast loših kredita usporen (većim dijelom i po osnovi otpisa), smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat pada aktivnih kamatnih stopa, imalo je za posljedicu blagi pad kamatnih prihoda. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na isto razdoblje prošle godine, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, znatno niži kamatni prihodi kod dvije veće banke, najvećim dijelom utjecali su na njihovo smanjenje na razini sustava. Kamatni prihodi iznose 752 milijuna KM, što je u odnosu na prošlu godinu pad od 2% ili 14 milijuna KM, sa smanjenjem udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 83,5% na 77,6%. U strukturi kamatnih prihoda, najveći udjel imaju prihodi od kamata po kreditima koji su na razini od 671 milijun KM i zabilježili su nominalni pad od 3% ili 18 milijuna KM, čime je nastavljen trend iz prethodnih godina, uz smanjenje udjela u ukupnom prihodu sa 75,1% na 69,3%.

U strukturi kamatnih prihoda po kreditima najveći dio (60%) odnosi se na kamatne prihode od kreditnih plasmana stanovništvu, koji nisu zabilježili značajnije promjene u odnosu na prethodnu godinu i iznose 403 milijuna KM, a u ukupnom kreditnom portfelju udjel ovog sektora iznosi 49% (u 2016. godini rast kredita plasiranih ovom sektoru iznosio je 5% ili 266 milijuna KM). Slijede prihodi od kamata na kredite dane privatnim poduzećima s udjelom od 37% i smanjenjem od 6% (iznose 245 milijuna KM), dok krediti ovog sektora imaju udjel u ukupnom kreditnom portfelju od 47% (u 2016. godini ostvarili su rast od 8% ili 428 milijuna KM). Na temelju navedenog može se zaključiti kako je kreditni portfelj stanovništva još uvijek za banke profitabilniji i manje rizičan, s obzirom na nižu razinu nekvalitetnih kredita u strukturi kreditnih plasmana, ali i zbog viših kamatnih stopa na kredite plasirane stanovništvu, koje su u 2016. godini u prosjeku bile gotovo dvostruko veće od kamatnih stopa na kredite gospodarstvu, s tim da je važno istaknuti i utjecaj ročnosti kredita plasiranih navedenim sektorima na visinu kamatne stope: kod stanovništva cca 87% su dugoročni krediti, a kod privatnih poduzeća cca 54%

Pozitivna kretanja, kao i prethodnih godina, zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su i u 2016. godini imali veću stopu pada (-16% ili 31 milijun KM) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-2% ili 14 milijuna KM). Kamatni rashodi iznose 165 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 21,4% na 17,0%. Prosječni kamatonosni depoziti povećani su za 3,6%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 143 milijuna KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 17% ili 30 milijuna KM, što je rezultat promjene strukture depozitne osnove (veći udjel depozita koji nose nižu kamatnu stopu) i smanjenja pasivnih kamatnih stopa, što je rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za usporedno razdoblje sa 1,83% na 1,46%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 11 milijuna KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježe smanjenje od 23%, sa smanjenjem udjela u ukupnom prihodu sa 1,6% na 1,2%.

Kao rezultat većeg pada kamatnih rashoda (-16%) od pada kamatnih prihoda (-2%), neto kamatni prihod, kao najvažniji i najstabilniji izvor prihoda banaka, povećan je za 3% ili 18 milijuna KM i iznosi 587 milijuna KM, s udjelom u strukturi ukupnog prihoda od 61%.

Operativni prihodi iznose 382 milijuna KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 10% ili 34 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda neznatno je povećan na 39%. U okviru operativnih prihoda najveći udjel (64%) imaju naknade za izvršene usluge koje imaju rast od 9% ili 20 milijuna KM. Može se zaključiti da banke smanjenje kamatnih prihoda kompenziraju kontinuiranim rastom naknada za izvršene usluge.

Značajnije oscilacije u nekamatnim rashodima u posljednjih pet godina prvenstveno su rezultat promjena (smanjenja ili povećanja) troškova ispravaka vrijednosti. U 2016. godini nekamatni rashodi iznose 767 milijuna KM, što je smanjenje od 1% ili šest milijuna u odnosu na kraj prethodne godine, dok im je udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen sa 84% na 79%, što je opet prvenstveno rezultat kretanja troškova ispravke vrijednosti, koji iznose 111 milijuna KM i manji su za 29% ili 46 milijuna

KM, zbog čega je im je i udjel u ukupnom prihodu smanjen sa 17,2% na 11,5%.

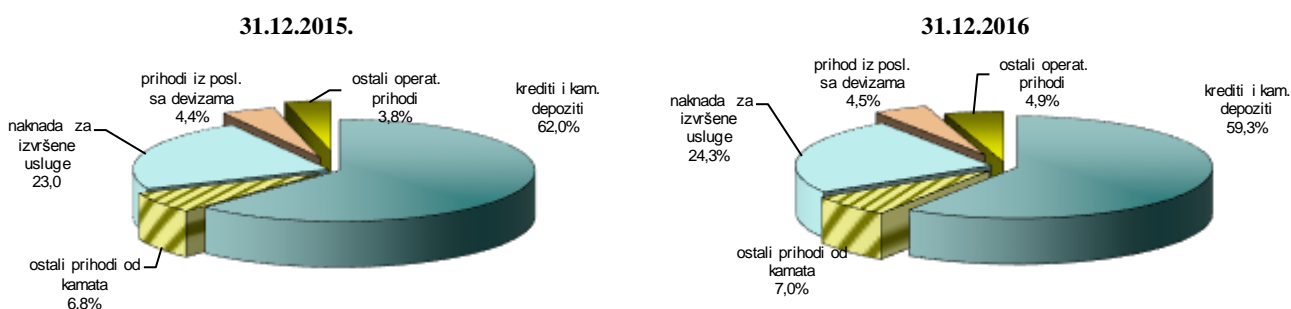
S druge strane, operativni rashodi kao najznačajnija stavka nekamatnih rashoda (udjel u rasponu od cca 65% do 73%) s iznosom od 557 milijuna KM i udjelom od 57,5% u ukupnom prihodu, bilježe rast od 6% ili 32 milijuna KM (u 2015. godini rast od 4% ili 20 milijuna KM), od toga su troškovi plaća i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda smanjeni za 2% ili pet milijuna KM, iznose 244 milijuna KM ili 25,0% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive smanjeni su također za 3% ili cca pet milijuna KM, iznose 155 milijuna KM, što je udjel u ukupnom prihodu od 16,0%. Ostali operativni troškovi bilježe značajan rast od 35% ili 41 milijun KM, što je prvenstveno rezultat povećanja kod jedne veće banke, iznose 158 milijuna KM, što je 16,3% ukupnog prihoda. Banke su u razdoblju nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih i kamatnih rashoda, što je ublažilo negativan utjecaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenja kamatnih stopa i pada kvaliteta kreditnog portfelja.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

- u 000 KM-

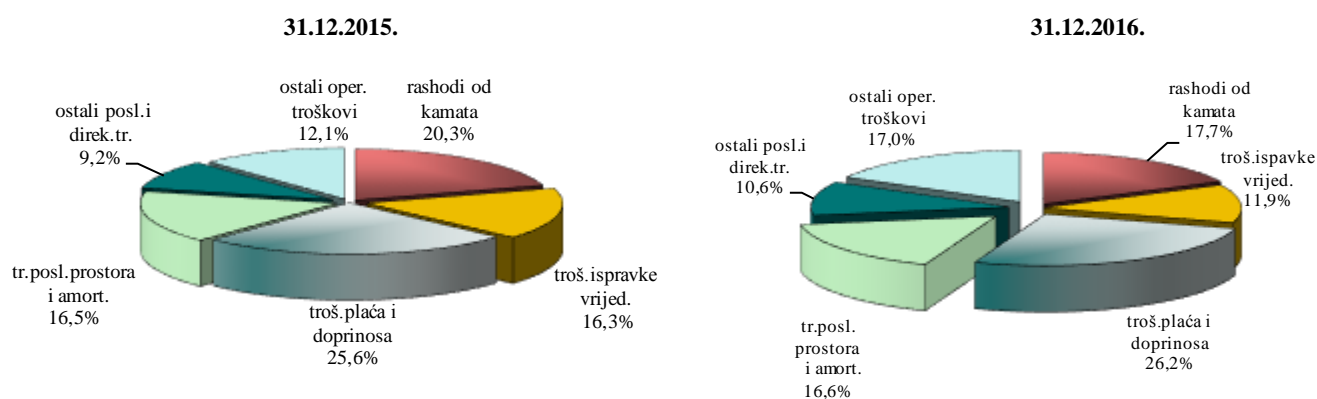
Tablica 31: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	3.459	0,3	1.574	0,1	1.877	0,2	46	119
Kreditni i poslovi leasinga	692.603	63,2	689.317	61,9	671.168	59,1	100	97
Ostali prihodi od kamata	74.654	6,8	75.233	6,8	79.111	7,0	101	105
UKUPNO	770.716	70,3	766.124	68,8	752.156	66,3	99	98
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	240.362	21,9	256.105	23,0	275.579	24,3	107	108
Prihodi iz posl. s devizama	45.760	4,2	49.261	4,4	51.471	4,5	108	104
Ostali operativni prihodi	39.799	3,6	42.595	3,8	57.179	4,9	107	130
UKUPNO	325.921	29,7	347.961	31,2	382.229	33,7	107	110
UKUPNI PRIHODI (I + II)	1.096.637	100,0	1.114.085	100,0	1.134.385	100,0	102	102

Grafikon 24: Struktura ukupnih prihoda

Tablica 32: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)/	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	192.455	20,0	172.146	17,8	142.618	15,3	89	83
Obveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	18.880	2,0	14.823	1,5	11.410	1,2	79	77
Ostali rashodi od kamata	13.083	1,4	9.661	1,0	11.119	1,2	74	115
UKUPNO	224.418	23,4	196.630	20,3	165.147	17,7	88	84
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.usklađenje	148.251	15,5	157.747	16,3	110.305	11,9	106	71
Troškovi plaća i doprinosa	248.007	25,9	248.495	25,6	243.892	26,2	100	98
Troškovi posl. prostora i amortizacija	152.243	15,9	159.665	16,5	154.963	16,6	105	97
Ostali poslovni i izravni troškovi	80.006	8,3	89.577	9,2	98.593	10,6	112	110
Ostali operativni troškovi	105.326	11,0	117.274	12,1	158.184	17,0	111	135
UKUPNO	733.833	76,6	772.758	79,7	766.937	82,3	105	99
UKUPNI RASHODI (I + II)	958.251	100,0	969.388	100,0	932.084	100,0	101	96

Grafikon 25: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tablici dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tablica 33: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po razdobljima			
KOEFICIJENTI	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
Dobit na prosječnu aktivu	0,74	0,72	1,00
Dobit na prosječni ukupni kapital	4,82	4,62	6,50
Dobit na prosječni dionički kapital	9,44	9,37	15,02
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,50	3,47	3,38
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	2,09	2,12	2,20
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	5,60	5,59	5,58
Poslovni i direktni rashodi ²⁹ /prosječna aktiva	1,46	1,51	1,21
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,24	3,20	3,21

²⁹ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	4,71	4,71	4,42
--	------	------	------

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvalitete profitabilnosti, može se zaključiti da je profitabilnost ukupnog sustava bolja, a ostvarenje znatno veće dobiti u odnosu na prethodnu godinu rezultiralo je da su ključni pokazatelji profitabilnosti poboljšani: ROAA (zarada na prosječnu aktivu) iznosi 1,00% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) iznosi 15,0%, što je približno razini iskustvenih standarda.

Pokazatelj produktivnosti banaka, mjeren odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (5,58%) je na istoj razini kao i prošle godine, što je rezultat jednakog postotnog povećanja ukupnog prihoda i prosječne aktive. Kao posljedica smanjenja troškova ispravke vrijednosti ističe se poboljšanje koeficijenta poslovnih i direktnih rashoda u odnosu na prosječnu aktivu, odnosno njegovo smanjenje sa 1,51% na 1,21%. Navedeno je imalo i utjecaj na poboljšanje koeficijenta ukupnih nekamatnih rashoda u odnosu na prosječnu aktivu, sa 4,71% na 4,42%. Ostali pokazatelji nisu zabilježili značajnija odstupanja u odnosu na prethodnu godinu.

U pogoršanim uvjetima poslovanja banaka i zbog posljedica ekonomske i financijske krize na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem i zavisit će od dva ključna faktora: a) daljnje kretanje i trend u kvaliteti aktive, odnosno razina kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrola operativnih prihoda i troškova. S druge strane, za povećanje profitabilnosti banaka, nužno je zadržati pozitivan trend kreditnog rasta, uz primjenu i striktno poštivanje opreznih kreditnih standarda kod odobravanja kredita. Također, dobit banaka, odnosno financijski rezultat bit će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvaliteta menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvaliteta i efikasnost uspostavljenih sustava upravljanja rizicima, jer se time izravno utječe na njene performanse.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a sukladno međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 1. 7. 2007. propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³⁰ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacijske dijelove koji posluju na teritoriju F BiH, kao i na organizacijske dijelove banaka iz Republike Srpske koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom³¹.

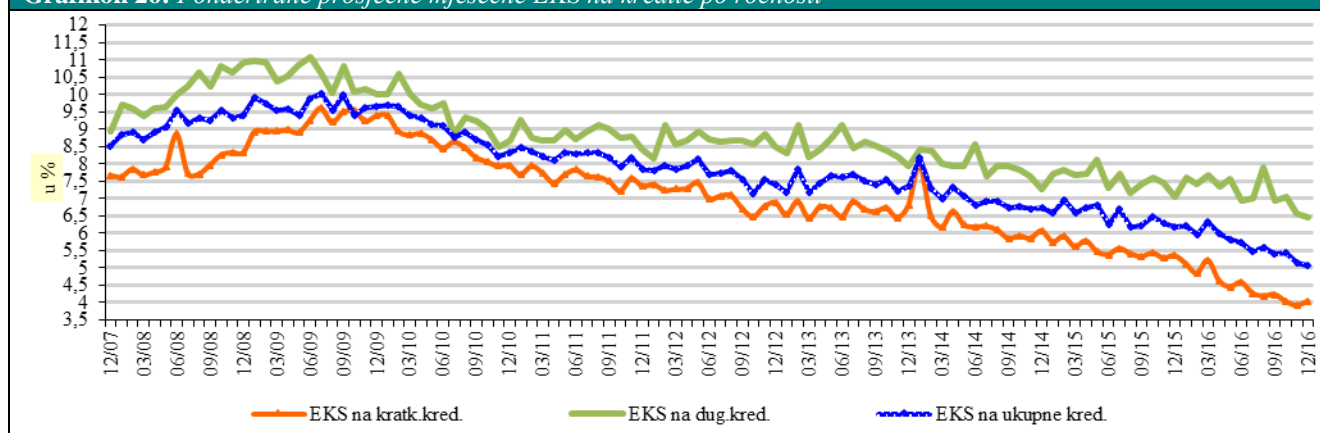
³⁰ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 48/12-pročišćeni tekst i 23/14).

³¹ Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2014. godine, lipanj i prosinac 2015. godine, te lipanj i prosinac 2016. godine.

Tablica 34 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite											
O P I S	12/2014.		6/2015.		12/2015.		6/2016.		12/2016.		
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	5,58	6,07	5,01	5,35	4,89	5,35	4,15	4,58	3,69	4,03	
1.1. Gospodarstvu	5,55	5,99	4,99	5,26	4,84	5,25	4,08	4,42	3,61	3,9	
1.2. Stanovništvu	6,57	8,90	7,66	11,47	8,21	11,74	8,05	14,68	9,6	15,16	
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	6,00	7,28	6,49	7,24	6,18	7,06	5,93	6,93	5,6	6,46	
2.1. Gospodarstvu	5,29	6,76	5,47	5,84	5,31	5,67	4,66	4,97	4,86	5,18	
2.2. Stanovništvu	7,50	8,60	7,35	8,44	7,1	8,55	7,15	8,82	6,55	8,10	
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	5,80	6,72	5,69	6,21	5,51	6,17	5,01	5,72	4,51	5,07	
3.1. Gospodarstvu	5,43	6,32	5,13	5,43	4,99	5,38	4,26	4,59	3,98	4,28	
3.2. Stanovništvu	7,44	8,62	7,36	8,53	7,13	8,64	7,17	8,98	6,65	8,32	

Grafikon 26: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na kredite po ročnosti

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

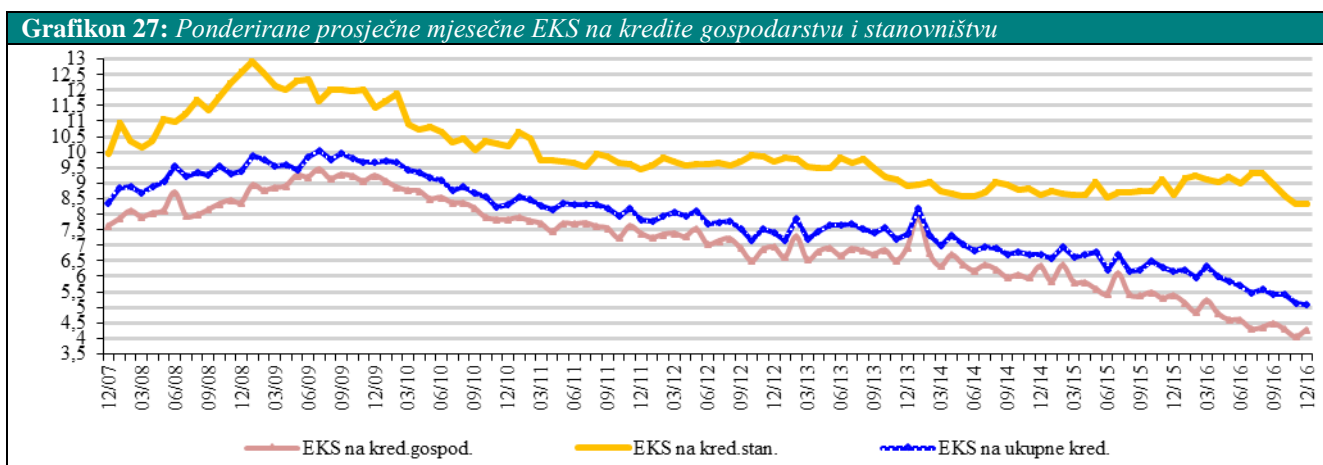
Tijekom 2016. godine, kao i u prethodne tri godine, nastavljen je trend blagog pada ponderiranih EKS. Osnovni razlozi blagog, ali kontinuiranog pada ponderiranih EKS su primjena poslovne politike nižih kamatnih stopa u nekim bankama, zatim sve izraženije konkurencije na bankarskom tržištu F BiH, kao i općenito slaba potražnja za kreditima i s tim povezana restriktivnija kreditna politika banaka u procesu analize kreditne sposobnosti potencijalnih zajmoprimaca.

Ponderirana EKS na kredite bilježi oscilacije unutar 1,25 postotnih bodova, s najvišom stopom zabilježenom u ožujku od 6,32%, a najnižom u prosincu od 5,07%. Ponderirane kamatne stope na kratkoročne kredite bilježe oscilacije unutar 1,31 postotni bod, a na dugoročne kredite se kreću unutar raspona od 1,45 postotnih bodova.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u prosincu 2016. godine iznosila je 4,03%, što je za 1,32

postotna boda niže u odnosu na prosinac 2015. godine, dok je ponderirana EKS na dugoročne kredite iznosila 6,46%, što je za 0,6 postotnih bodova niže u odnosu na prosinac 2015. godine.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvu i stanovništvu³², u 2016. godini su se do četvrtog kvartala kretale u suprotnom smjeru, nakon čega bilježe istovjetan smjer. Kamatne stope gospodarstvu su zabilježile trend daljnjeg blagog smanjenja, dok su ponderirane EKS stanovništvu do četvrtog kvartala bile na nešto višoj razini u odnosu na prethodnu godinu, a u četvrtom kvartalu evidentno je smanjenje, što je prezentirano u sljedećem grafikonu.

Ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu je i dalje znatno niža od EKS na kredite odobrene stanovništvu i u prosincu 2016. godine je iznosila 4,28% (12/2015: 5,38%). Kod dugoročnih kredita gospodarstvu zabilježeno je smanjenje EKS sa 5,67% na 5,18%, dok su EKS na kratkoročne kredite imale smanjenje od 1,35 postotnih bodova (sa 5,25% na 3,9%).

EKS na kredite plasirane stanovništvu u prosincu 2016. godine iznosila je 8,32%, što je bilo za 0,32 postotna boda manje u odnosu na razinu iz prosinca 2015. godine. EKS na kratkoročne kredite plasirane ovom sektoru je, s razine iz prosinca 2015. godine od 11,74% povećana na 15,16%, s napomenom da se, na mjesečnoj razini, ovako visoka razina efektivne kamatne stope bilježi od ožujka 2016. godine (blage oscilacije u četvrtom kvartalu), dok je u siječnju i veljači 2016. godine EKS bila ispod 11%. EKS na dugoročne kredite stanovništva bilježi blaži rast zaključno s kolovozom, a od rujna 2016. godine bilježi blago smanjenje i na kraju godine iznosi 8,1% što je za 0,45 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2015. godine

Promatrano u razdoblju od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderiranih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjoj razini, primarno kod gospodarstva, dok je kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina u 2015. godini zaustavljen, nakon čega je zabilježen blagi rast u 2016. godini (iako su nominalne kamatne stope na kredite stanovništvu u blagom padu, EKS raste zbog povećanih naknada i drugih povezanih troškova kredita), a što se vidi u sljedećoj tablici.

³² Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

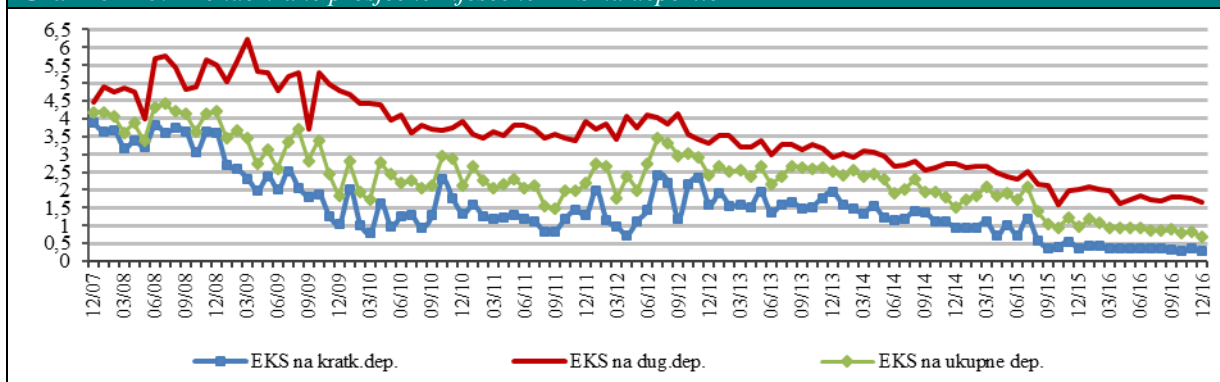
Tablica 35: Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjoj razini

OPIS	2012.		2013.		2014.		2015.		2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	6,45	7,01	6,17	6,66	5,72	6,25	5,10	5,50	4,01	4,41
1.1. Gospodarstvu	6,43	6,94	6,22	6,66	5,70	6,17	5,07	5,42	3,96	4,28
1.2. Stanovništvu	8,41	11,52	8,09	11,08	7,98	11,39	7,84	11,37	8,07	13,91
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	7,78	8,70	7,66	8,48	6,98	7,80	6,60	7,57	6,08	7,14
2.1. Gospodarstvu	6,86	7,51	6,65	7,12	6,19	6,81	5,63	6,20	4,91	5,23
2.2. Stanovništvu	8,44	9,57	8,35	9,40	7,66	8,66	7,36	8,65	7,10	8,79
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	6,99	7,70	6,82	7,46	6,32	6,98	5,81	6,48	4,94	5,64
3.1. Gospodarstvu	6,52	7,07	6,33	6,78	5,84	6,35	5,23	5,64	4,22	4,54
3.2. Stanovništvu	8,44	9,68	8,33	9,48	7,68	8,77	7,37	8,74	7,13	8,95

Ponderirane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

Tablica 36: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite

OPIS	12/2014.		6/2015.		12/2015.		6/2016.		12/2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	0,92	0,93	0,72	0,73	0,34	0,35	0,36	0,36	0,29	0,29
1.1. do tri mjeseca	0,42	0,42	0,27	0,27	0,21	0,21	0,25	0,25	0,26	0,26
1.2. do jedne godine	1,94	1,97	1,26	1,28	1,18	1,25	0,72	0,76	0,58	0,58
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	2,67	2,74	2,25	2,29	1,92	2,01	1,81	1,85	1,64	1,66
2.1. do tri godine	2,40	2,48	2,21	2,26	1,67	1,68	1,65	1,70	1,43	1,45
2.2. preko tri godine	3,41	3,43	2,33	2,33	2,46	2,72	2,23	2,21	2,25	2,26
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	1,47	1,50	1,69	1,72	0,92	0,96	0,90	0,92	0,66	0,67

Grafikon 28: Ponderirane prosječne mjesečne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na prosinac 2015. godine, ponderirana EKS na ukupne oročene depozite u prosincu 2016. godine smanjena je za 0,29 postotnih bodova (sa 0,96% na 0,67%). Ponderirana EKS na kratkoročne

depozite u 2016. godini bilježi kretanja unutar 0,16 postotnih bodova, s najnižom stopom u listopadu u iznosu od 0,28%, te najvišom u siječnju 2016. godine kada je iznosila 0,44%.

Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po razdobljima ročnosti, EKS na depozite oročene do tri mjeseca bilježi rast od 0,05 postotnih bodova u odnosu na razinu iz prosinca 2015. godine i ista iznosi 0,26%. Pad također bilježi i kamatna stopa na depozite oročene do jedne godine, koja u prosincu 2016. godine iznosi 0,58% (12/2015: 1,25%).

Ponderirana EKS na dugoročne depozite u prosincu 2016. godine iznosi 1,66% (12/2015: 2,01%), sa najnižom stopom zabilježenom u travnju 2016. godine (1,62%), dok je najviša zabilježena u siječnju u iznosu od 2,08%.

Ponderirana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine iznosi 1,45% što predstavlja smanjenje od 0,23 postotna boda u odnosu na razinu iz prosinca 2015. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine u prosincu 2016. godine iznosi 2,26% što je za 0,46 postotnih bodova manje od prosincu 2015. godine kada je ista iznosila 2,72%.

Prosječne EKS na depozite stanovništva i pravnih osoba u prosincu 2016. godine imaju niže vrijednosti u odnosu na prosinac 2015. godine. Prosječna EKS na depozite stanovništva je niža za 0,22 postotna boda u odnosu na prosinac 2015. godine i iznosi 1,52%. Najniža stopa tijekom 2016. godine zabilježena je u listopadu 1,31%, a najviša u veljači 1,68%. Kod gospodarstva, prosječna EKS u prosincu 2016. godine je iznosila 1,32%, što je za 0,49 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2015. godine, sa najnižom razinom od 1,32% zabilježenim u prosincu i najvišim od 1,82% u ožujku.

Ukoliko se analizira kretanje ponderiranih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjoj razini, u zadnjih pet godina evidentan je kontinuiran pad kamatnih stopa na dugoročne depozite, dok su kamatne stope na kratkoročne depozite, uz prisutne oscilacije, također na najnižoj razini u posljednjih pet godina, a što se može vidjeti u tablici u nastavku.

Tablica 37: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjoj razini

OPIS	2012.		2013.		2014.		2015.		2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,45	1,47	1,65	1,67	1,20	1,23	0,60	0,61	0,35	0,35
1.1. do tri mjeseca	0,86	0,88	1,47	1,47	0,79	0,80	0,27	0,28	0,27	0,27
1.2. do jedne godine	2,55	2,57	1,85	1,87	1,72	1,76	1,25	1,28	0,68	0,69
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	3,78	3,81	3,20	3,23	2,79	2,82	2,20	2,23	1,78	1,80
2.1. do tri godine	3,69	3,71	2,97	3,00	2,61	2,64	2,08	2,10	1,59	1,62
2.2. preko tri godine	4,44	4,50	4,15	4,18	3,32	3,34	2,48	2,52	2,33	2,34
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	2,61	2,64	2,51	2,53	2,04	2,07	1,41	1,43	0,88	0,89

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 38 : Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

OPIS	12/2014.		6/2015.		12/2015.		6/2016.		12/2016.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,05	8,22	7,91	8,08	7,81	8,01	7,26	7,45	7,01	7,22

2. Ponderirane kam. stope na depozite po viđenju	0,13	0,13	0,11	0,11	0,09	0,09	0,08	0,08	0,05	0,05
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u prosincu 2016. godine iznosila je 7,22% (smanjenje za 0,79 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2015. godine), a na depozite po viđenju 0,05%, što je neznatno manje od razine iz prosinca 2015. godine. Na ove stavke pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na financijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sustavi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unapređenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaknuti i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može biti izložena u svom poslovanju također došla do izražaja s izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sustav u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankovnog sustava nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

I narednih godina bankarski sektor u F BiH zadržao je dobre performanse u segmentu likvidnosnog rizika, osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, a najveće promjene dešavale su se u ročnoj strukturi izvora, prije svega depozita, zbog kontinuiranog smanjenja izloženosti prema matičnim grupacijama, čiji su depoziti kod nekoliko banaka u većinskom stranom vlasništvu bili osnovni izvor financiranja za agresivni kreditni rast ostvaren u godinama do izbijanja krize. Također, prisutan je kontinuirani trend smanjenja obveza prema stranim financijskim institucijama-kreditorima, što je također dio procesa razduživanja i strateške orijentacije banaka na domaće depozite, kao osnovni izvor financiranja kreditnog rasta.

Likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim udjelom likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni, te dobrom ročnom usklađenošću financijske aktive i obveza. Ipak, zbog još uvijek prisutnog utjecaja i djelovanja ekonomske krize, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Također, treba imati u vidu činjenicu da je utjecaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno gospodarsko i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priljeva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih utjecaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom razdoblju će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre

performanse i čija kvaliteta osigurava da se bankarski krediti zajedno s kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospijeća.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna osigurati i održavati u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obveze na dan dospijeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijeća instrumenata financijske aktive i obveza do 180 dana.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2016. najveći udjel od 77,1% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove³³) s udjelom od 5,3%. Uzeti krediti su s dužim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁴, s prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon poboljšanja i rasta udjela dugoročnih depozita u razdoblju 2011 – 2013. godina, u 2014. godini dolazi do stagnacije, dok je u 2015. godini zabilježeno blago pogoršanje, koje je nastavljeno i u 2016. godini.

- u 000 KM-

Tablica 39: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	5.771.888	47,6	6.645.840	50,8	7.727.481	54,5	115	116
Do 3 mjeseca	279.332	2,3	266.464	2,0	272.799	1,9	95	102
Do 1 godine	701.041	5,8	679.876	5,2	538.344	3,8	97	79
1. Ukupno kratkoročni	6.752.261	55,7	7.592.180	58,0	8.538.624	60,2	112	112
Do 3 godine	3.437.563	28,3	3.502.798	26,7	3.546.491	25,0	102	101
Preko 3 godine	1.940.922	16,0	2.004.005	15,3	2.091.159	14,8	103	104
2. Ukupno dugoročni	5.378.485	44,3	5.506.803	42,0	5.637.650	39,8	102	102
UKUPNO (1 + 2)	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	108	108

Ukupni depoziti su u odnosu na kraj 2015. godine povećani za 8% ili 1,1 milijardu KM, s promjenama u sektorskoj strukturi, što je najvećim dijelom rezultat rasta depozita svih sektora (nominalno najviše stanovništvo za 9% ili 689 milijuna KM, vladine institucije za 20% ili 198 milijuna KM i privatna poduzeća za 9% ili 183 milijuna KM), osim bankarskih institucija, koji i dalje imaju trend smanjenja (za 14% ili 104 milijuna KM). Depoziti stanovništva, s udjelom od 57,5%, su najveći sektorski izvor financiranja banaka u F BiH.

Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću od 2012. godine ima kontinuirani trend blagog pogoršanja, u 2016. godini udjel kratkoročnih depozita je povećan sa 58,0% na 60,2%, a udjel dugoročnih depozita smanjen sa 42,0% na 39,8%.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su rasta kratkoročnih depozita za 12% ili 946 milijuna KM, kao posljedica rasta depozita stanovništva za 560 milijuna KM, privatnih poduzeća za 187 milijuna KM,

³³ Subordinirani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³⁴ Prema preostalom dospijeću.

vladinih institucija za 171 milijun KM, javnih poduzeća za 53 milijuna KM i nebankarskih finansijskih institucija za 6,5 milijuna KM, dok je kod bankarskih institucija zabilježen pad od 20 milijuna KM i kod neprofitnih organizacija za 8,6 milijuna KM. Dugoročni depoziti su povećani za 131 milijun KM, kao posljedica rasta depozita do tri godine za 1,2% ili 43,7 milijuna KM, najviše sektora javnih poduzeća i vladinih institucija, dok su depoziti preko tri godine povećani za 4,3% ili 87,2 milijuna KM, najvećim dijelom po osnovi rasta depozita stanovništva, nebankarskih finansijskih organizacija i privatnih poduzeća. Treba istaknuti kako je kod dugoročnih depozita dominantan udjel dva sektora, i to: stanovništva s povećanjem udjela sa 68,4% na 69,1% i javnih poduzeća sa povećanim udjelom sa 9% na 9,8%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveći udjel od 71,1% (-0,5 postotnih bodova) imaju depoziti stanovništva, zatim depoziti javnih poduzeća 14% (+1,3 postotna boda). U razdoblju preko tri godine najveći udjel od 65,8% (+2,9 postotnih bodova) imaju depoziti stanovništva, a depoziti bankarskih institucija, s već duže vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju udjel od 12,2% (na kraju 2015. godine 15,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za razdoblje od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tablici.

- u 000 KM-

Tablica 40: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	5.874.183	48,4	6.852.863	52,3	7.961.438	56,1	117	116
7- 90 dana	898.335	7,4	770.687	5,9	690.281	4,9	86	89
91 dan do jedne godine	2.054.981	17,0	2.080.342	15,9	1.982.775	14,0	101	95
1. Ukupno kratkoročni	8.827.499	72,8	9.703.892	74,1	10.633.494	75,0	110	110
Do 5 godina	3.150.040	26,0	3.190.290	24,3	3.344.169	23,6	101	105
Preko 5 godina	153.207	1,2	204.801	1,6	197.611	1,4	134	96
2. Ukupno dugoročni	3.303.247	27,2	3.395.091	25,9	3.542.780	25,0	103	104
UKUPNO (1 + 2)	12.130.746	100,0	13.098.983	100,0	14.176.274	100,0	108	108

Iz podataka se može zaključiti kako je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog udjela kratkoročnih depozita od 75,0%, sa prisutnim trendom blagog pogoršanja u 2016. godini. U odnosu na kraj 2015. godine, kratkoročni depoziti su imali rast od 10% ili 929 milijuna KM, s povećanjem udjela za 0,9 postotnih bodova, dok je kod dugoročnih depozita prisutan rast od 4% ili 149 milijuna KM, uz smanjenje udjela u ukupnim depozitima sa 25,9% na 25,0%. Ako se analizira struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (94,4% dugoročnih depozita i 23,6% ukupnih depozita). Iako je smanjenje depozita sa preostalom ročnošću preko pet godina zaustavljeno u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 milijuna KM, uz prisutan porast u 2015. godini od 34% ili 52 milijuna KM, u 2016. godini dolazi do smanjenja za 4% ili 7,2 milijuna KM. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,6 milijardi KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 31. 12. 2016. 2,1 milijarda KM, odnosno 38% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora financiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priljev finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inozemstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je

u lipnju 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti³⁵. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uvjeta i suglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje s dužim rokovima dospjeća. Sa 31. 12. 2016. šest banaka, nakon dobivene suglasnosti FBA, koriste korektivni iznos (430 milijuna KM), s napomenom da je još jedna banka, koja je aplicirala za korištenje korektivnog iznosa, u procesu ocjene ispunjavanja uvjeta. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji poticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a već su evidentni pozitivni efekti.

Međutim, supervizorska zabrinutost je također prisutna zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom razdoblju i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tablica 41: Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2014.		31.12.2015.		31.12.2016.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil. obveze	1.210.806	10,8	1.186.501	10,2	1.191.510	9,7	98	100
Kratkoročni krediti	2.256.837	20,2	2.283.316	19,7	2.378.849	19,4	101	104
Dugoročni krediti	7.702.634	69,0	8.140.927	70,1	8.699.869	70,9	106	107
UKUPNO KREDITI	11.170.277	100,0	11.610.744	100,0	12.270.228	100,0	104	106

U 2016. godini dugoročni krediti su povećani za 7% ili 559 milijuna KM, a iznosili su 8,7 milijardi KM, kratkoročni krediti su veći za 4% ili 96 milijuna KM, iznosili su 2,4 milijarde KM, dok su dospjela potraživanja iznosila 1,2 milijarde KM, blago su viša za pet milijuna KM, najviše kao rezultat trajnog otpisa u iznosu od 91 milijun KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje dužnici banaka imaju u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 64,9% se odnosi na privatna poduzeća, 33,0% na stanovništvo i 2,1% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 86,6% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 53,9%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveći udjel od 66,8% što je za 0,9 postotnih bodova niže u odnosu na kraj 2015. godine, a u 2016. godini imali su blagi rast od 6%. Novčana sredstva su viša za 7% ili 347 milijuna KM, a njihov udjel od 28,3% je isto kao na kraju 2015. godine.

³⁵Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46 /14).

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tablici.

- u % -

Tablica 42: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³⁶ / ukupna aktiva	28,5	28,4	28,4
Likvidna sredstva / kratkoročne financ. obveze	49,1	48,4	47,1
Kratkoročne financ. obveze/ ukupne financ. obveze	69,3	70,0	71,9
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³⁷	84,9	82,9	81,7
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ³⁸	83,9	82,2	81,0

Sa 31. 12. 2016. pokazatelji su na približno istoj razini kao i na kraju 2015. godine.

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2013. godini, nakon pogoršanja u 2012. godini, poboljšan (sa 88,1% na 86,4%), a isti trend je nastavljen i u 2014., 2015. i 2016. godini, kada je poboljšan na 81,7% (-1,2 postotna boda), kao rezultat većeg rasta depozita od rasta kredita. Kod sedam banaka pokazatelj je viši od 85% (kritična razina). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajan udjel kapitala), a s druge strane, visokog udjela kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, u on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja razine likvidnosti, te praksi upravljanja izvorima sredstava, kako bi se osigurala zadovoljavajuća pozicija likvidnosti.

Banke su u 2016. godini redovito ispunjavale obvezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH³⁹. Obavezna rezerva, kao značajan instrument monetarne politike, u BiH, u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i financijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1. 10. 2008. u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 10% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 5% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

³⁶ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospijea manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³⁷ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

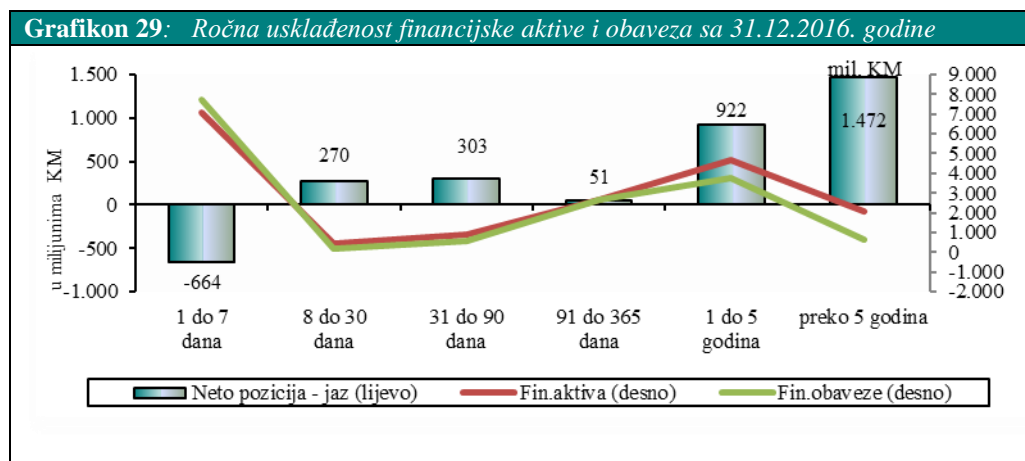
³⁸ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

³⁹ U „Sl. glasniku BiH“, br. 30/16, objavljena Odluka o utvrđivanju i održavanju obaveznih rezervi i utvrđivanju naknade CB BiH bankama na iznos rezerve, s primjenom od 1. srpnja 2016.

- u 000 KM-

Tablica 43: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
1	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	4.060.671	4.592.752	4.921.452	113	107
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.797.970	4.310.524	4.532.844	114	105
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	6.351.607	7.358.839	8.413.922	116	114
4.Iznos obveze:					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	635.161	735.884	841.392	116	114
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	317.580	367.942	420.696	116	114
5.Ispunjenje obveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	3.425.510	3.856.868	4.080.060	113	106
6. Ispunjenje obveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	3.480.390	3.942.582	4.112.148	113	104

Ukoliko se promatra ročna usklađenost preostalih dospjeća ukupne financijske aktive⁴⁰ i obveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2015.

Sa 31. 12. 2016. kratkoročna financijska aktiva banaka u iznosu od 11,1 milijarda KM bila je manja za 39 milijuna KM od kratkoročnih obveza. U odnosu na kraj 2015. godine, kada je pozitivni jaz iznosio 234 milijuna KM, to je smanjenje od 273 milijuna KM ili 116,9%, koje je dovelo do pogoršanja koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obveza sa 102,3% na 99,6%.

Kratkoročna financijska aktiva je povećana za 7,4%, a kratkoročne financijske obveze za 10,3%. U okviru kratkoročne financijske aktive najveće povećanje od 7,1% ili 347 milijuna KM je zabilježeno kod novčanih sredstava, kod neto kredita 4,7% ili 199 milijuna KM, kod aktive za trgovinu 21,8% ili 193 milijuna KM, kod novčanih pozajmica danih drugim bankama 40,4% ili 25 milijuna KM i 9,7% ili 16 milijuna KM kod ostale financijske aktive, dok je smanjenje od 27,6% ili 19 milijuna KM zabilježeno kod vrijednosnih papira koji se drže do dospelosti. Financijska aktiva preostalog roka dospelosti preko jedne godine je povećana za 7,0% ili 443 milijuna KM, najviše kao posljedica povećanja kredita za 7,3% ili 449 milijuna KM.

Obveze s rokom dospelosti do jedne godine (11,1 milijarda KM) su povećane za 10,3%, s promjenama u sljedećim stavkama: povećanje depozita za 9,6% ili 929 milijuna KM, obveza po uzetim kreditima

⁴⁰ Financijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

za 43,3% ili 70 milijuna KM, te ostalih finansijskih obveza za 17,3% ili 36 milijuna KM. Obveze s rokom dospjeća preko jedne godine (4,4 milijarde KM) bilježe blago povećanje od 0,4% ili 18 milijuna KM, najviše kao posljedica povećanja depozita za 4,4% ili 149 milijuna KM, te sa druge strane smanjenja obveza po uzetim kreditima za 17% ili 126 milijuna KM.

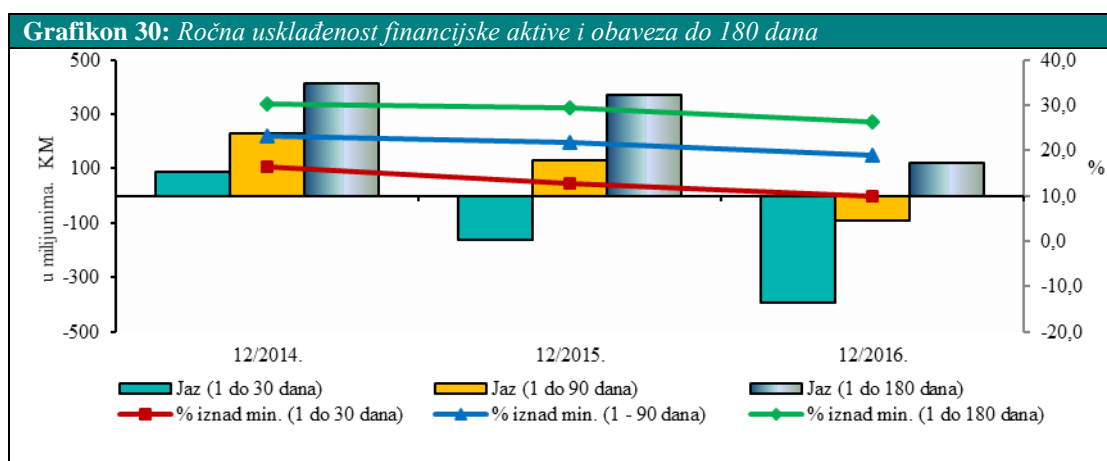
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki finansijske aktive i obveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴¹.

- u 000 KM

Tablica 44: Ročna usklađenost finansijske aktive i obveza do 180 dana					
Opis	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.303.761	6.878.280	7.515.361	109	109
2. iznos finansijskih obveza	6.215.782	7.037.944	7.909.801	113	112
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	87.979	-159.664	-394.440	n/a	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	101,4%	97,7%	95,0%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	16,4%	12,7%	10,0%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.132.287	7.750.227	8.384.767	109	108
2. iznos finansijskih obveza	6.901.893	7.621.496	8.476.151	110	111
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	230.394	128.731	-91.384	56	n/a
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	103,3%	101,7%	98,9%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	23,3%	21,7%	18,9%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	8.062.506	8.735.123	9.387.062	108	107
2. iznos finansijskih obveza	7.647.885	8.365.780	9.263.730	109	111
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	414.621	369.343	123.332	89	33
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,4%	104,4%	101,3%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	30,4%	29,4%	26,3%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31. 12. 2016. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite.

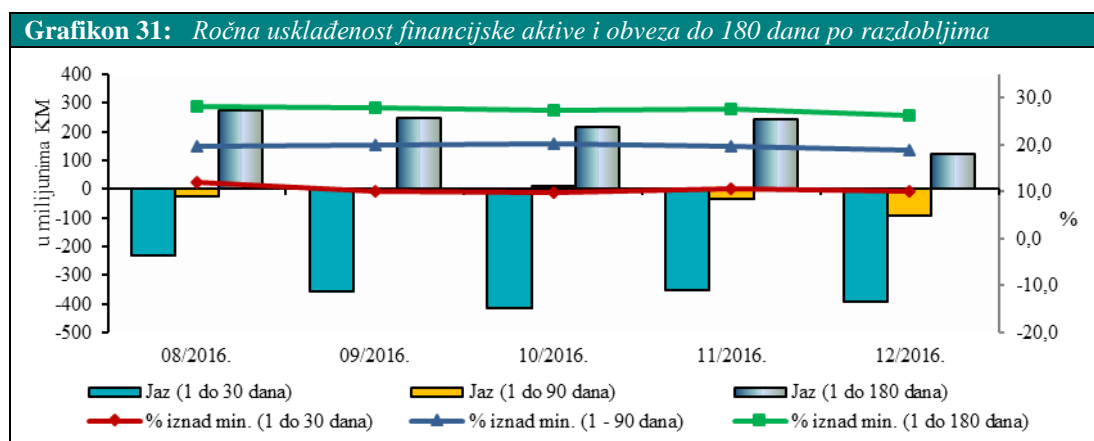
⁴¹ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su postotci za ročnu usklađenost finansijske aktive i obveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospjeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospjeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospjeća do 90 dana u plasmane s rokom dospjeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospjeća do 180 dana u plasmane s rokom dospjeća do 180 dana.

Sa 31. 12. 2016. finansijska aktiva u prvom i drugom intervalu bila je manja od finansijskih obveza, zbog većeg rasta finansijskih obveza, prvenstveno depozita i ostalih finansijskih obveza, od rasta finansijske aktive (rast novčanih sredstava, kredita, aktive za trgovinu, pozajmica danih drugim bankama i ostale finansijske aktive). I pored rasta finansijskih obveza, u trećem intervalu finansijska aktiva bila je veća od finansijskih obveza, zbog rasta aktive, prvenstveno novčanih sredstava, neto kredita, pozajmica danih drugim bankama i aktive za trgovinu.

Kao rezultat navedenog, ostvareni postotci ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2015. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 10,0%, u drugom za 18,9% i u trećem intervalu za 26,3%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obveza u razdoblju kolovoz – prosinac 2016. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim postotcima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja, likvidnost bankovnog sustava u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte finansijske krize na BiH i utjecaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priljeva likvidnih sredstava uslijed pada naplativosti kredita, treba istaknuti kako će u narednom razdoblju banke trebati

još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razine aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provedbe opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴² kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke⁴³.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31. 12. 2016. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka udjel stavki u stranim valutama iznosio je 10,4% ili 1,9 milijardi KM (na kraju 2015. godine 11,5% ili dvije milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je udjel obveza u stranoj valuti znatno veći i iznosi 38,8% ili 7,1 milijardu KM (na kraju 2015. godine 41,6% ili 7,1 milijardu KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

⁴² "Službene novine F BiH", br. 48/12 – Pročišćeni tekst.

⁴³ Člankom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% temeljnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Tablica 45: Devizna usklađenost financijske aktive i obveza (EURO i ukupno) ⁴⁴										
Opis	31.12.2015.				31.12.2016.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	839	10,7	1.311	15,3	830	10,7	1.324	15,7	99	101
2. Krediti	29	0,4	31	0,4	24	0,3	25	0,3	83	81
3. Krediti s val. klauzulom	6.510	82,6	6.595	76,9	6.323	81,5	6.350	75,4	97	96
4. Ostalo	500	6,3	636	7,4	417	5,4	561	6,7	84	88
5. Ostala fin.akt. s val.kl. ⁴⁵	N/a	N/a	N/a	N/a	165	2,1	165	1,9	N/a	N/a
Ukupno (1+2+3+4)	7.878	100,0	8.573	100,0	7.759	100,0	8.425	100,0	98	98
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.498	72,8	6.153	74,9	5.535	72,8	6.186	74,9	101	101
2. Uzeti krediti	810	10,7	812	9,9	763	10,0	763	9,2	94	94
3. Dep. i kred. s val.klauz.	1.076	14,2	1.076	13,1	1.135	14,9	1.135	13,7	105	105
4. ostalo	170	2,3	176	2,1	174	2,3	180	2,2	102	102
Ukupno (1+2+3+4)	7.554	100,0	8.217	100,0	7.607	100,0	8.264	100,0	101	101
<i>III. Izvanbilanca</i>										
1. Aktiva			48		78		96			
2. Pasiva			129		203		222			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	232		196		27		35			
%	12,7%		10,7%		1,3%		1,7%			
Kratka										
%										
Dopuštena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dopuštene	17,3%		19,3%		28,7%		28,3%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktivi⁴⁶ dominantan je udjel EURO od 66,6%, (31. 12. 2015. godine 69,2%), uz smanjenje nominalnog iznosa sa 1,4 milijarde KM na 1,3 milijarde KM. Udjel EURO u obvezama od 90,8% je na istoj razini, uz pad nominalnog iznosa za šest milijuna KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kredit i ostala financijska aktiva) i obveza⁴⁷, koji je posebno značajan u aktivi (77,3% ili 6,5 milijardi KM), što je na približno istoj razini kao i na kraju 2015. godine (76,9% ili 6,6 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 22,7% ili 1,9 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 15,1% ili 1,3 milijarde KM i ostale valute 7,6% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2015. godine ostale stavke u EURO imale su udjel od 16,0% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (11,1 milijarda KM), cca 57,3% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (99,6%).

Na strani izvora, struktura financijskih obaveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (8,3 milijarde KM) najveći udjel od

⁴⁴ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁵ Stavke na ovoj poziciji sa 31. 12. 2015. iskazane su na poziciji 3. Krediti s val. klauzulom.

⁴⁶ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, financijska aktiva se do 31.12.2011. godine iskazivala po neto principu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se sa prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki financijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011. godine, iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze.

⁴⁷ U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kredit i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

78,3% ili 6,5 milijardi KM imaju stavke u EURO, najviše depoziti (na kraju 2015. godine udjel obveza u EURO bilo je 78,8% ili 6,5 milijardi KM). Udjel i iznos indeksiranih obveza u posljednjih pet godina (s iznimkom 2013. godine kada je ostvaren pad od 13% ili 117 milijuna KM) ima trend rasta, od 2011. godine kada su iznosile 661 milijun KM, što je bio udjel od 8%, na razinu od 1,1 milijarde KM i udjel od 13,7% sa 31. 12. 2016. Rast indeksiranih obveza (skoro sve se odnosi na depozite) uvjetovan je, s jedne strane, odljevom depozita i kreditnih obveza u stranim valutama, koji su bili izvor za kredite odobravane s valutnom klauzulom, a s druge strane, kontinuirano visokim iznosom kredita s valutnom klauzulom. U cilju održavanja devizne usklađenosti, banke povećavaju stavke indeksiranih obveza (depozita), s napomenom da većina banaka ima dugu deviznu poziciju.

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava F BiH može se konstatirati kako se izloženost banaka i sustava FX riziku u 2016. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 31. 12. 2016. dugu deviznu poziciju imalo je jedanaest banaka, a četiri banke imale su kratku poziciju. Na razini sustava iskazana je duga devizna pozicija od 1,7% ukupnog temeljnog kapitala banaka, što je za 28,3 postotna boda manje od dopuštene. Individualna devizna pozicija za EURO, iznosila je 1,3% što je za 28,7 postotnih bodova manje od dopuštene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obveza (neto duga pozicija).

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te dnevno upravljati ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u razdoblju provedbe reformi je dostigao zavidnu razinu i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio financijskog i ukupnog ekonomskog sustava F BiH. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz poduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih načela i praksi za njihov, naročito u uvjetima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najvišu moguću razinu u upravljanju kreditnim rizikom, koji je još uvijek dominantan u našem okruženju, i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom.

Agencija za bankarstvo F BiH u narednom razdoblju će:

- nastaviti s aktivnostima izgradnje regulatornog okvira, pripreme i usvajanja značajnog broja novih podzakonskih akata u skladu s novim Zakonom o bankama i Zakonom o agenciji za bankarstvo i usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative, a u cilju implementacije Basela II/III i EU direktiva i kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji;
- izvršiti reorganizaciju Agencije za bankarstvo u skladu sa novim Zakonom o Agenciji za bankarstvo F BiH i uspostaviti unutarnju organizacijsku jedinicu za obavljanje poslova restrukturiranja banaka i pripremiti i usvojiti podzakonske akte koji se odnose na restrukturiranje banaka;
- otpočeti s projektom pripreme i uvođenja SREP-a (Supervizorski pregled i proces procjene) kao dugogodišnjeg (tri godine) projekta jačanja i unapređenja supervizije sukladno novim regulatornim okvirom;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za sigurnije i stabilnije poslovanje banaka i bankovnog sustava u cjelini i njegovu podršku gospodarstvu i stanovništvu;
- nastaviti s provedbom aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;
- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svoje nadležnosti u cilju realizacije mjera iz Reformske agende i Programa ekonomskih reformi koje se odnose na bankarski i financijski sektor;
- raditi na realizaciji preporuka FSAP misije u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i kontrolama na licu mjesta s težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje inzistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,

- nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i unapređivati suradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
- pregledati i redovito ažurirati plan za izvanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
- nastaviti s razvojem i primjenom „Sustava ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije financijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
- nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primijenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika financijskih usluga i žiradata,
- uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
- nastaviti suradnju sa ECB-om i EBA-om i razmjeniti informacije u nadzoru banaka, te sa međunarodnim financijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.
- unapređivati suradnju s Udrugom banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja (npr. uvođenje novih proizvoda, naplata potraživanja, funkcioniranje Centralnog registra kredita-pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnošću podataka i sl.), organizirati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka;
- provesti novi ciklus AQR u 2017. godini u koji je uključeno 8 banaka i obuhvaćeno oko 75% bankovnog sustava F BiH;
- nastaviti s unapređenjem suradnje kroz potpisivanje novih Sporazuma o suradnji s ostalim institucijama u Bosni i Hercegovini, koje su uključene u oblasti supervizije, spremnosti na krizne situacije i upravljanje istim i nadzor sistemskog rizika: Agencijom za bankarstvo Republike Srpske, Agencijom za osiguranje depozita BiH, Centralnom bankom Bosne i Hercegovine i državnim i entitetskim ministarstvima financija;
- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav, kao bitan preduvjet za efikasan i proaktivan nadzor banaka, odnosno informatičke podrške u funkciji što ranijeg upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji aktivnosti iz Reformske agende za Bosnu i Hercegovinu za razdoblje 2015-2018. godina;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- realizaciji Programa ekonomskih reformi za 2016-2018. godina (ERP BIH 2016.-2018.);
- realizaciji obveza preuzetih Pismom namjere koje su Vlade u BiH potpisale u sklopu aranžmana sa MMF-om;
- kreiranju i dogradnji zakonske regulative za financijski i bankarski sektor, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva, a koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama i zakonskog okvira za sanaciju banaka;
- ubrzanju provedbe ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao razini ostvarenoj u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- usvajanju Zakona o računovodstvu i reviziji F BiH;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;

- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- uspostavljanje mehanizma izvansudskog restrukturiranja dugova gospodarskih društava;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najvažniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- povećanje opsega kreditne aktivnosti u cilju podrške gospodarstvu, uz potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od utjecaja posljedica krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- unapređenju sustava upravljanja rizicima i sustava ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfelja i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, jačanje sustava unutarnjih kontrola i funkcije unutarnje revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- usklađivanje s novim Zakonom o bankama i podzakonskim aktima donesenim na temelju njega;
- dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žirana;
- aktivno sudjelovanje u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduženosti pojedinaca i finansijskoj konsolidaciji gospodarskih društava;
- pripremi i ažuriranju svojih planova izvanrednih mjera;
- redovito, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-02-02/17
Sarajevo, 27. ožujka 2017.

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Zakonski okviri za rad Agencije za bankarstvo F BiH i banaka u F BiH
PRILOG 3.....	Bilanca stanja banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 4.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 5.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Izvešće o klasifikaciji aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 7.....	Račun dobiti i gubitka banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 8.....	Izvešće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 9.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31. 12. 2016.

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1.	ASA BANKA D.D. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva 25.	033/586-870, fax:586-880	SAMIR MUSTAFIĆ
2.	ADDIKO BANK D.D. - SARAJEVO	Sarajevo	Trg solidarnosti br. 12.	033/755-867, fax: 755-790	SANELA PAŠIĆ
3.	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
4.	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
5.	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
6.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Tone Hrovata bb	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7.	NLB BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Džidžikovac 1.	033/720-300, fax:035/302-802	LIDIJA ŽIGIĆ
8.	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
9.	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
10.	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
11.	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7.	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
12.	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	VEDRAN HADŽIAHMETOVIĆ
13.	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	DALIBOR ĆUBELA
14.	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13.	033/280-100, fax: 663-399	DAMIR SOKOLOVIĆ
15.	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne 47c	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRILOG 2

**PRAVNI OKVIR ZA RAD AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH,
BANAKA, MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA I LEASING DRUŠTAVA U
FEDERACIJI BIH**

I. PROPISI VEZANI ZA USTROJ AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH

1. Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12),
2. Statut Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj: 42/04),
3. Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu Agencije za bankarstvo Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br. 23/14-pročišćeni tekst i 60/16).

II. PROPISI VEZANI ZA NADLEŽNOST POSLOVANJA AGENCIJE

Zakoni

1. Zakon o bankama ("Službene novine F BiH", br. 39/98, 32/00,48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03 i 28/03, 66/13),
2. Zakon o mikrokreditnim organizacijama ("Službene novine FBiH", broj: 59/06),
3. Zakon o udrugama i fondacijama („Službene novine FBiH“, broj: 45/02)
4. Zakon o leasingu („Službene novine FBiH", br. 85/08, 39/09, 65/13 i 104/16),
5. Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj: 37/08),
6. Zakon o osiguranju depozita u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 20/02, 18/05, 100/08 i 75/09, 58/13),
7. Zakon o deviznom poslovanju ("Službene novine FBiH", broj: 47/10),
8. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti ("Službeni glasnik BiH“, broj: 47/14 i 46/16),
9. Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga ("Službene novine FBiH", broj: 31/14),
10. Zakon o zaštiti žirana/jamaca u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 100/13),
11. Zakon o faktoringu Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj: 14/16);

Odluke i upute Agencije za bankarstvo vezano za rad banaka

1. Odluka o minimalnim standardima upravljanja informacijskim sustavima u bankama BiH („Službene novine FBiH“, broj: 1/12),
2. Odluka o minimalnim standardima upravljanja eksternalizacijom („Službene novine FBiH“, broj: 1/12),
3. Odluka o formi izvješća koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 110/12, 15/13, 46/14, 62/14 i 26/16),
4. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka ("Službene novine FBiH", broj 48/12-pročišćeni tekst),
5. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti ("Službene novine FBiH", broj: 46/14.)
6. Odluka o minimumu opsega, oblika i sadržaja programa i izvješća o ekonomsko-financijskoj reviziji banaka ("Službene novine FBiH", broj: 48/12-pročišćeni tekst),
7. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite

- i depozite (“Službene novine FBiH”, br. 48/12 i 23/14),
8. Odluka o utvrđivanju tarife naknada Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 48/12-pročišćeni tekst),
 9. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12) ,
 10. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka (“Službene novine FBiH”, br. 48/12, 110/12 i 46/14) ,
 11. Odluka o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine FBiH“, br. 85/11, 33/12 i 15/13),
 12. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama („Službene novine FBiH“, broj: 6/08 i 40/09),
 13. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03 i 6/03 ispr.),
 14. Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 15. Odluka o uvjetima kada se banka smatra nesolventnom (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 16. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03 i 23/14),
 17. Odluka o minimalnim standardima za poslovanje s osobama povezanim s bankom (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 18. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 19. Odluka o minimalnim standardima unutarnje i vanjske revizije u bankama (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 20. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 21. Odluka o minimalnim standardima sistema interne kontrole u bankama (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 22. Odluka o obračunu kamata i naknada za neaktivne račune (“Službene novine FBiH”, broj: 7/03),
 23. Odluka o visini i uslovima dodjele kredita uposlenicima banke (“Službene novine FBiH”, br. 7/03 i 83/08),
 24. Odluka o izvavi o imovinskom stanju (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
 25. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje tržišnim rizicima u bankama („Službene novine FBiH“, br. 55/07, 81/07, 6/08, 52/08 i 79/09),
 26. Uputa za licenciranje i druge suglasnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 1/14, 30/15 i 37/15 - pročišćeni tekst),
 27. Uputa o izmijenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke (decembar 2011, januar 2013),
 28. Uputa o načinu izvještavanja privremenog upravnika o poslovanju banke pod privremenom upravom (19. 7. 2013.),
 29. Uputa o formi i načinu dodatnog izvještavanja banaka pod privremenom upravom (19.7.2013.),
 30. Uputa o načinu izvještavanja likvidacijskog upravnika o provođenju likvidacije u banci (19.7.2013.),
 31. Odluka o savjesnom postupanju članova organa banke („Službene novine FBiH, broj: 60/13),
 32. Odluka o procjeni članova organa banke („Službene novine FBiH“, broj: 60/13),
 33. Odluka o politici i praksi naknada zaposlenicima u banci („Službene novine FBiH“, broj: 60/13),
 34. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova („Službene novine

- FBiH“, broj: 95/13 i 99/13),
35. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, broj: 95/13),
 36. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet („Službene novine FBiH“, broj: 95/13),
 37. Odluka o uvjetima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i leasing društva po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, broj: 23/14 i 62/14),
 38. Odluka o uvjetima za procjenu i dokumentiranje kreditne sposobnosti („Službene novine FBiH“, broj: 23/14),
 39. Odluka o postupanju banke s neaktivnim računima („Službene novine FBiH“ br. 30/15, 98/15 i 98/16),
 40. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka („Službene novine FBiH“, broj: 48/12-pročišćeni tekst).

Odluke i upute Agencije za bankarstvo vezano za rad ombudsmana za bankovni sustav

1. Pravila postupanja ombudsmana za bankovni sustav („Službene novine FBiH“, broj: 62/14 i 93/15),
2. Odluka o uvjetima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obveze jamstva („Službene novine FBiH“, broj: 23/14 i 62/14),
3. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uvjeta poslovanja davatelja financijskih usluga („Službene novine FBiH“, broj: 62/14);

Odluke Agencije za bankarstvo vezano za rad faktoring društava

1. Odluka o minimalnim standardima sadržaja ugovora o faktoringu („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
2. Odluka o minimalnim standardima uvjeta i načina obavljanja djelatnosti društava za faktoring („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
3. Odluka o minimalnim standardima kriterija, pravila i dodatnih zahtjeva za kapital društava za faktoring („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
4. Odluka o minimalnim standardima kriterija i postupaka odlučivanja o izdavanju suglasnosti za stjecanje ili povećavanje kvalificiranog udjela u društvima za faktoring i društvima za faktoring u drugoj pravnoj osobi („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
5. Odluka o minimalnim standardima bližih uvjeta i načina izdavanja odobrenja za rad društava za faktoring u domaćem faktoringu („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
6. Odluka o minimalnim standardima uslova koje članovi nadzornog odbora i uprave društava za faktoring moraju ispunjavati („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
7. Odluka o minimalnim standardima kriterija i načina upravljanja rizicima društava za faktoring („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
8. Odluka o minimalnim standardima načina obavljanja poslova unutarne revizije u društvima za faktoring („Službene novine FBiH“, broj: 70/16),
9. Odluka o minimalnim standardima strukture, sadržaja, načina i rokova dostavljanja informacija i izvješća društava za faktoring Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 70/16, 85/16-ispr., 104/16),
10. Uputa za popunjavanje financijskih i ostalih izvještaja koje su društva za faktoring obvezna sastavljati za potrebe Agencije za bankarstvo Federacije BiH, broj: 4203/16 od 24.10.2016.,

11. Uputa za izradu izvješća o izračunu kapitala društava za faktoring, broj: 4204/16 od 24.10.2016. godine;

Ostali propisi:

Razvojna Banka FBiH

1. Uredba o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, ("Službene novine FBiH", br. 57/08, 77/08 i 62/10),
2. Odluka o utvrđivanju visine naknada za obavljanje nadzora nad radom Razvojne banke FBiH, ("Službene novine FBiH", broj: 65/09);

Devizno poslovanje

1. Pravilnik o postupku otvaranja i vođenja deviznih računa i deviznih štednih uloga rezidenata u banci ("Službene novine FBiH", broj: 56/10),
2. Pravilnik o uvjetima i načinu otvaranja, vođenja i zatvaranja računa nerezidenata u banci ("Službene novine FBiH", broj: 56/10),
3. Pravilnik o načinu, rokovima i obrascima izvještavanja o kreditnim poslovima s inozemstvom ("Službene novine FBiH", broj: 79/10),
4. Odluka o iznošenju strane gotovine i čekova ("Službene novine FBiH", broj: 58/10),
5. Odluka o uvjetima i načinu obavljanja mjenjačkih poslova ("Službene novine FBiH", broj: 58/10 i 49/11),
6. Odluka o uvjetima za izdavanje odobrenja za otvaranje deviznog računa u inozemstvu ("Službene novine FBiH", broj: 58/10),
7. Odluka o plaćanju, naplati i prijenosu u devizama i stranoj gotovini ("Službene novine FBiH", broj: 58/10),
8. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova ("Službene novine FBiH", broj: 95/13 i 99/13),
9. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova ("Službene novine FBiH", broj: 95/13),
10. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet ("Službene novine FBiH", broj: 95/13),
11. Odluka o načinu i uvjetima pod kojima rezidenti u poslovanju s nerezidentima mogu primiti naplatu ili izvršiti plaćanje u stranoj gotovini i gotovini u konvertibilnim markama ("Službene novine FBiH", broj: 58/10);

Sprječavanje pranja novca

1. Pravilnik o procjeni rizika, podacima, informacijama, dokumentaciji, metodama identifikacije i ostalim minimalnim pokazateljima neophodnim za efikasnu provedbu odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj: 93/09),
2. Uputa o načinu popune obrazaca i elektronskog unosa podataka za prijavu novčanih transakcija od strane obveznika („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/11);

III. OSTALI ZAKONI I PROPISI FBiH

1. Zakon o obveznim odnosima ("Službeni list R BiH" br. 2/92, 13/93 i 13/94, „Službene novine FBiH“, broj: 29/03 i 42/11),
2. Zakon o platnim transakcijama ("Službene novine FBiH", broj: 32/00 i 28/03),

3. Zakon o finansijskom poslovanju („Službene novine FBiH“, broj: 48/16)
4. Zakon o unutarnjem platnom prometu („Službene novine FBiH“, broj: 48/15),
5. Zakon o čeku (“Službene novine FBiH”, broj: 32/00),
6. Zakon o mjenici (“Službene novine FBiH”, broj: 32/00 i 28/03),
7. Zakon o visini stope zatezne kamate (“Službene novine FBiH”, br. 27/98 i 51/01, 101/16),
8. Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja (“Službene novine FBiH”, br. 56/04, 68/04, 29/05 i 48/11, 28/13),
9. Zakon o visini stope zatezne kamate na javne prihode (“Službene novine FBiH”, br. 48/01, 52/01, 42/06, 28/13 i 66/14),
10. Zakon o gospodarskim društvima (“Službene novine FBiH” broj: 81/15)
11. Zakon o finansijskoj konsolidaciji gospodarskih društava u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 52/14),
12. Zakon o preuzimanju dioničkih društava („Službene novine FBiH“, broj: 77/15),
13. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 27/05, 68/05, 43/09 i 63/14),
14. Zakon o javnim poduzećima („Službene novine FBiH“, br. 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12),
15. Zakon o likvidacijskom postupku (“Službene novine FBiH”, broj: 29/03),
16. Zakon o stečajnom postupku (“Službene novine FBiH”, br. 29/03, 32/04 i 42/06),
17. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 86/07, 24/09 i 44/10)
18. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 83/09),
19. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 64/07 i 80/11),
20. Zakon o klasifikaciji zanimanja u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 111/12),
21. Zakon o tržištu vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, br. 85/08, 109/12 i 86/15),
22. Zakon o registru vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, br. 39/98, 36/99 i 33/04),
23. Zakon o komisiji za vrijednosne papire (“Službene novine FBiH”, br. 39/98, 36/99 i 33/04),
24. Zakon o radu FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 26/16),
25. Zakon o vijeću zaposlenika (“Službene novine FBiH”, broj: 38/04),
26. Zakon o zapošljavanju stranaca (“Službene novine FBiH”, broj: 111/12),
27. Zakon o investicijskim fondovima (“Službene novine FBiH”, broj: 85/08),
28. Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju (“Službene novine FBiH”, broj: 24/05 i 36/10),
29. Zakon o posredovanju u privatnom osiguranju (“Službene novine FBiH”, br. 22/05, 8/10 i 30/16),
30. Zakon o Poreznoj upravi Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 29/11 i 27/12, 7/13, 71/14 i 91/15),
31. Zakon o porezu na dobit (“Službene novine FBiH”, broj: 15/16),
32. Zakon o porezu na dohodak (“Službene novine FBiH”, br. 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13),
33. Zakon o doprinosima (“Službene novine FBiH”, br. 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06, 14/08, 91/15 i 106/16),
34. Zakon o naplati i djelomičnom otpisu dospjelih, a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje (“Službene novine FBiH”, broj: 25/06 i 57/09),
35. Zakon o Jedinstvenom sustavu registracije kontrole i naplate doprinosa (“Službene novine FBiH”, br. 42/09, 109/12 i 30/16),
36. Zakon o početnoj bilanci stanja poduzeća i banaka (“Službene novine FBiH”, br. 12/98, 40/99, 47/06, 38/08 i 65/09),
37. Zakon o reviziji privatizacije državnog kapitala u gospodarskim društvima i bankama (“Službene novine FBiH”, broj: 55/12),
38. Zakon o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u postupku privatizacije (“Službene

- novine FBiH”, br. 27/97, 8/99, 45/00, 54/00, 7/01, 32/01, 27/02, 57/03, 44/04, 79/07, 65/09, 48/11 i 111/12),
39. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutarnjih obveza FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 66/04, 49/05, 5/06, 35/06, 31/08, 32/09, 65/09 i 42/11 i 35/14),
 40. Zakon o izmirenju obveza na temelju računa stare devizne štednje u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 62/09 i 42/11, 91/13 i 101/16),
 41. Zakon o udrugama i fondacijama (“Službene novine FBiH”, broj: 45/02),
 42. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima (“Službene novine FBiH”, broj: 35/09 i 42/11),
 43. Zakon o eksproprijaciji (“Službene novine FBiH”, br. 70/07, 36/10, 25/12 i 34/16),
 44. Zakon o prestanku važenja Zakona o građenju (“Službene novine FBiH”, broj: 55/02, 34/07),
 45. Zakon o građevinskom zemljištu u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 67/05),
 46. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 20/05, 17/06, 62/06, 40/07, 70/07, 94/07 i 41/08),
 47. Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 32/01 i 48/11),
 48. Zakon o prekršajima FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 63/14),
 49. Zakon o notarima (“Službene novine FBiH”, broj: 45/02),
 50. Zakon o vještacima (“Službene novine FBiH”, broj: 49/05 i 38/08),
 51. Zakon o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine (“Službene novine FBiH”, broj: 78/08 i 67/13),
 52. Zakon o zemljišnim knjigama FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 58/02, 19/03 i 54/04),
 53. Zakon o stranim ulaganjima (“Službene novine FBiH”, br. 61/01, 50/03 i 77/15)
 54. Zakon o postupku medijacije (“Službene novine FBiH”, broj: 49/07),
 55. Zakon o trezoru FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 26/16),
 56. Zakon o Vladi FBiH („Službene novine FBiH“, br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06),
 57. Zakon o Federalnom tužiteljstvu FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 42/02 i 19/03),
 58. Zakonu o sudovima u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 38/05, 22/06, 63/10,72/10-ispr., 7/13 i 52/14),
 59. Zakon o izvršnom postupku (“Službene novine FBiH”, br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06-ispr., 39/09, 74/11, 35/12 i 46/16),
 60. Zakon o privremenom odlaganju od izvršenje potraživanja na temelju izvršnih odluka na teret proračuna FBiH (“Sl. novine FBiH”, broj: 9/04 i 30/04),
 61. Zakon o upravnom postupku (“Službene novine FBiH”, broj: 2/98 i 48/99),
 62. Zakon o upravnim sporovima (“Službene novine FBiH”, broj: 9/05),
 63. Zakon o parničnom postupku (“Službene novine FBiH”, br. 53/03, 73/05,19/06 i 98/15),
 64. Zakon o izvanparničnom postupku („Službene novine FBiH“, br. 2/98, 39/04 i 73/05, 80/14 P.V.čl.91 do 145.),
 65. Kazneni zakon FBiH („Službene novine FBiH“, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11, 59/14, 76/14 i 46/16),
 66. Zakon o kaznenom postupku FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10, 8/13, 59/14)
 67. Zakon o izvršenju kaznenih sankcija u FBiH ("Službene novine FBiH", br. 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11),
 68. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 70/08),
 69. Zakon o finansijsko-informatičkoj agenciji ("Službene novine FBiH", broj: 80/11),
 70. Zakon o fiskalnim sustavima ("Službene novine FBiH", broj: 81/09),
 71. Zakon o privatizaciji banaka (“Službene novine FBiH”, br. 12/98, 29/00, 37/01 i 33/02),
 72. Zakon o arhivskoj građi Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj: 45/02),
 73. Zakon o priznavanju javnih isprava na teritoriju FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 4/98),

74. Zakon o štrajku ("Službene novine F BiH", broj: 14/00),
75. Kolektivni ugovor za granu financija ("Službene novine FBiH", broj: 29/14),
76. Zakon o stvarnim pravima („Službene novine FBiH“, broj: 66/13 i 100/13),
77. Zakon o proračunima FBiH („Službene novine FBiH“, br. 102/13, 9/14-ispr. 13/14, 8/15, 91/15, 102/15 i 104/16),
78. Zakon o državljanstvu Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj: 34/16)
79. Zakon o dobrovoljnim mirovinskim fondovima („Sl. novine FBiH“, br. 104/16),
80. Zakon o finansijskom poslovanju („Službene novine FBiH“, broj: 48/16);

IV. OSTALI ZAKONI I PROPISI BiH

1. Zakon o Centralnoj banci BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07),
2. Zakon o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 25/06),
3. Zakon o nadzoru nad tržištem u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 45/04, 44/07 i 102/09),
4. Zakon o konkurenciji („Službene glasnik BiH“, br. 48/05, 76/07 i 80/09),
5. Zakon o politici direktnih stranih ulaganja u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 4/98, 17/98, 13/03, i 48/10),
6. Zakon o zaštiti osobnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 49/06, 76/11 i 89/11-ispr.),
7. Zakon o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH“, broj: 54/05 i 12/09),
8. Zakon o elektroničkom potpisu („Službeni glasnik BiH“, broj: 91/06),
9. Odluka o osnovama upotrebe elektroničkog potpisa i pružanja usluga ovjeravanja („Službeni glasnik BiH“, broj: 21/09),
10. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 76/06, 100/08 i 32/10),
11. Zakon o zaduživanju, dugu i garancijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 52/05, 103/09 i 90/16),
12. Odluka kojom se odobrava izdavanje državne garancije („Službeni glasnik BiH“, broj: 85/10),
13. Zakon o izmirenju obveza po osnovi računa stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH“, br. 28/06, 76/06, 72/07 i 97/11, 100/13),
14. Zakon o računovodstvu i reviziji BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 42/04),
15. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutarnjeg duga BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 44/04),
16. Okvirni zakon o zalozima ("Službeni glasnik BiH", broj: 28/04 i 54/04),
17. Zakon o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", br. 9/05, 35/05 i 100/08),
18. Zakon o javnim nabavama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 39/14),
19. Zakon o carinskoj tarifi ("Službeni glasnik BiH", broj: 58/12),
20. Zakon o carinskim prekršajima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 88/05),
21. Zakon o patentu ("Službeni glasnik BiH", broj: 53/10),
22. Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 28/00, 45/06, 102/09 i 62/11, 100/13),
23. Zakon o jedinstvenom matičnom broju ("Službeni glasnik BiH", br. 32/01, 63/08 i 103/11),
24. Zakon o udrugama i fondacijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 32/01, 42/03, 63/08, 76/11 i 94/16),
25. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08),
26. Zakon o upotrebi i zaštiti naziva BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 30/03, 42/04, 50/08 i 76/11),
27. Zakon o fiskalnom vijeću u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 63/08),

28. Zakon o trezoru institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 27/00 i 50/08),
29. Zakon o postupku medijacije ("Službeni glasnik BiH", broj: 37/04),
30. Zakon o prijenosu poslovanja medijacije na udruženje medijatora ("Službeni glasnik BiH", broj: 52/05),
31. Zakon o postupku prisilne naplate neizravnih poreza ("Službeni glasnik BiH", broj: 89/05 i 62/11),
32. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik BiH", br. 41/07, 18/12 i 36/14),
33. Zakon o sudu BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/09-pročišćeni tekst, 74/09-ispr. i 97/09),
34. Zakon o visokom sudskom i tužiteljskom vijeću BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 35/02, 39/03, 42/03, 10/04, 25/04, 93/05, 32/07 i 48/07),
35. Zakon o tužiteljstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 49/09-pročišćeni tekst i 97/09),
36. Zakon o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", br. 29/02, 12/04, 88/07 i 93/09, 41/13 i 53/16),
37. Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 88/07, 83/08 i 74/10),
38. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 36/04 i 84/07 i 58/13 i 94/16),
39. Zakon o izvršnom postupku pred sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 18/03),
40. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja po osnovi izvršnih odluka na teret proračuna institucija BiH i međunarodnih obveza BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 43/03 i 43/04),
41. Kazneni Zakon BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10 i 47/14),
42. Zakon o kaznenom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09, 72/13),
43. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 13/02, 16/02, 14/03, 12/04, 63/08 i 18/12, 87/13 i 41/16),
44. Zakon o arhivskoj građi i arhivu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 16/01),
45. Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći ("Službeni glasnik BiH", broj: 83/16),
46. Zakon o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“, broj: 59/09 i 66/16) ,
47. Zakon o štrajku zaposlenih u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 41/16)
48. Zakon o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/16 – pročišćen tekst),
49. Zakon o državljanstvu BiH („Službeni glasnik BiH“, broj: 22/16 – pročišćen tekst),
50. Zakon o plaćama u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 50/08, 35/09, 75/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 75/15, 88/15 i 16/16),
51. Zakon o azilu („Službeni glasnik BiH“, broj: 11/16).

PRILOG 3

**BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA
AKTIVNA PO DBILANCA**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.560.234	4.857.483	5.204.564
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	618.460	1.058.837	2.418.582
1b	Kamatonski računi depozita	3.941.774	3.798.646	2.785.982
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	586.704	882.829	1.075.588
3.	Plasmani drugim bankama	50.836	78.420	96.569
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	11.170.277	11.610.744	12.270.228
4a	Kreditni	9.959.429	10.424.207	11.078.689
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	42	36	29
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	1.210.806	1.186.501	1.191.510
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	214.585	167.377	150.575
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	491.740	482.817	488.711
7.	Ostale nekretnine	34.120	34.077	42.266
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	23.135	22.114	22.999
9.	Ostala aktiva	241.737	265.171	282.742
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.222.838	1.239.307	1.252.208
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.160.481	1.181.736	1.193.721
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	62.357	57.571	58.487
11.	UKUPNA AKTIVA	16.150.530	17.161.725	18.382.034
	O B V E Z E			
12.	Depoziti	12.130.746	13.098.983	14.176.274
12a	Kamatonski depoziti	9.360.082	9.935.353	10.312.971
12b	Nekamatonski depoziti	2.770.664	3.163.630	3.863.303
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	150	150	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza	0	0	
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	150	150	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	
15.	Obveze prema vladi	0	0	
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.026.503	904.050	848.001
16a	s preostalim rokom dospelja do jedne godine	359.866	161.356	231.260
16b	s preostalim rokom dospelja preko jedne godine	666.637	742.694	616.741
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	156.233	119.835	119.678
18.	Ostale obveze	417.395	468.719	529.811
19.	UKUPNE OBVEZE	13.731.027	14.591.737	15.673.914
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	11.959	11.709	8.828
21.	Obične dionice	1.221.591	1.155.783	1.207.049
22.	Emisioni ažio	136.485	132.667	138.786
22a	na trajne prioritetne dionice	88	88	88
22b	na obične dionice	136.397	132.579	138.698
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	618.214	836.609	864.475
24.	Kursne razlike	0	0	
25.	Ostali kapital	115.520	117.486	173.248
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.419.503	2.569.988	2.708.120
28.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	16.150.530	17.161.725	18.382.034
	PASIVNA I NEUTRALNA PO DBILANCA	638.913	713.765	718.625
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	16.789.443	17.875.490	19.100.659

PRILOG 4

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANCIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 31. 12. 2016.**

u 000 KM

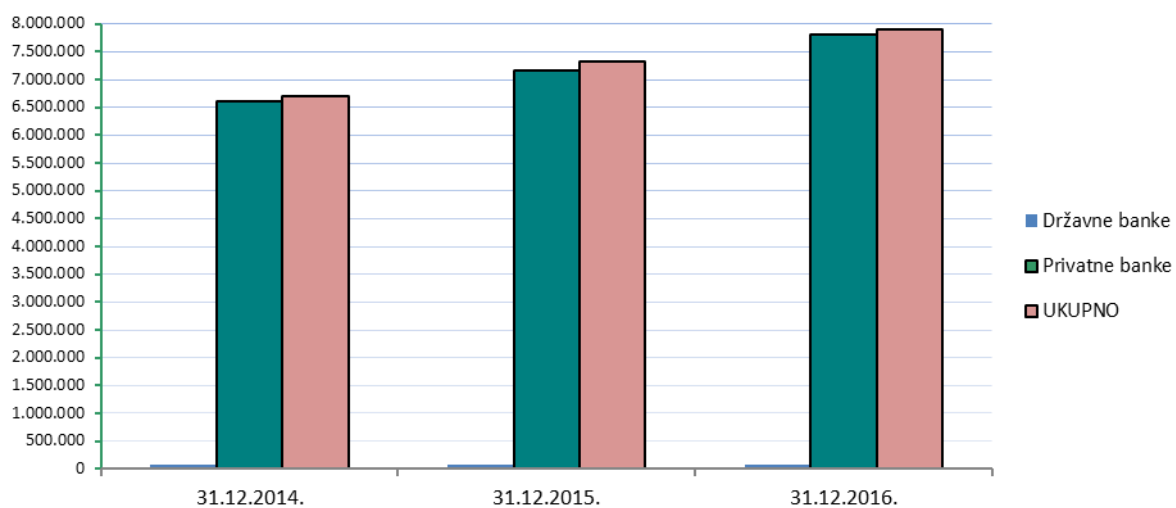
R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Financij ski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	ASA BANKA dd - SARAJEVO	410.118	2,23%	274.441	2,24%	326.156	2,30%	1.826
2.	ADDIKO BANK dd - SARAJEVO	847.633	4,61%	554.145	4,52%	602.771	4,25%	-37.629
3.	BOR BANKA dd - SARAJEVO	350.258	1,91%	260.907	2,13%	234.676	1,66%	2.321
4.	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	818.543	4,45%	538.147	4,39%	553.283	3,90%	6.358
5.	INTESA SANPAOLO BANKA dd BOSNA I HERCEGOVINA	1.790.302	9,74%	1.277.155	10,41%	1.304.552	9,20%	27.098
6.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA dd - V.KLADUŠA	92.674	0,51%	50.339	0,41%	64.631	0,47%	1.422
7.	NLB BANKA dd - SARAJEVO	979.661	5,33%	688.288	5,61%	806.237	5,69%	10.513
8.	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	372.031	2,02%	310.518	2,53%	237.871	1,68%	-876
9.	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	3.950.664	21,49%	2.309.696	18,82%	3.198.724	22,56%	52.529
10.	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	1.162.534	6,32%	965.377	7,87%	907.777	6,40%	8.193
11.	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	1.189.896	6,47%	928.220	7,56%	962.586	6,79%	18.685
12.	UNION BANKA dd - SARAJEVO	520.387	2,83%	157.221	1,28%	451.115	3,18%	397
13.	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	4.730.987	25,74%	3.078.263	25,08%	3.745.498	26,42%	81.527
14.	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	316.943	1,72%	216.344	1,76%	273.958	1,93%	688
15.	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	850.403	4,63%	661.167	5,39%	506.439	3,57%	196
	UKUPNO	18.382.034	100%	12.270.228	100%	14.176.274	100%	173.248

PRILOG 5

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
Državne banke	73.072	78.771	86.481
Privatne banke	6.618.891	7.156.178	7.810.404
UKUPNO	6.691.963	7.234.949	7.896.885

PRILOG 6

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31. 12. 2016.**

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANCE -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANCE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.171.453	190.383	7.026	6.856	985	2.376.703
2.	Dugoročni krediti	7.805.350	557.716	191.360	95.357	8.513	8.658.296
3.	Ostali plasmani	135.399	1.463	3	183	1.947	138.995
4.	Obračunata kamata i naknada	35.224	3.664	1.476	4.694	24.179	69.237
5.	Dospjela potraživanja	43.182	22.363	12.616	304.490	782.322	1.164.973
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama				36	26.501	26.537
7.	Ostala bilančna aktiva koja se klasificira	597.764	3.233	643	1.357	35.231	638.228
8.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA KOJA SE KLASIFICIRA (zbroj pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	10.788.372	778.822	213.124	412.973	879.678	13.072.969
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	212.080	65.008	54.540	246.913	879.679	1.458.220
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANČNE AKTIVE	134.817	53.630	83.137	227.123	753.501	1.252.208
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	118.703	39.806	12.267	63.587	126.191	360.554
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	86.373	29.784	21.013	80.312	61.678	279.160
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI						189.865
14.	BILANČNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFICIRA (bruto knjigovod. vrijednost)						6.561.273
15.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						19.634.242

PREGLED AKTIVE BILANCE KOJA SE NE KLASIFICIRA I IZNOSA PLASMANA OSIGURANIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i riznici i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	4.050.049
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka s utvrđenim investicijskim rejtingom	991.779
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	504.748
14.d	Stečena financijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja tijekom godinu dana od dana stjecanja	13.880
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene porezne obveze	17.495
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	110.231
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitirani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim bezuvjetnim garancijama plativim na prvi poziv	873.091
	UKUPNO pozicija 14	6.561.273
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	184.467

KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31. 12. 2016.
- KLASIFIKACIJA IZVANBILANČNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	izVANBILANČNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	383.470	28.763	4.019	5.455	62	421.769
2.	Činidbene garancije	599.873	85.159	6.148	4.771		695.951
3.	Nepokriveni akreditivi	49.600	290				49.890
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.545.409	88.809	1.024	331	174	1.635.747
5.	Ostale potencijalne obveze banke	17.346	555	20	236	1.872	20.029
6.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE KLASIFICIRAJU (zbroj pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.595.698	203.576	11.211	10.793	2.108	2.823.386
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	51.243	12.160	3.546	6.435	2.108	75.492
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA IZVANBILANČNE STAVKE	24.017	3.294	5.864	7.028	2.060	42.263
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	31.972	10.489	366	1.590	48	44.465
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBIL. STAVKAMA	24.270	9.418	635	2.104	147	36.574
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA						12.236
12.	IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFICIRAJU						396.446
13.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE						3.219.832
6a.	Iznos potencijalnih obveza osiguranih novčanim depozitom						33.446
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita s klauzulom o bezuvjetnom otkazivanju						614.279

PRILOG 7

RAČUN DOBITI I GUBITKA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	3.459	1.574	1.877
2)	Plasmani drugim bankama	2.199	1.693	1.599
3)	Kreditni i poslovi leasinga	692.603	689.317	671.168
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	7.246	6.393	5.467
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	1.307	49	35
6)	Potraživanja po plaćenim izvanbilančnim obvezama	7	3	3
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	63.895	67.095	72.007
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	770.716	766.124	752.156
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	192.455	172.146	142.618
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obveze	0	0	0
4)	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	18.880	14.823	11.410
5)	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	11.206	7.834	7.352
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	1.877	1.827	3.767
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	224.418	196.630	165.147
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	546.298	569.494	587.009
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja s devizama	45.760	49.261	51.471
b)	Naknade po kreditima	6.658	8.376	9.738
c)	Naknade po izvanbilančnim poslovima	25.160	24.334	22.813
d)	Naknade za izvršene usluge	208.544	223.395	243.028
e)	Prihod iz poslova trgovanja	219	290	368
f)	Ostali operativni prihodi	39.580	42.305	54.811
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	325.921	347.961	382.229
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc. obveze i ost.vrijed.usklad	148.251	157.747	111.305
2)	Ostali poslovni i izravni troškovi	80.006	89.577	98.593
3)	UKUPNI POSLOVNI I IZRAVNI RASHODI 1) + 2)	228.257	247.324	209.898
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plaća i doprinosa	248.007	248.495	243.892
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	152.243	159.665	154.963
3)	Ostali operativni troškovi	105.326	117.274	158.184
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	505.576	525.434	557.039
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	733.833	772.758	766.937
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	187.898	245.939	240.952
5.	GUBITAK	49.512	101.242	38.651
6.	POREZI	21.304	26.567	28.772
7.	DOBIT PO OSNOVI POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	39	309	386
8.	GUBITAK PO OSNOVI SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBVEZA	1.601	953	667
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	166.388	219.594	211.753
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	50.868	102.108	38.505
11.	FINANCIJSKI REZULTAT 9.-10.	115.520	117.486	173.248

PRILOG 8

IZVJEŠĆE O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U FBiH - AKTIVNA BILANCA

u 000 KM

R.br	O P I S	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
TEMELJNI KAPITAL BANKE				
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdanih po osnovi novčanih uplata u dionički kapital	1.217.909	1.151.971	1.203.237
1.2.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumulativnih dionica izdanih po osnovi uloženi stvari i prava u dionički kapital	12.550	12.431	12.431
1.3.	Iznos emisijonih ažija ostvarenih pri uplati dionica	136.485	132.667	138.786
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	106.051	163.794	143.166
1.5.	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporez. na temelju odluke skupštine banke	409.634	427.706	529.121
1.6.	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine	108.756	122.065	141.073
1.a.	UKUPNO (od 1.1 do 1.6)	1.991.385	2.010.634	2.167.814
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	122.705	28.371	16.690
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	50.868	102.108	42.314
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	81	102	3.034
1.10.	Iznos nematerijalne imovine u skladu s primjenjivim računovodstvenim okvirom	41.873	49.837	47.315
1.11.	Iznos odloženih poreznih sredstava	2.780	1.641	1.881
1.12.	Iznos negat. revalorizacijskih rezervi po osnovi efekta promj. fer vrijed. imovine	1.282	1.696	1.063
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	219.589	183.755	112.297
1.	IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.771.796	1.826.879	2.055.517
DOPUNSKI KAPITAL BANKE				
2.1.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdanih po osnovi novčanih uplata u dionički kapital	3.091	3.090	209
2.2.	Dionički kapital iz osnove nominalnog iznosa trajnih priorit. kumul. dionica izdanih po osnovi uloženi stvari i prava u dionički kapital	0	0	0
2.3.	Iznos općih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	229.895	208.619	170.420
2.4.	Iznos pozit. revalorizacijskih rezervi po osnovi efekta promj. fer vrijedn. imovine	23.703	9.735	9.741
2.5.	Iznos dobiti za koju je Agencija izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordiniranih dugova	154.814	107.918	103.122
2.7.	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos ostalih instrumenata kapitala	1.419	1.422	1.425
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	412.922	330.784	284.917
ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE				
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih osoba koji prelazi 5% visine Temeljnog kapitala banke	1.678	1.007	0
3.3.	Potraživanja od dionič. koji posjed. značajno glasačko pravo u banci odobrena od banke suprotno odredbama Zakona, propisa Agencije i poslovne politike banke	1.509	755	0
3.4.	Velika izlaganja banke kreditnom riziku prema dioničarima sa značajnim glasačkim pravom u banci izvršena bez prethodne suglasnosti Agencije	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	199.890	204.559	200.035
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	203.077	206.321	200.035
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	1.981.641	1.951.342	2.140.399
B.	RIZIK AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	11.394.469	11.918.650	12.667.026
C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	982.250	976.734	1.001.018
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	12.376.719	12.895.384	13.668.044
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	16,0%	15,1%	15,7%

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2014.	31.12.2015.	31.12.2016.
1	ASA BANKA dd - SARAJEVO	164	125	211
2	ADDIKO BANK dd - SARAJEVO	513	490	435
3	BOR BANKA dd - SARAJEVO	64	66	139
4	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	312	341	371
5	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	521	537	561
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	75	77	77
7	MOJA BANKA d.d. - SARAJEVO	142	133	
8	NLB BANKA dd - SARAJEVO	430	424	444
9	PRIVREDNA BANKA d.d - SARAJEVO	164	142	
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	291	248	206
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	1.478	1.355	1.312
12	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	435	420	425
13	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA-SARAJEVO	475	471	521
14	UNION BANKA dd - SARAJEVO	202	181	192
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	1.216	1.208	1.225
16	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	231	200	197
17	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	247	265	299
	UKUPNO	6.960	6.683	6.615